

A SOPRONI MAGY. KIR.
ÁLLAMI FŐREÁLISKOLA

Mc 16233 HARMINCHARMADIK

ÉRTESITŐJE

AZ 1907/1908-IK ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZLI

WALLNER IGNÁC DR.
IGAZGATÓ

SOPRONI ÁLLAMI SZÉCHENYI ISTVÁN GIMNÁZIUM
Szakleltár f. sz., <i>IV.</i>
<i>R. 1940</i>

SOPRON

ROMWALTER ALFRÉD KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
1908

A matematika jelentősége az oktatásban.

— Tájékoztató. —

Azon számos balhiedelem között, mely a középiskola munkásságát, ennek célját és feladatát illetőleg a közönségben gyökeret vert, előkelő helyet foglal el azon követeléssé fajult vélekedés, amely szerint az egyes tárgyakban, a tanuló részéről elért eredmény mértéke és minősítése lényegesen függjön attól, hogy az illető tanuló minő pályára készül. Gyakran hallható azon érvelés — a tanárral szemben — hogy minek a gyermeknek *annyi* kémia, mikor az egyszerű hivatalnok akar lenni? minek neki *annyi* logaritmus vagy trigonometria, hiszen ügyvédi pályára készül? minek *annyi* latin, ha mérnökké fogja magát képezni vagy katonai iskolában fogja folytatni tanulmányait? s i. t. — Ugyszólván trivialissá váltak ilyen szólások, melyeknek káros hatása a nevelésben szembeszökő. Nem tekintve azt, hogy bizalmatlanságot kelt a tanulóban az iskola iránt, ha szüleitől vagy pártfogóitól, jóakarató bácsiktól vagy néniktől hallja azokat, felébresztve benne azon hitet, hogy az iskolában fölöslegesen gyötrik, nem tekintve azt, hogy korán hozzászoktatják az utilitárius szemüveg használatához, elnyomva, az ideális hajlandóságokat, melyeket az iskola fejleszteni akar, a legnagyobb baj: a kötelességek teljesítésében való hanyagság előidézésében rejlik. Bárhová állítson valakit sorsa: kötelességeinek minden mellétekintet nélkül való, lelkiismeretes gyakorlását mindenütt megkövetelik. Nemzet csak úgy lehet naggyá, ha oly férfiakkal rendelkezik, akik tudnak ideális célokért lelkesedni és küzdeni, akik kötelességeiket minden körülmény között pontosan teljesítik, akik kitartó és következetes munkában edzették magukat. E mondás: „non scholae, sed vitae discimus“, nem, az alacsony szempontok szerint értelmezendő. Az iskola, nevezetesen a középiskola, tradíciójánál és helyzeténél fogva, nem mondhat le azon céljáról, hogy a belőle kikerülő ifjakat, akik a nemzet értelmiségének zömét kell hogy képezzék, harmonikus öntudattal és

ideális tartalommal telítse, hogy ilyen módon magát az életet és a közéletet különféle nyilvánulásaiban ideális irányba terelje. Ilyen értelemben tanít az iskola az életnek. Általában azonban, idézett szállóigét úgy szokás értelmezni, hogy a középiskola minden pályán használható apró, praktikus ismeretekkel lássa el elsősorban növendékeit. Tagadhatatlan: erre is szükség van. Az iskola meg is teszi a magáét ezen irányban is; igyekezik ellátni növendékeit oly ismeretekkel, amelyek alapján a praktikus élet követelményeivel szemben is megállják helyüket, meglegeljk a helyes, kivezető utat önálló munkássággal. Ha mégis vannak számosan, akik erre nem képesek, úgy az általában nem az iskola hibája, hanem az illetőké. Minő súlyos és elkeserítő csalódás éri az iskola embereit, midőn pl. ezt kell hallaniok: „x osztályt járt ez a gyerek és még egy kérvényt sem tud megfogalmazni, sőt még megfelelő külzettel sem tudja ellátni!“ Ilyen eredménytelenséget megállapítva, indul meg a kritika az iskolával szemben és ellene. Holott ilyen vádként hangzó kijelentés, csak közállapotainknak még fejletlen voltát és szegénységünket bizonyítja, azt, hogy középiskolába tódul sok oda nem való elem, azért, mert iparunk meg kereskedelmünk csekély és az ipari meg kereskedelmi pályáknak még nincs meg nálunk a kellő megbecsülésük — ellenben kívánatos oázisként tűnik fel a tisztviselő pálya, még az olyan is, amelyre érettségi is elegendő, továbbá azt, hogy középiskoláink zsufoltsága folytán, a tömeg árjával célhoz ér olyan is, akinek tehetetlensége kirívóbbá válik kevésbbé népes társaságban. És sajátságos tünet, hogy ezen társadalmi bajjal szemben, t. i. középiskoláink zsúfoltságával szemben, maga a társadalmunk teljesen közömbös marad. Csak egy iránt nem közömbös: a *bizonyítvány* iránt; ezért él-hal!¹

De nem céлом ezen irányban továbbhaladni. Csak általánosságban akartam vázolni, minő körülmények és motivumok vezettek oda, hogy, miként e sorok elején említettem, egyes tárgyak értékét egymástól elszigetelten és az egyes tárgyakban elérhető eredményt aszerint becsüljék meg, hogy a tanuló milyen pályára készül.

Szokásban van még egy speciális váddal előállani, az u. n. szakrendszerből kifolyólag. Divatba jött hangoztatni, hogy egyes tanárok szaktudósokat akarnak nevelni, oly jártasságot követelnek a tanulóktól a szaktárgyaikban, amellyel a szakember is beérhetné. Mint minden ilyen általánosságban kijelentett vádban, úgy ebben is sok a túlzás és a merész általánosítás az egyes esetekről.

Az iskola, hivatalos szempontokból kifolyólag, kénytelen a tanulókat tárgyak szerint is megbírálni. De a dolog nem fordítható meg: az iskola munkásságát nem lehet tárgyak szerint megbírálni. Ezt a lényegbe vágó és következményeiben súlyos tévedést mégis előszeretettel követik el „ország szerin tova.“

¹ Sajnos, ezt szó szerint is kell venni!

Ha már most az egyes tárgyak jelentőségét és szerepét az egész oktatáson belül meg akarjuk érteni, tisztában kell lennünk első sorban azzal, hogy mi tulajdonképpen a középiskola feladata?

A középiskola feladata¹, az általános műveltséget megadva, a nemzet szellemi életét a tanulóval teljesen megismertetni, úgy hogy képes legyen a műveltség továbbfejlesztésében részt venni, tehát a nemzeti kultúra munkásává nevelni. Mindazok a tárgyak, amelyek a tananyagba felvételtek, ezen szempontnak megfelelőleg jelöltettek ki. Ez a szempont vezet akkor is, midőn az egyes tárgyakban, a tanulók részéről elért eredményt mérlegeljük és minősítjük.

Mi a szerepe tehát ezen feladat keretei között a matematikai oktatásnak? Ezt a kérdést szándékozom megvilágítani és az erre vonatkozó helyes ítéletet a köztudatba belevésni, amennyire e helyen ez lehetséges. Mert ezen kérdést illetőleg tradicionális, hibás közfelfogással állunk szemben.

A XIX. század első felében t. i. a középfokú matematikai oktatás célja, a neohumanisztikus² törekvések hatása alatt, a formális képzés lett. Műveltségnek csak a philologiai-historiai alapon állót tekintették; mégis szükségesnek tartották matematikát is tanítani. A formális képzés, mint főcél, annyira meggyökeredzett, hogy bár a philologiai irány mellett keletkeztek, a technika óriási haladása folytán, reális irányt képviselő iskolák, ezekben is az maradt a matematikai oktatás célja.

A műveltségnek imént említett felfogásából magyarázható, hogy a matematika nem foglalhatott kellő helyet a tantervrendszerben, hanem különállott. Hogy felvették e tantárgyak közé, azon felfogásból eredt, hogy a matematika az elme élesítésére kiválóan alkalmas. Tudjuk, hogy már Plato is megkövetelte az iskolájába³ belépőktől, hogy a matematikában jártasak legyenek. „Οὐδέις ἀγεωμέτρητος εἰσίτω»⁴ volt az Akadémia bejáratának felirata. Felvették a tantervbe azért is, mert mint tudomány⁵ először lett önállóvá, először fejlődött ki, logikai formák szerint, úgy hogy a többi tudománynak is mintául szolgált, rendszerességénél és tételeinek általános érvényességénél fogva. A matematikában, mint tudományban megnyilatkozó szigorú rendszerességnek megismertetése és elsajátítása önmagáért, tehát tisztán theoretikus érdek lett a matematikai oktatás kizárólagos feladata; ez pedig paedagogiai szempontból elhibázott dolog. Mert egyrészt igen kevesen

¹ Kármán-Waldapfel: Adalékok a gimnáziumi oktatás elméletéhez.

² Ujabb humanisztikus törekvések, melyek szembenállottak a XVIII. század realizmusával a nevelésben. Az első humanisztikus törekvések a renaissance idejébe esnek.

³ Ebben filozófiát tanított.

⁴ „Senki se lépjen be, a ki nem tud geometriát.” T. i. épen a geometria szigorú, logikai rendszerességénél fogva alkalmas előtanulmány a filozófiához.

⁵ Maga e szó: „Mathesis” tanulmányt, tudományt jelent par excellence. Ezen gyűjtőnév alá sorolhatók a különböző fejezetek: aritmetika (számok tana), algebra (egyenletek tana), függvénytan, geometria stb.

vannak, akiket theoretikus érdeklődés sarkall a tudományok elsajátítására, másrészt pedig Kármán találó szavaival élve: „alig hihető, hogy a számlálásra theoretikus érdek vezetett és nem gyakorlati.“ A theoretikus érdeklődés felkeltése lehet azonban az oktatás záróköve.

A formális képzés pedig magával hozza és követeli, hogy a tanulók lehető nagy jártasságot nyerjenek a műveletek, még pedig mindenféle módon összebonyolított műveletek elvégzésében, tehát pl. az u. n. algebrai oktatás kezdőfokán az egész és tört számokkal való műveletek elvégzésében, zárójelek fölbontásában, később az egyenletek rendezésében és megoldásában (tárgyi szükség kényszere nélkül), magasabb fokon a logaritmuskokkal való számolásban, komplikált geometriai szerkesztésekben, szögfüggvényekkel való operációkban stb. A matematikai levezetéseket észgimnasztikának, logikai iskolának tekintették, ellenben kevesebb súlyt és gondot fordítottak magának a matematikai gondolkodás fejlesztésére és igen szűkre szabták az alkalmazások körét. Az bizonyos, hogy már a matematika gyakorlati alkalmazása szempontjából is szükség van a formális részekben való jártasságra és ügyességre: de a math. oktatás feladata ebben és ezeknek fokozásában nem merülhet ki. Ennek a tisztán formális képzésnek tulajdonítható, hogy középiskolát végzett embertársainkra, akiknek élethivatásuk nem függ össze szorosan a matematika továbbművelésével, a matematika tanulása olyan kevés hatással volt, hogy érdeklődést nem tudott felkelteni, hiszen a matematikában nem láttak mást, mint formulahalmazt. Ez a nézet azután általánosan elterjedt.¹ Az alsó osztályok (I., II., III.) anyagát még általában jobban megbecsülik, mert közvetlen összeköttetésben van a mindennapos számolási szükségletekkel. A felső osztályok (IV.—VIII.) anyagát illetőleg pedig az a hit, hogy a logikus gondolkodáshoz való szoktatással megtette kötelességét, de olyan ténybeli ismereteket nem nyújtott, a mikre tovább szükség lenne.

A formális képzés alkotván a math. oktatás gerincét, természetesen igen kevéssel (a szűkre szabott alkalmazások körével) járul az általános műveltség elemeinek gyarapításához, másrészt pedig tanulók nem nyernek helyes képet magáról a matematikáról, mint tudományról.

A matematika oktatásának is, mint minden más tárgynak, be kell illeszkednie az egész tantervbe, símulnia kell a célhoz, melyet az iskola maga elé kitűz és számolnia kell avval is, hogy a műveltség elemei tartalomban változnak a korrall.

Valamely nemzet szellemi élete kulturális munkásságának három főcsoportjában nyilatkozik meg: irodalmi, technikai és társadalmi tevékenységben. Ezeknek megismertetése, mint előbb említettük, feladata az iskolának. A matematika tanítása az utóbbi kettővel

¹ Megjegyzendő, hogy ez nemcsak nálunk van így, hanem külföldön is.

hozható szoros kapcsolatba; így nyeri jelentőségét és szerepét az oktatás egészében, szerves részét alkotván. Oly tényeket, konkrétumokat hoz be a matematika ezáltal a tananyagba, amelyeknek ismeretére szükség van, visszatér a matematika tanítása oda, a honnan a matematika abstrakciói keletkeztek. Hogy néhány példát említsek ezen gondolatok illusztrálására: I. osztályban az egész számokkal való alpműveletek begyakorlása Magyarországra vonatkozó statisztikai adatok feldolgozása közben történik; a tizedes törtekkel való műveletek a mértékrendszerek (hosszúság-, terület-, súly- és ürmértékek) ismertetésének keretében nyerik jogosultságukat. A gazdasági és kereskedelmi élet köre szolgáltat oly problémákat, melyek alkalmat adnak az egyenes és fordított arányosság fogalmának, ezen — különböző mennyiségek között fennálló — alapvető összefüggésnek beható tárgyalására (II. és III. osztály).¹ A geometriai tanítás alapját az idomok szemléletéből megállapítható tulajdonságok ismertetése alkotja. Mindazok a tények, melyeknek ismeretét itt (az alsó három osztályban) megszerzi a tanuló, képezik a továbbhaladás alapját az algebrai oktatás kezdő fokán, kiegészítve a természettan köréből vett részekkel.

Nálunk Kármán Mór és Beke Manó hangsúlyozták először azt, hogy a matematika tanításánál a tárgyi viszonyok mindig előtérben legyenek. Kármán szerint az egész matematikai anyagot tárgyi körök szerint kell beosztani, ezekre kell a fősúlyt helyezni;² oly irány ez, mely a már vázolt formális iránnyal homlokegyenest ellenkezik.

A XIX. század utolsó évtizedében és e század elején keletkeztek és váltak erősebbé azon mozgalmak, melyek a matematikai oktatásnak átalakítását követelik, oly értelemben, hogy ne a formális képzés tekintessék a matematikai oktatás kizárólagos feladatának, ne az erre irányuló törekvések merítsék ki a rendelkezésre álló tanítási időt. Ezek az u. n. reformmozgalmak.³

Mireánk legnagyobb hatással volt — már azért is, mivel legközelebb esik hozzánk — a németországi reformmozgalom, melynek vezére Klein Felix, a göttingai egyetem tanára. Az ő álláspontja kompromisszum a két irány között, melyről eddig szoltam. Klein szerint a modern matematikai paedagogia célja: „Az önálló más tudományoktól független matematikai gondolkodás fejlesztése, ápolása magamagáért, de tartalmilag eleven kapcsolatba hozandó az illető iskola feladataival, t. i. az egyes iskolánemek által adandó általános műveltség elemeivel.“ Egy másik helyen így fejezi ki: „A matematika tanítását, a matematikai képességek fejlesztését

¹ Részletesebben l. „Elvégzett tananyag“ fejezet alatt.

² Tehát pl. azt kell hangsúlyoznunk, hogy a mértékrendszerekkel, mérésekkel foglalkozunk, nem azt, hogy most tizedes törtekkel tanulunk számolni.

³ Ezeket Sopronban először a „Soproni Paedagogiai Társaságban“ ismertette e sorok írója 1906 őszén.

eleven kapcsolatba kell hozni a térszemlélettel, a természettudományokkal és a praktikus élet szükségleteivel.“ . . . Ott kell kezdenünk, ahol a kezdő érdeklődésére tarthatunk számot.“ . . . „E mellett azoban a felsőbb fokú matematikai tanítás koncentrációjának meg kell maradnia, az anyagot logikailag pontosan fel kell dolgozni.“ . . .

Ez a mozgalom a magyar matematikus tanárokat nem érte készületlenül, éppen Kármán munkásságánál és hatásánál fogva. Számosan voltak, akik igyekeztek az eszméit gyakorlatban megvalósítani.¹ Ennek hatása már az 1903-ban megjelent „Utasítások“-ban² (gimnáziumok számára) jelentékeny. Az iránya a Klein F. által is hangoztatott iránynak felel meg.

A Klein F. által indított mozgalom azonban még más szempontból is fontos, t. i. két új momentumot hozott a matematika tanításába.

Az egyik momentum a formális tananyag egységesítése. A középiskolai matematikai tananyag t. i. különböző jellegű részekből áll: az aritmetika elemeiből (számok és velök való műveletek tana), algebra elemeiből (egyenletek tana), függvénytan elemeiből (első- és másodfokú függvény, szögfüggvények), az analízis elemeiből (pl. irracionális számok értelmezése, végtelen sorok, kör kerülete stb.) Ezeknek a részeknek egymásmellé való helyezésében hiányzik a belső egység és ez a körülmény kulturánk matematikai vonatkozásainak világos áttekinthetőségét zavarja.³ Ezt a hiányzó belső egységet azonban megadhatjuk annak felismerése által, hogy *kulturánk matematikai elemei lényegben a függvény*⁴ fogalmán alapulnak. Hogy pl. a legegyszerűbb, majdnem triviális esetet említsem: az árú értéke súlyának (vagy hosszának) függvénye; egy telek területe, hosszának, ill. szélességének függvénye; a megtett út, az időnek függvénye stb.)

Ezért Klein F. azt indítványozza, hogy az egész oktatásban az anyag függvénytani felfogása domináljon, hogy a függvényekkel való gondolkodást — amit öntudatlanul úgyszólván mindig teszünk — tudatossá tegyük.⁵

A másik momentum — némikép az előbbi folyománya — a matematikai tananyag kibővítése formális irányban, ami által azonban a tananyagnak egyéb, egymástól elszigetelten álló részei, melyeknek azonban ugyanazon matematikai gondolatok közös alapjuk, lényeges egyszerűsítést érnek el az infinitesimalis-számítás elemeinek bevezetése által (differenciál- és integrál-számítás.)

¹ Egyike azon intézeteknek, a melyekben a tanítás már hosszabb idő óta ezen elvek szerint folyik, nemesak a matematikai studiumok körében, a soproni m. kir. áll. főreáliskola is.

² Az újabb 1899-iki tantervhez készített „Utasítások“.

³ Klein F. — Riecke E: Über angewandte Mathematik und Physik.

⁴ Különböző mennyiségek között való összefüggést jellemző terminus technicus.

⁵ Hogy minő eszközökkel érhető el, azt itt részletesen nem fejtegethetem.

A matematikai tananyagban, ill. alkalmazásának körében t. i. számos oly rész van, amely az úgynevezett végtelen kicsiny mennyiségekkel való műveleteket kívánja meg. Pl. ha az egyenes vonalú, egyenletes mozgást akarjuk definiálni: „az egyenlő időközökben megtett utaknak egyenlőknek kell lenniök, *bármilyen kicsinyek* is ezek az időközök.” Vagy pl. hogy görbe vonalak által határozott idomok területét — legalább csekély hibával — megállapíthassuk, igen sok részre kell beosztani az idomot, miáltal az egyes részek igen kicsinyek lesznek. Ha azonban egész pontosan akarunk számítani, nem elégedhetünk meg az igen sok beosztással, hanem olyan sok részre kell az idomot beosztani, melyeknek száma bármely nagy számnál is nagyobb, azaz röviden: végtelen. Tehát az u. n. határátmenetet (nagy számokról végtelenre, kicsinyről zérusra) involválják ezen problémák. Ha ki akarjuk mutatni, hogy két gúla térfogata egyenlő, egyenlő alapok és magasságok mellett, a gúlákat igen sok rétegre kell beosztanunk és ezeket kell összehasonlítanunk stb. A matematikai gondolat, mely ezen feladatok megoldásához vezet minket, valamennyinél közös és a gondolatmenetet, minden egyes esetben, az illető problémához alkalmazva, ismételjük és bárhogyan emeljük is ki a vezérlő gondolatokat, érezzük az egységesítő szempontok hiányát.¹ Ezen a bajon akar segíteni Klein javaslatával, mely a differenciál- és integrálszámítás elemeinek a középiskolába való bevezetését célozza.² A tananyagnak ilyen irányban való kibővítésével pedig főképen azok nyernek, akiknek további pályájukon nincsen alkalmuk és idejük ezen tanulmányokkal foglalkozni (pl. jogászok, orvosok, kémikusok), jóllehet sokszor speciális tanulmányok szükségessé teszik az infinitesimalis-számítás elemeinek ismeretét (pl. biztosítási számítások jogtanulmányok körében, fiziológiai tanulmányok orvostudomány körében). De eltekintve ettől: a természettudományok óriási haladásuknál fogva nagy hatással voltak a művelődésre, ismeretük jelentékeny helyet követel a műveltség elemei között. A természettudományi gondolkodás és módszer behatolt más tudományokba is; ennek matematikai alapformái pedig a mennyiségek elég kicsiny változásai között való összefüggések. Ez a körülmény indokolja, általános szempontból, a most vázolt reformkövetelést.

¹ E sorok írója ezen hiányon segített, addig, a tanterv által előírt keretek között természetesen, úgy járt el, még mielőtt ezen reformra irányuló mozgalmak megindultak, hogy a VIII. osztályban, a tananyag ismétlésénél összefoglaltatta ezen problémákat, abból a szempontból, hogy a bennük megnyilatkozó matematikai alapgondolat legyen megvilágítva (t. i. a határátmenet gondolata).

² Németországban egyes intézetekben bevezették. Franciaországban a tantervbe is felvették. Nálunk a dolog kialakulóban van. Az „Orsz. Középiskolai Tanáregyesület” kebeléből alakult bizottság Bekével élén foglalkozik a reform ilyen irányban való előkészítésével.

Röviden vázoltam azon eszméket, melyeket a modern matematikai paedagógiát mozgatják, hogy ezen tárgy oktatása, egyetemes jelentősége átlátható legyen. Remélhető, hogy az a nemzedék, amely már ezen eszmék hatása alatt nyeri a nevelését, közelebb férkőzik az igazi matematikához és annak tudatában hagyja el az iskolát, hogy nem hiába foglalkozott ezen tárggyal, mely lényegesen hozzájárult egyetemes világnézetének kialakulásához.

Faragó Andor.

A bizonyítvány.

Manapság sok szó esik az iskolaéletről; örömmel lehet tapasztalni, hogy a tanítás és nevelés kérdése iránt érdeklődést tanúsítanak oly társadalmi körök és intézmények, melyeket eddig nálunk méltán lehetett közönyösséggel vádolni. A társadalom nemcsak az iskola feladatait, munkáját és hatását figyeli meg; lépten-nyomon, más-más alakban felbukkan az a kérdés, vajjon a bizonyítvány, általában az osztályozás mai módja megfelel-e a kitűzött célnak. E kérdést éveken keresztül a szülők saját gyermekeik sikerei alapján építették fel; a rossz bizonyítvány sokszor keserű kifakadásokra adott okot és egy-egy nem teljesen tökéletes ítélet vagy látszólagos, a szubjektivitás szemüvegén keresztül észlelt méltánytalanság a kérdés egyoldalú megítélésére szolgáltatott okot. Iskola és társaság érzi a kérdés aktuális voltát, hisz folyton kísérletek történnek tisztázása végett; az osztályvizsgálatok mai alakja ellen irányuló mozgalmak nagyrészt az osztályzat és bizonyítvány kérdéséből indulnak ki.

Tagadhatatlan, hogy az érintkezés a tanulókkal, haladásuk minősítése, a gyermekek szellemi tartalmának bővülése, lelkük alakulása természetessé és szükségessé teszi azt, hogy róluk bizonyos vélemény, ítélet, kalkulus alakuljon ki bennünk. Mindenesetre az ily módon kialakult vélemény, a gyermek fejlődését, szorgalmát, tehetségét, az ő haladásába vetett bizodal munkát kifejező ítélet a legjobban számot adhat mindarról, a mi a tanulót jellemzi.

A történeti fejlődés, a hagyományos szokások, az élethez való alkalmazkodás és talán némely fontos lélektani szempont figyelembe vétele megteremtették a véleménymondás mai formáját: a bizonyítványt. Ez a bizonyítvány tehát nem jelenthet mást, mint egy évi munkásságnak, fejlődésnek történetét; beszámol a tanár tapasztalatairól; képet akar nyújtani arról, hogy az eddigi észleletek mennyiben biztatnak arra nézve, hogy a tanuló a jövőben is tud-e a megkívánt lépésben haladni; a kalkulus figyelembe vesz sok olyan momentumot, melyről a tanulónak tudomása sincs, amelyért a tanuló nem is lehet felelős; a kalkulus tehát nem annyira ítélet, mint bizonyos tények konstatálása. Számos esetben olyan változások,

meglepő alakulások jelennek meg a fiatal lélek fejlődésében, amelyek az eddigi tapasztalatokkal szemben majdnem ellentmondást jelentenek; s a tanár osztályzata nemcsak a jelenre vonatkozik, hanem elsősorban kifejezést akar adni annak a véleménynek, amely a holnapi alakulásra vonatkozik.

Kitűnik, hogy a kalkulussadás nem könnyű feladat; sok tapasztalatot, nagy higgadtságot, meleg szeretetet és erős lélektani megfigyelést igényel, mert óriási felelősséget rak a tanár vállára.

A mai iskola fejlődése a társadalom követelményei folytán éppen a fentebb vázolt felelősség tekintetében kellemetlen ponthoz jutott. A szülő napjainkban mindent az iskolától vár; az iskola — par excellence — középiskola, nemcsak nevelni köteles; nem elég, hogy megismerteti a tanulóval a múltat és jelent; az idealizmust és valóságot; nem elég, hogy belevonja a művelődés munkájába és kulturember^{re} teszi; megkedvelteti vele a munkát; felébreszti a szeretetet a historia iránt és lelkébe vési a társadalmi kérdések fontosságát, az altruizmus szükségszerűségét: még védekeznie kell a társadalom támadásaival szemben. Az iskolát nem volna szabad támadni; az iskolák ma minden nemzet kulturális erejét és életképességét képviselik; aki ma az iskolát egyéni okokból támadja, aki az intézmény némely kinövése vagy káros hatása miatt az egész intézményt vagy annak mai formáját támadja, az bűnt követ el; mert az iskola bajait éreznie kell mindenkinek, akinek a lelkében a kultúra szeretete lobog. Nem támadni kell az iskolát keserű vádakkal, hanem bírálni és javítani.

Szomorú jelenség, hogy ma az iskolától kenyeret várnak; ezzel a jelenséggel ma már számolni kell. Nem az apák álmairól beszélek, akik vérmes reményeket fűznek a fiaik jövőjéhez; nem is az anyák imádságáról szólok, kik iskolába járó fiaikat máris nagy embereknek vélik; nem is az ifjak merész vágyaira célozok; de lehetetlen szó nélkül hagyni azoknak törekvéseit, kik az iskolától bizonyítványt, vele együtt *kvalifikációt* követelnek, amely életpályákra képesít és a gyermeknek biztos jövőt teremt.

A szülő előtt a praktikus cél lebeg; aki négy osztályt végez, az legfeljebb iparos, kereskedő stb. lehet; nem ez korunk ideálja; urakat akarunk nevelni; az érettségi már úrrá teszi az ifjút; lehet mérnök, ügyvéd, orvos, vasutas, postás stb., de úr lesz belőle. E fontos célt tartván szem előtt, a szülő — bocsánatot kérek kivételektől — első sorban nem aziránt érdeklődik, hogyan fejlődik a fia?, meg van-e lelkének üdesége?, szerez-e tudást?, szereti-e az iskolát?, van-e külön hajlandósága valamihez?, megfelel-e neki a középiskola? — ez mind mellékes dolog; a fontos dolog a bizonyítvány; az iskolából hazatérő fiút e kérdés fogadja: „hogyan feleltél?, tudtál?, milyen osztályzatot adott a tanár?“

Az eredmény feltűnően a szülők kedve szerint való lesz; a tanuló ugyan hallja, hogy „non scholae discimus“, de nem érti; hisz

ő épen „scholae“ tanul, mert az iskola adja a boldogító vagy le-sújtó bizonyítványt; s ennél fontosabb kérdés szegény gyermekekre nézve igazán alig létezik.

Mellékessé válik a tudás; mellékessé a műveltség; legyen a tanulónak jó bizonyítványa és ő boldog; a többi, ami a maturán kívül a tudományos érdeklődésre vonatkozik, az a szülő előtt sem fontos, a tanuló előtt sem. Hol vannak az idők, midőn a fiatalság tudományért dolgozott? Még egyetemi tanáraink némelyike is panaszkodik, hogy a mai fiatalság nem a tudásért, hanem a kollokviumért küzd. Középiskoláinkban kevés ifjú dolgozik munkaszeretettel; a bizonyítvány, a félelem sarkalja a legtöbbet arra, hogy valahogy haladni akarjanak. Az így szerzett tudás nem színarany; ilyen tudással nem lehet a művelődés nagy munkáját megérteni; így teremnek a félművelt emberek.

Ha egy osztályban csak három vagy négy fiú van, a ki így kedvetlenül dolgozik, pusztán azért, hogy kezébe kerüljön egykor az érettségi bizonyítvány, az a 3—4 fiú megmérgezi az osztályt; ez a bizonyítványhajhász, igazi tudást nem kedvelő elem valóságos ballaszt a mi vidéki középiskoláinkban.

Segítenünk alig lehet; akárhányszor kértem a szülőket, hogy X tanulót ne hozzák az iskolánkba; hisz valahogy az elégségest megérdemli; de sem kedve, sem szorgalma, sem fogékonysága nem képesíti őt a haladásra; az egész fiú nem alkalmas a tudományos pályára és nem válik intelligens, művelt ember belőle. A szülő felelete: „Kérem, csak négy osztályt végezzen, azután nem taníttatjuk tovább“. Meghajlok ezen érv előtt; négy osztályra mindenkinek szüksége van. De mikor ugyanez a szülő a VI-ikban így érvel: „szeretnék belőle urat nevelni; eleget kergetem, biztatom, hogy csak a nyolc osztályt végezze el . . .“

Az ilyen módon, kedvetlenül, kényszeredetten, únottan dolgozó ifjú kínlódva, bukácsolva szaporítja a túlterhelt, félművelt típusok számát, akik kétségbeesetten félnek az érettségitől: mert ők csak nyolc osztályt akarnak végezni.

Szeretném minden szülőnek megmagyarázni, hogy nem ez az iskola feladata; nem is ezek a típusok jellemzik a középiskola nevelését; az a fiú, aki 5—6 osztályt végez a középiskolában, az praktikus, kvalifikáló tekintetben sokkal kevesebb az iparosnál és a kereskedőnél; a keserves kínlódás között, fáradtan elért érettségi tulajdonosa nagyon kevésbé értette meg azt a nagy munkát, melybe őt bele akarták vonni. Azt merném mondani, hogy az az ifjú éveit sokkal hasznosabban tölthette volna más körülmények között.

Vannak pillanatok, midőn az amerikai viszonyokat többre becsülöm a mieinknél; mindenütt, bármely téren a rátermettség, az erő, a nyers tudás győzzön; a kereskedő, az iparos, a hivatal, az egyetem válogassa meg embereit. A boldogulás független legyen

a bizonyítványoktól. Az amerikai gyárakban a diplomás mérnök hiába hivatkozik oklevelére; munkája bizonyítja tudományát. Nálunk minden a bizonyítvány, a diploma, az ajánló levél. Végre is, a középiskolával nem lehet megelégedve sem a kereskedő, sem a gyáros, sem az a hivatal, ahová sorsa az érett ifjat veti; a középiskola specialis pályára nem képesít. A középiskola tudást adhat; nevelhet; formálhatja az erkölcsi felfogást; de nem helyes, hogy a mai módon adott bizonyítványnak olyan életbevágó szerepe van.

Tagadhatatlan, hogy a szigorúan vett iskolai életben is fontos szerep jut a bizonyítványnak; olyan fiúra nehéz akadni, aki tisztán munkaszeretetből dolgoznék; a munka, a fáradtság nem mindig kellemes; csak az a baj, hogy a bizonyítvány az egyedüli. Fiaink nagy része nem is szívesen foglalkozik oly kérdéssel, mely az ő előmenetelének megbírálásánál nem lényeges befolyású. A kalkulus mint impulzust adó eszköz valahogy még tűrhető és menthető; de képzelenség az, hogy a mindennapi munkába annyira beleszövődjék, hogy valóságosan ferde irányt adjon az iskoláról és a munkáról való felfogásnak, bénítólag hatván a közérdeklődést felkeltő, igazi tudományos nevelésre.

A mai kalkulus-rendszer pedig olykép alakul, hogy kedvez eme félszegségnek; az iskolába jutó tanuló 1—2 hónap múlva kalkulust kap; feleletei, dolgozatai, rajzai sokszor a módszeres haladás ellenére osztályzatot kapnak. A tanítási idő egy része éppen arra fordíttatik, hogy osztályzatot adjunk, rójunk, intsünk, feleltessünk. Okkal-móddal minden hasznossá lehet, de az említett körülmény egyenesen táplálja, nagyon sokszor megteremti a bizonyítvány kultuszát.

Pedig a szelekció szempontjából más eszközökre van szükség; annyiszor tapasztaljuk, hogy a szorgalmas, óráról órára leckét végző tanuló elégséges eredménnyel átcsúszik ugyan, de azért nem érte el a kívánatos eredményt s folytonosan küzdenie kell a félig megemésztett anyaghalmazzal.

Mindamellet boldogulunk valahogy azokkal, kik komoly törekvéssel és szorgalommal pótolják a hiányzó tehetséget; az állandó szorgalom legalább biztosítékot nyújt arra nézve, hogy mindenütt lelkiismeretes munkát fognak végezni; hanem ha a tanuló arcáról szorgalom és munkaszeretet helyett unalmat, kedvetlenséget és fanyarságot olvas le a tanár akkor is, midőn meleg és buzgó ügyszeretettel mindenkivel meg akarja értetni a fontos kapcsolatokat és lényeges kérdéseket; ha fásult tekintet jutalmazza akkor is, midőn a mult nagyságáról vagy egy gyönyörű költeményről vagy egy nagyszerű természeti tüneményről van szó: nos, ilyen esetben a fiatal professzor kétségbeesetten fordul idősebb kollegájához vagy tapasztaltabb igazgatójához és kénytelen belátni, hogy a szülők könnyei, a szelid ítélet nem mindig üdvhozók a tanulóra.

Ime, erre vezet a szülők téves felfogása; a gyermek szívében mélyen ott fekszik a gondolat: „tanulj, hogy úr legyen belőled; tanulj, hogy jó bizonyítványod legyen, másképp mesterségre adlak; rossz bizonyítvánnyal nem válik más belőled, csak szegény iparos vagy kereskedő“. Csak jó bizonyítvánnyal lehet boldogulni; hogy a bizonyítvány érdekében sok fiú alázatos, kétszínű, csúszó-mászó természetűvé is válhatik; hogy a bizonyítvány megüli az ő ideális gondolkodását és helyébe az önző, jutalmat és elismerést követelő jellemvonásokat teszi — az ma nem fontos kérdés. Már a kis fiúnak átjárja lelkét ez a beteges ambíció és erkölcsileg méltán felesleges hajlandóságokat terem.

Nem mondom, hogy gyermekek túlságos mértékben tódulnak a középiskolába; ellenkezőleg nemzeti érdek, hogy minél többen keressék fel az iskolát; de csapássá válik az a hit, hogy aki a középiskolába belépett arra nézve lealacsonyító, sőt szégyen onnan kilépve más pályára lépni.

Középiskoláink úgy vannak szervezve, hogy az alsóbb osztályokban a praktikus életben szükséges szempontok alkotják a nevelés középpontját.

Az ipar, kereskedelem és földmives munkakörét ismertetjük és megkedveltetjük; a munka értékét, tiszteletét és szeretetét a szívekbe oltjuk. Szemlélet és elbeszélés, leírás és kísérletezések teszik vonzóvá a tanítást; séták, kirándulások, mérések és a rajzolás érdekességet kölcsönöz nevelésünknek. Nem tudományról beszélünk, hanem arról, amit a gyermek lát, hall; aminek fontosságát érzi; ami a mindennapi életben előfordul; ami hasznos vagy káros, kellemes vagy kellemetlen, fontos vagy érdekes. Szóval igyekezzünk tanítani mindazt, amire mindenkinek okvetlen szüksége van és csak ilyen úton ébresztjük fel az érdeklődést némely nehezebb vagy elvontabb kérdés iránt. És tapasztaltam, hogy nem is lép előtérbe a bizonyítvány és kalkulus kérdése, ha mi fel nem ébresztjük akár a családi életben, akár az iskolában; legjobban látszik a kis fiúknál a hibás rendszer; vagy minek tulajdonítható máskülönben az, hogy az a kis naiv I. osztályú tanuló októberben vagy novemberben már a kalkulus iránt érdeklődik akkor is, ha dolgozatjára a tanár azt írja „fiam, szebb számokat írd“?

Igenis, mindenki köteles 3—4 osztályt polgáriban vagy középiskolában végezni, hogy elemi műveltséget szerezzen; de a IV. osztályban már olyan a tárgyalás anyaga és módja, hogy tanár is, tanuló is tudja, hogy ki alkalmatlan a haladásra. Csakhogy nem az „elégtelen“ jegyek száma az, amely megbízhatóan fejezi ki a fiú fejlődését; a szigorú megítélésnek ez a módja nem kielégítő. Nagyon sok azoknak a tanulóknak a száma, kik szorgalommal a IV. osztályt még valahogy bírják; vagy akik kis tehetséggel még azt a benyomást teszik, hogy a IV. osztály anyagát valahogy megértették, szóval

még „elégséges“ érdemjegyet nyertek, de ugyanekkor egész valójuk, tudásuk, felfogásuk azt a meggyőződést kelti a tanári karban, hogy 1—2 év múlva összeroppannak a nagy teher alatt. Valljuk meg, nem ritka az olyan tanuló sem, kit az a gondolat mentett meg a bukástól, hogy középiskolába nem jár tovább. Látható, hogy a szigorú cenzurálás nem teljesen megbízható mindaddig, míg a haladás az érdemjegyeiktől, az elégtelenek számától van függővé téve.

Meg kellene adni a tanári karnak azt a jogot, hogy a középiskolai tanulmányok folytatására alkalmatlannak ítéljen olyan tanulót is, aki esetleg egy tárgyból sem kapott „elégtelen“ érdemjegyet, de a tanári kar mégis olyan összbenyomást szerzett, hogy a tanuló képtelen a tudományos pályákra. Viszont a tanári kar alkalmasnak mondhaszon ipariskolákra vagy általában szakiskolákra olyan tanulót is, aki tán különben 1—2 tárgyból elégtelen érdemjegyet nyert.

Megakadályoznók eme eljárással azt, hogy a középiskola felsőbb osztályaiba alkalmatlan elemek kerüljenek és fél műveltséggel hagyják el tanulóink a középiskolát. A tanári kar ítélete ilyen módon kényszerítene sok tanulót arra, hogy olyan tanulmánynak szentelje magát, mely több eredménnyel, szebb sikerrel kecsegtet. Bizonyos, hogy a kereskedelmi és ipariskolákat több kedvvel és nagyobb számban látogatnák a tanulók, viszont a középiskola felsőbb osztályaiban értékesebb munkát lehetne végezni; több műveltebb iparosunk volna, de kevesebb maturált proletárunk.

Mindenesetre össze kell fognunk, hogy a mai helyzeten javítsunk; a mai középiskola áldásai gyakran egyenesen visszaélésekre vezetnek; a legszebb munkaidőt, a legodaadóbb tanítást zavarja a kalkulus-hajhászat, melyet a szülő és az iskola együtt a fiúba belenevel. Már az elemi iskolában sokszor játszik a tanító középiskolásdit beszélve az osztályzat fontosságáról; sőt már találkoztam olyan tanítóval is, aki kezében notesszel feleltetett, beírva lelkiismeretesen minden feleltre a megérdemelt kalkulust. Ismerek iskolát, ahol csak mostanában kezdték meg a havi értesítők kiosztását; mert a szülőknek nincs sem kedvük, sem idejük arra, hogy a gyermek haladásáról otthon győződjenek meg vagy iskolában érdeklődjenek. A havi értesítők így sokszor fakasztanak könnyeket a kis 6 éves gyermek szemeiből és megalapítják a bizonyítvány szentségébe vetett hitet.

Ha már kell bizonyítványt adni, legyen a bizonyítvány természetes következmény, bejelentések, formális osztályzások, vizsgálatok és minden egyéb reklám nélkül; ne tulajdonítsunk annak kelleténél nagyobb értéket. Ha éppen szükségét érezzük a formális osztályozó számonkérésnek, azt legfeljebb a felsőbb osztályokban, nagyobb ismétlések alkalmából tartom megengedhetőnek, de akkor sem nélkülözhetetlennek.

Van még egy momentum, amelyet nem hagyhatok szó nélkül. Az iskola célja felé egységes, rend és fegyelem révén szabályozott

utakon törekszik. Tradíció és gondolkozó elmék bizonyos normákat teremtettek meg, melyeket egy intézmény sem nélkülözhet. Gyakran akadnak pedig olyan individuumok, amelyek nem tudnak beleilleszkedni ebbe a rendbe; amelyek tehát az iskola munkáját nem tudják megérteni és végig követni. Ismerünk tehetséges embereket, akiknek felfogása élénk, tudása és gondolkozása mély, akikre az iskola még sem tud hatni, velük kellő eredményt nem tud elérni. Nagy emberek életrajza nem egyszer lep meg azért, mert az iskolát nem szerették, annak munkarendjétől irtóztak; kivételes esetek ezek, amelyek nem adhatnak okot az iskola megvádolására. Magam is találkoztam tehetséges, tudományszomjas, de az iskola padjaitól irtózó egyénekekkel.

Talán nagyon is sokan vannak azok, kiket az iskolák tantervétől és bizonyítványaitól teljesen függetlenül kellene nevelni és tanítani; 300 fiút az iskola 300 egyénhez legjobban alkalmazkodó módon nem nevelhet; így akárhány esetben tehetségesebb fiút is a középiskolai munkára alkalmatlannak tart a tanári vélemény, ami nem jelenti azt, hogy a fiú a tudományos foglalkozástól el van tiltva. Az elkeseredés, mely néha a szülő ajkán fakad és itt-ott nagyobb hullámozást is felver, adjon bátorságot arra, hogy az a szülő gyermekét nevelje az ő lelki világához jobban alkalmazkodó utakon; a bizonyítványt átkozó apa tegyen fiával kísérletet; tán függetlenül az iskola padjaitól és hagyományaitól annyi tudást, olyan nevelést lehet a gyermeknek nyújtani, amely azt hatalmas kulturharcossá teszi bizonyítványok nélkül is! Csakhogy manap ritkaság közé tartozik az a szülő, ki gyermekét eredmény = bizonyítvány nélkül taníttatni óhajtaná.

Pedig az erő mindenütt érvényesül; és minden erő érvényesülhet; a kereskedő, az iparos, a földművelő tudással és energiával vagyont, jólétet, tekintélyt szerezhethet, sőt olyan társadalmi pozíciót foglalhat el és olyan érdemes tevékenységet fejthet ki, melyet a köztisztselet kísér. A tudás, a gondolat, a műveltség ereje független a középiskolától, független a lateiner pályától, a diplomától. Közéletünk vezéralakjai között ma még kevesen vannak azok, akik egyetemet nem végeztek; de már a közel jövő megmutatja, hogy a nagy küzdelmek, a nagy változások nincsenek bizonyítványokhoz kötve. A műveltségnek nem egyedüli forrása az iskola; csak hazánkban terjed nehezen az a műveltség, mely nem az iskola padjaiban nyert irányítást.

Minden intézmény, egyesület, kör és minden szülő minden értelmes szülő megvetheti a tudás alapjait. Igaz, évszázados taposás sínává tette azokat az utakat, melyeken át az iskola a tudás forrásaihoz vezet; de hisz nemcsak az iskola kötelessége a kultúra terjesztése; és nemcsak ezek az utak helyesek és boldogítók. Az a szülő, ki pl 8—10 magot elültet és hetek múlva gyermekének megmutatja a csírázást, megmutatja a mag fejlődését, szóval felhívja

figyelmét a növényvilág életére; a nevelő, ki az erdő fáiról, a mező és kert virágairól, a madarak daláról, a csillagos égről beszél akkor, mikor éppen egy kis megfigyelésre alkalom van; az apa, aki sétaközben megtekinti a folyót, a forrást, a völgyet és megkeresi fiával a bangyabolyt stb. stb., annyi nemes érdeklődést kelt a fiatal lélekben, annyi tapasztalatot szerez gyermekének és olyan készségség alapjait vetette meg, hogy annak értékét csak az tudja megbecsülni, aki azt kénytelen nélkülözni. Évek hosszú sora nem tudja pótolni azokat a benyomásokat, amelyeket játék közben, észrevétlenül a gyermek lelkébe ültetett volna.

Érezzük mi, hogy a gyermek eszmeköréből mennyi sok fontos képzet hiányzik, s gyermekeink, az iskolába lépő gyermekeink jellemzik a mi kulturánkat; ez az oka annak, hogy iskoláink nem mutatnak fel olyan eredményt, mint a külföldi tanintézetek, habár tantervünk, módszerünk, tanítóink műveltsége nem áll azok mögött. Furcsa bizony, ha a falusi gyermek nem ismeri a földművelés titkait, a városi fiú pedig nem tudja, hogy a pék éjjel süti a kiflit. Keveset foglalkozunk gyermekeinkkel; még intelligensebb szülő is cselédre vagy nevelőre bízza gyermekét; munkának, fáradságnak tekinti sok szülő, ha gyermeke csacsogását hallgatnia kell, pláne ha kérdésekkel is zaklat. Tudást adjon az iskola; hitet, vallást erkölcsöt, jó modort tanítson az iskola; bizonyítványt és kenyeret szintén az iskola szerezzen!

Tessék elképzelni annak a szigorú vagy jószívű tanárnak helyzetét, kihez a VI. vagy VII. osztályt ismételő fiúnak szülője kétségbeesetten könyörög, hogy csak maturálni engedjék gyermekét; nem küldi egyetemre, de a maturával olyan szerencsés lehetne, mert a vasútnál kiváló pártfogója van stb. —; holott az a baj, hogy az a matura kvalifikál s ennek következtében a mi ítéletünk nemcsak azt jelenti, hogy az az ifjú a tudományokhoz nem ért, hanem involválja azt is, hogy nem alkalmas az adóhivatalnoki vagy egyéb pályára. S így történik meg, hogy akárhány kevésbé tehetséges ember utolsó reménye az érettségi bizonyítvány, melynek birtokában valahogy boldogulhat. Én semmi veszélyt nem látnék abban, ha nem a matura képesítene; hanem a posta, a vasút, az adóhivatalvizsgálat vagy egyéb módok segítségével meggyőződést szerezne arról, hogy kinek van megfelelő tudása és műveltsége függetlenül az érettségitől!

Végre is Magyarországnak ma nem éppen maturált emberekre, hanem életképes, energikus, művelt kereskedőkre és iparosokra van szüksége. A szülő a középiskolába gyermekét oly gondolattal vigye, mint a templomba; az imádságtól sem vár közvetlen anyagi hasznót, az iskolától se várjon kenyeret adó, kvalifikáló bizonyítványt. Az anya álmodhatik gyermeke nagyságáról; de ne mérgezzük meg a gyermek lelkét az osztályzatra épülő bizonyítvány kultuszával.

A társadalom végre is le fogja dönteni a mai rendszert; a pályaválasztásnál és az állások elnyerésénél nem az lesz a főkérdés: milyen a bizonyítványod? hanem „bizonyítsd be, hogy tudsz valamit“. Az az idő nincs messze, midőn az iskolai bizonyítvány jelentősége kisebbedni fog. Ez az idő lesz a középiskola virágzása; az oda nem illő ifjút nem az elégtelenek száma, hanem saját vágya, jobb belátása és a szülők józansága, nem pedig az annyszor gáncsolt, de legtöbbször az illető ifjú érdekében hasznos tanári szigorúság viszi más pályára.

A bizonyítvány mai formájának eltűnése biztat csak avval a reménnyel, hogy a középiskolában csak olyan elemek maradnak, melyek a tudományok iránt érdeklődést, szeretetet és szomjúságot éreznek magukban; akkor lehet csak a mi kalkulusainknak ambíció nevelő nemes versenyre buzdító hatása, ha ugyan élni fog az osztályzat emléke.

Bizony a tanárnak sokszor volna kedve a diák helyett a szülőt büntetni 4-sel. Éppen a kalkulálás a legkeservesebb tanári feladat; hisz annyi szempontot kell szem előtt tartani; arra a rideg álláspontra, mely a nyers tudást veszi az érdemjegy alapjául, nem lehet helyezkedni, a gyermek fejlődése, kedve, családi viszonyai, egészségi állapota stb. oly szempontok, melyeknek figyelembe nem vétele teljes lehetetlenség; de megítélésükre csak idősebb pedagógusnak lehet elég tapasztalata. Annyi körülmény szól a gyermek mellett és ellen, hogy a tanár akárhányszor napokon át töpreng azon, hogy minő eljárás és minő vélemény lesz leginkább a gyermek érdekében. Pedig ez a terhes tanári funkció a tanítás szempontjából csak azt a kérdést van hivatva eldönteni, hogy haladhat-e a tanuló vagy nem. A legkellemetlenebb, hogy ez a terhes, felelősségteljes feladat az, melyet a szülő argusszemekkel ellenőriz és megbirál — saját szemüvegén keresztül.

Arra kérem a kedves szülőket, hogy a bizonyítvány helyett a gyermek fejlődését kísérik éberebb figyelemmel; a jelesek és jók száma helyett szaporítsák a gyermek tudását és fokozzák munkakedvét; a jobb kalkulusra való folytonos sarkalás helyett keltsék fel a fiatal lélek érdeklődését a szép, az igaz és a helyes iránt. A szülő ne várjon mindent az iskolától; tekintse azt a segítségnek a gyermek nevelésében és tanításában, ami a szülőnek végre is nem kevésbé feladata, mint az iskolának.

Az iskolaéletre is vonatkozik a költő szava:

„Vagy lesz új értelme a magyar igéknek,
Vagy marad régiben a bús magyar ének.“

Szülők és tanárok lássák be, hogy a kalkulusvadászat és a bizonyítvány mindenhatósága nélkül hatásosabban művelhetjük gyermekeink lelkét és több kilátásunk lehet arra, hogy értékes polgárokat nevelünk.

Évtizedek óta vajudik hazánkban az osztályozás kérdése; vannak egyes iskolák és tanárok, akik az osztályozást a minimumra redukálták, ellene küzdenek s míg mi itt ígéket hirdetünk, addig a szomszédos Ausztria cselekszik. Bizonyítvány, osztályzat, censura tekintetében Ausztria mindaddig csak cammogó léptekkel haladt.

Most olvasom, hogy Marchet közoktatásügyi miniszter rendeletet bocsát ki, melynek az a célja, hogy az osztrák iskolákban a tisztán osztályozásra szánt idő és fáradság a lehető legszükségesebbre szorítkozzék; a tanuló érdeklődése tereltesse az osztályzatoktól magára a tárgyra és lehetővé tétessék a tanuló ösztönösségének, önállóságának és felelősségérzetének kifejlődése.

Jellemző, hogy az osztrák tanügyi hatóság megelőzi a mienket, és a sokszor maradisággal vádolt szomszéd elég bátor arra, hogy az iskolaélet változásait merész kézzel irányítsa.

Hiszem, hogy a mi középiskolánk is megszabadulva a sok bilincsétől, támogatva a szülőktől, becsülve a társadalomtól, úgy fog fejlődni, hogy igazán művelt, a tudományos pályára érett, nemzeti érzéstől áthatott ifjúságot fog nevelni a hazának.

Bász Miksa.

I.

Adatok az intézet 1907/1908. tanévi történetéhez.

1. **A tanév megkezdése.** Az 1907/1908. tanévre szóló beiratkozásokat 1907. évi június 30-án, július 1., 2., 3., 4. és 5-én, valamint szeptember 1., 2., 3. és 4-én végeztem. Az I. osztályba jelentkező, 12 évesnél idősebb tanulók szülőivel tudattam, hogy a felvétel feltételeesen történik. A felvételi-, javító-, pótló- és magánvizsgákat augusztus 30. és 31-én tartottuk. Az iskolaév megnyitó ünnepélye szeptember 5-én volt. Az ünnepély után közöltük a tanulókkal a tanintézet „Rendtartási szabályait“, az órarendet és más tudnivalókat; 6-án kezdődött a rendes tanítás, amely 1908. június 11-ig tartott.

2. **Iskolai ünnepélyek, istentiszteletek.** Szeptember 5-én „Veni Sancte“. Istentisztelet után a tanuló ifjúság a tornaterembe vonult, ahol a Himnusz eléneklése után az igazgató ünnepi beszéddel megnyitotta az iskolaévet, végül az ifjúság elénekkelte a Szózatot.

Október 4-én: Ő Felsége a király nevenapján hálaadó istentisztelet.

Október 6-án: A Berzsenyi-kör ünnepélye az aradi vértanúk emlékére a következő műsorral:

1. Himnusz. Énekli az ifjúság.
2. Október 6. Váradi Antaltól. Szavalja Rosenheim Artur VIII. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Tartja Horváth Béla VIII. o. t.
4. Erdélyben. Petőfi Sándortól. Szavalja Mašek József VIII. o. t.
5. Szózat. Énekli az ifjúság.

Október 7-én gyászmise az aradi vértanúk emlékére.

November 19-én: Boldogult Erzsébet királynénk emlékére istentisztelet, utána gyászünnepély a következő műsorral:

1. Gyászdal. Énekli az ifjúsági énekkar.
2. Éji látogatás. Radó Antaltól. Szavalja Mayer Miksa VIII. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Tartja Horvát Rezső tanár.
4. Himnusz. Énekli az ifjúsági énekkar.

Március 15-én: Ifjúsági ünnepély, műsora a következő:

1. Talpra magyar. Énekli az ifjúsági énekkar.
2. A munkácsi rab. Jókai Mórtól. Szavalja Rosenheim Artur VIII. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Tartja Horváth Béla VIII. o. t.
4. Nemzeti dal. Petőfi Sándortól. Szavalja Mayer Miksa VIII. o. t.
5. Szózat. Énekli az ifjúsági énekkar.

Április 11-én: Az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulója alkalomával istentisztelet, utána iskolai ünnepély a következő műsorral:

1. Himnusz. Énekli az ifjúsági énekkar.
2. A bujdosó Rákóczi. Kuruc népköltemény. Szavalja Berghold Kálmán VII. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Tartja Német Jakab tanár.

4. A vén cigány. Vörösmarty Mihálytól. Szavalja Brückner Jenő VIII. o. t
5. Szózat. Énekli az ifjúsági énekkar.

Május 17-én: A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által elrendelt békenap jelentőségét Müller József dr. tanár méltatta a Berzsenyi-kör ülésén.

Junius 6-án: A koronázás 41-ik évfordulója alkalmával hálaadó istentisztelet, utána iskolai ünnepély a következő műsorral:

1. Himnusz. Énekli az ifjúsági énekkar.
2. Himnusz. Vörösmarty Mihálytól. Szavalja Krizmanich János VII. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Tartja Vendl Aladár tanár
4. Rendületlenül. Arany Jánostól. Szavalja Varga Ferenc VI. o. t.
5. Szózat. Énekli az ifjúsági énekkar.

Junius 29-én: „Te Deum“. Istentisztelet után a tornateremben egybeült ifjúság elénekkelte a Szózatot és az igazgatónak a tanévet bezáró beszéde után a Himnuszt.

3. **Változások a tanári karban.** A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium Vári Rezső okleveles tanárt az 1907/8. iskolai év folyamára helyettes tanáru alkalmazta.

4. **Hivatalos látogatások.** Nagyságos veszprémi Városh Tivadar tank. kir. főigazgató úr március hó 13—17-ig végezte intézetünkben hivatalos látogatásait, március hó 17-én tartott főigazgatói értekezleten közlé észrevételeit a tanári karral. Junius hó 17., 19. és 20-án tartott érettségi vizsgálaton elnökölt.

Nagyságos Szijártó Miklós budapesti gyakorló főgimnáziumi tanár úr a miniszterium megbízása folytán április hó 30-tól május hó 3-áig a mennyiség-tani és természettani tanítás módszerének és eredményének megfigyelése végett látogatta az intézetet.

5. **Értekezlet volt:** Főigazgatói 1, érettségi 1, rendes 11, és rendkívüli 20.

6. **Tankönyvváltoztatás.** A jövő tanévben a következő tankönyvek változnak: az I. osztályban Timár Pál: Német nyelv és olvasókönyv helyett Heinrich Gusztáv dr.: Német nyelv és olvasókönyv I. rész, átdolgozta Bleyer Jakab dr. és Karl Lajos. A III. osztályban: Valló: Módszeres francia nyelv és olvasókönyv helyett Bartos-Chovancsák: Francia nyelv és olvasókönyv I. rész 12. kiadás. Az V. osztályban Paszlavszky: Növénytan helyett Sztérényi Hugó: Növénytan IV. kiadás. Wagner dr.: Algebra helyett Beke: Algebra lesz behozva.

7. **Fegyelmi állapot.** A fegyelem kielégítő volt. A fegyelmi büntetésekről a szülők mindig értesültek. Fentartom abbéli panaszomat, hogy a házi nevelés, különösen a „szállásadók“ részéről gyakran alig vagy éppen semmit sem támogatja az iskola működését, sőt annak néha egyenesen ellene tör.

8. **Felmentések.** A tank. kir. főigazgatóság a tornászat alól 23 tanulót, a rajz technikai része alól 1 tanulót mentett fel hosszabb időre; az intézeti orvos bizonyítványa alapján pedig rövid időre 12 tanulót mentettem fel a tornázás alól.

9. **Egészségügy.** Leszner Rudolf dr. iskolaorvos, megvizsgálta a tanév elején az összes tanulókat, egészségük, testtartásuk, látó és halló képességükre nézve. Közellátó volt 15, nagyot halló egy fülén 2, mindkét fülén 1, valamegyest magasabb bal vállú 11. A tanév folyama alatt vizsgált azonkívül 31 hibás testű, beteges és gyöngye látóerejű tanulót a torna, illetőleg a rajz alól kért fölmentésük okából. Az egyes osztályokban több ízben hospitált, hogy a tanulók testtartását a padokban megfigyelje és korrigálja. Szintügy hospitált többször a tornatanítás alatt.

A tanulók egészségi állapota az egész tanéven át kedvező volt. Ujratoltatott 110 tanuló. Trachomás tanuló nem volt.

Sajnálattal és őszinte részvétellel emlékezünk meg Buresch Rezső I. B. osztályú tanulóról, aki rövid, de súlyos betegség következtében nov. 3-án elhunyt. Az ifjúság és a tanári testület az elhunyt tanuló temetésén testületileg vett részt.

10. A VIII. osztály vizsgálatait május 9—14-ig, az I—VII. osztály vizsgálatait pedig június 12—25-ig tartottuk.

11. Ajándékok. A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumtól: Svéd tornarendszerű táblák. 110065 sz. r. A naprendszer, térkép, 144465 sz. r. Magyar University Extension Évkönyve 1905/6-ra. 41526 sz. r. A középiskolai testgyakorlat tárgyában tartott szakértekezlet jegyzőkönyve. 63510 sz. r.

A cs. és kir. közös Pénzügyminiszteriumtól: Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und Herzegovina III.—IV. Band. 3562-B. H. sz. r.

A m. kir. kereskedelmi Muzeumtól: Hazai ipari beszerzési források.

A Műemlékek orsz. Bizottságától: Kiadványainak I.—II. kötete.

Alispáni jelentés Sopron vármegye 1906. évi állapotáról.

Fialowski Béla dr. nagybecskereki kir. törvényszéki és iskolaorvostól: Egészségügy és iskola.

Jelentés a temesvári Arany János-Társaság 1906. évi működéséről.

Wallner Ignác dr. igazgatótól: Strecker A.: Theorien und Experimente zur Bestimmung der Elemente. Strecker A.: Kurzes Lehrbuch der org. Chemie. Kletzinsky: Die chem. Grundstoffe. Buff-Kopp-Zamminer: Lehrbuch der Physik und theor. Chemie.

A szabadkézi rajzszerter részére ajándékoztak: a) rajztáblát: III. osztályból: Steiner György, IV. osztályból: Császár Imre, Csikor István, Kovács Kálmán, Meller Andor, Rosenheim Lajos, Schweiger Adolf; V. osztályból: Weltner Andor; VI. osztályból: Fuchs János; VIII. osztályból: Biringer Endre, Brückner Jenő, Dénes Béla, Lipthay Béla, Romwalter Alfréd; b) lerajzolásra alkalmas egy vagy több tárgyat: V. osztályból: Fischer Imre, VI. osztályból: Hollós Rikárd, VII. osztályból: Huber Jenő, Lederer Leó.

Fogadják a nemesszívú adakozók hálás köszönetünket.

12. Gyűjtések voltak: A soproni m. kir. állami főreáliskola Segély-egyesülete javára. A vakokat gyámolító országos egyesület javára. A Zomborban felállítandó Rákóczi-szobor javára. A Királyhidán építendő templom javára. A József kir. herceg Szanatorium-egyesület javára. A kolozsvári vakok és siketnémák országos intézete részére. A vulkáni róm. kath. templom építésére. A Budapesten felállítandó II. Rákóczi Ferenc lovasszobrára. A soproni siketnéma intézet javára.

13. Helyiségek átengedése. A nmlt. vall. és közokt. m. kir. miniszterium engedélyével a városi ipariskola használja az I. A) o. helyiségét heti 12, az I. B) o. h. heti 8, II. o. h. heti 8, a III. o. h. heti 12, a IV. o. h. heti 10, a VI. o. h. heti 4, a szabadkézi rajzterem h. heti 4, a mértani rajzterem h. heti 2 órában; a kereskedelmi és iparkamara az iparossegédek számára felállított szaktanfolyamra a mértani rajztermet heti 10 órában; a városi rajziskola a mértani rajztermet heti 4 órában. A Soproni Paedagógiai Társaság és a Szabad Lyceum üléseire és előadásaira átengedtem a tornatermet. A Soproni Football-Klub gyakorlataira a tornatermet.

14. Tanulmányi kirándulásunk. Intézetünk a lefolyt tanévben rendkívül sikerült kirándulást rendezett a Balaton és Bakony vidékére. A főreáliskola VI. és VII. osztályának növendékei május hó 26-ikán indultak el Német Jakab és Török Mihály tanárok vezetése mellett d. u. 4 óra 20 perckor a győri vasúti pályaudvarról. A borús időben kezdődött kirándulás első délutánja a vonaton telt el. Fél 9 órakor Czellödömlökre érkezve az ifjak a Korona szállóban töltötték az éjszakát.

Még a hajnali órákban koltek fel a kirándulók és körülmézve kissé a városban, 4 óra 48 perckor vonatra szállva Ajkára indultak. Az út a feledhetetlen szépségű Somlyó és Sághegy lábánál vitt el és lassan tűnkedeztek el a bámuló szemek előtt a Kisfaludy megénekelte hegyek. Az ajkai állomásról a csapat azonnal Kossuth János üveghutájába sietett. Rendkívül előzékeny vezetés mellett tekintette meg a fűvást, a gázfűtő berendezését, az öntési formák készítését, a csiszolást, vésést és a csomagolást. Városlőd felé gyalog indultak el a növendékek és a festői vidék elfeledtette a 10 km-es út fáradalmait. Megérkezve rövid pihenő után a Mayer György-féle kőcedény-, kályha- és majolikagyárat tekintették meg, ahol a tulajdonosok készségesen magyarázták a gyártás műveleteit. Érdekes és tanulságos látvány, hogy hogyan lesz a kaolimból a tálak, szebbnél szebb dísz tárgyak, korsók egész tömege. Sokan kisebb tárgyakat vettek maguknak emlékül. A Boskowitz-féle pipagyár, ahova ebéd után mentek, nem egy érdekes látnivalót rejt magában. Délután fél 4 órakor a vonat Jutason át Veszprémbe vitte a kirándulókat; innen kocsik Szentkirályszabadjáig, ahonnan a feledhetetlen Malomvölgyön keresztül a magyar tenger partjára, Almádiba jutottak. Ott terült el mindnyájuk előtt ringó hullámaival, ezüstös fényével, egész méltóságában a Balaton. Új érzésekkel telve, fáradtan dültek le ifjaink a szellős légágyakra az izletes vacsora után.

Áldozósütörtökön reggel félőtkor a nagy tótól el kellett búcsúzniuk, hogy ismét Veszprémbe induljanak. A vasszőrnyeteg Veszprémből a vadregényes Czuba völgyén nyargalt keresztül, sziklacsompók, alagútak és titokzatos erdők között. A történeti nevezetességű Pannonhalma aljában elhaladva, Napoleon emlékét megtekintvén, a kirándulók 2 óra után Győrbe érkeztek, s onnan este felé Sopronba. Talán kifáradva testben, de nem lélekben, egy szerencsés kirándulás tanulságos és derűs emlékével megrakottan.

Kisebbségi tanulmányi kirándulások voltak az egyes osztályokkal a szaktanárok vezetése mellett:

- I. A) osztály: természetrajzi és földrajzi;
- I. B) " " " "
- II. " " " "
- III. " földrajzi;
- IV. " fizikai;
- V. " herceg Esterházy-féle kismartoni park és üvegházak megtekintése, gázgyár, szárazvámi kréta-, lajtaufalú juttagyár;
- VI. osztály: sör- és szappangyár;
- VII. " " " "
- VIII. " szárazvámi krétagyár, kismartoni képtár, gázgyár, csillagok vizsgálata.

15. Az ifjúsági énekhar tagjai: Sopran: Grünwald Róbert, Hacker Hugó, Józsa István, Russ Artur, Schneider Ernő, Steinbach Vilmos I. A) o., Breyer Pál, Simon Gusztáv, Taschner Ede I. B) o., Klaber Leó, Lapitz Ferenc, Mangold Imre, Oleár Mihály, Payer Ferenc, Rupp János, Vendl Miklós II. o. tanulók.

Alt: Cséby Gyula, Gerhardt Oszkár, Thier Viktor, Török Dezső II. o., Hambach János, Öllinger János, Wurmfeld Sándor III. o., Babics Rikárd, Feigelstock Samu, Hofmann Károly, Rosenheim Lajos, Somos István, Weisz Gusztáv IV. o. tanulók.

Tenor: Deutsch Endre, Heuffel Rezső, Horvát József, Mandl Mór, Niemetz Sándor V. o., Ágoston Ernő, Barvitzius Nándor, Böhm Rikárd, Breuer Rezső, Hajek Zoltán, Huszár Gyula, Schönbauer Frigyes, Varga Ferenc, Vendl Károly VI. o. tanulók.

Basszus: Berghold Kálmán, Hollós Jenő, Kelényi Dezső, Konráth Árpád, Krizmanich János, Lederer Leó, Lencz István, Petrik Ottó, Pollák Mór VII. o., Böhm Oszkár, Brückner Jenő, Deutsch Bertalan, Romwalter Alfréd, Rosenheim Artur, Schármár Jenő VIII. o. tanulók.

II.

Személyzet.

Sorszám	A tanár neve	Hány év óta szolgál?	Lakása
	a) Igazgató:		
1	<i>Wallner Ignác dr.</i>	38	A főreáliskolai épületben
	b) Rendes tanárok:		
2	<i>Ágh Lajos dr.</i>	22	Deáktér 44. sz.
3	<i>Bász Miksa</i>	5½	Győri vasútindóház-u. 7. sz.
4	<i>Bella Lajos</i>	32	Sopronbánfalva
5	<i>Faragó Andor</i>	7	Széchenyi-tér 1. sz.
6	<i>Faragó József</i>	14	Győri vasútindóház-u. 9. sz.
7	<i>Horvát Rezső</i>	23	Fegyvertár-utca 7. sz.
8	<i>Müller József dr.</i>	7	Erzsébet-utca 13. sz.
9	<i>Német Jakab</i>	4⅓	Erzsébet-utca 5. sz.
10	<i>Seemann Kálmán</i>	23	Erzsébet-utca 13. sz.
11	<i>Stodolni Gyula dr.</i>	7	Ősz-utca 1. sz.
12	<i>Strauch Jenő</i>	6	Balfi-utca 49. sz.
13	<i>Török Mihály</i>	25	Színház-utca 22. sz.
14	<i>Vendl Aladár</i>	23	Felsőlőver-út 46. sz.
	c) Helyettes tanár:		
15	<i>Vári Rezső</i>	4	Templom-utca 18. sz.

d) Hitoktatók:

1. *Koller Mátyás*, róm. kath. hittanár, káptalani segédlelkész, tanította a róm. kath. vallású tanulókat a hittanra az összes osztályokban, összesen heti 8 órában. Lakik: Szent-György-u. 7. sz. Tanít a főreáliskolában 2 év 7 hó óta.

2. *Menyhárd Frigyes*, ág. h. ev. lelkész. Tanította az ág. h. ev. tanulókat a hittanra az összes osztályokban, összesen heti 8 órában. Lakik: Templom-utca 17. sz. Tanít a főreáliskolában 7 év óta.

3. *Pollák Miksa dr.*, a soproni izraelita statusquo-hitközség rabbija. Tanította az izraelita tanulókat a hittanra az összes osztályokban, összesen heti 8 órában. Lakik: Fegyvertár-utca 7. sz. Tanít a főreáliskolában 14 év óta.

e) Egészségtan tanára és iskolaorvos.

Leszner Rudolf dr. gyakorló orvos, képesítve az egészségtanból, tanította az egészségtant a VII. osztályban heti 2 órában. Lakik: Várkerület 93. sz. Szolgál 16 év óta.

f) Tornát tanított:

Kócsa Géza, okleveles tornatanító. Lakik: Alsólöver-u. 10. sz. Tanít a főreáliskolában 2 év óta.

g) Énektanító:

Faragó Andor, rendes tanár. Tanította az éneket az összes osztályokban heti 6 órában.

h) Iskolaszolgák.

1. *Kertész József*, aki a házmesteri teendőket is végzi. Lakik a főreáliskolai épületben.
 2. *Wabel Pál*, lakik a főreáliskolai épületben.
 3. *Weissböck György*, lakik Balfi-utca 25. sz.
- Fűtő: Aumüller János.

III.

A tanárok tudományos és irodalmi működése.

Bász Miksa: „Az osztályozás kérdése“ címen felolvasás a Soproni Paedagogiai Társaság ülésén.

Bella Lajos: Régészeti cikkek szak- és helyi lapokban. Előadás a szabad lyceumban Sopron múltjáról.

Faragó József: Gázvizsgálatok Sopron szab. kir. város részére.

Vári Rezső: Erdődi Pálffy Albert mint publicista és regényíró, megjelent a Franklin-Társulat kiadásában.

Leszner Rudolf dr: „Alkoholizmus“ cím alatt tartott fölolvast a soproni Paedagogiai Társaságban. „Rövid leckeóra“ megjelent a Népmívelésben és „Iskolafürdő“ az Evang. Népiskolában.

IV. A rendes tan-

Sorszám	A tanár neve	Képesítése	I. A)	I. B)	II.	III.
1.	Wallner Ignác dr.	vegytan természetrájk	—	—	—	—
2.	Agh Lajos dr.	magyar ny. német ny.	magyar 5 német 5 szépirás 1	—	—	tört. 2
3.	Bász Miksa	menyiségtan természettan	—	számt. 4	—	számt. 3 termitt. 2
4.	Bella Lajos	földrajz történelem	földrajz 3	földr. 3	—	—
5.	Faragó Andor	menyiségtan természettan	számt. 4	—	—	—
6.	Faragó József	menyiségtan természettan ábr. geometria	rajz.-g. 4	rajz.-g. 4	—	rajz.-g. 2
7.	Horvát Rezső	német ny. francia ny. latin ny.	—	—	—	francia 5
8.	Müller József dr.	magyar ny. német ny.	—	magyar 5 német 5 szépirás 1	—	—
9.	Német Jakab	vegytan természetrájk	termr. 2	termr. 2	földr. 3 termr. 2	—
10.	Seemann Kálmán	szabadkézi rajz geometriai rajz	—	—	rajz.-g. 4	szabk.-r. 2
11.	Stodolni Gyula dr.*)	magyar ny. német ny.	—	—	magyar 5 német 5	—
12.	Strauch Jenő	magyar ny. német ny.	—	—	szépirás 1	magyar 3 német 3
13.	Török Mihály	menyiségtan természettan tornázás gyorsírás	—	—	számt. 4	földrajz 2
14.	Vári Rezső	latin ny. magyar ny.	—	—	—	—
15.	Vendl Aladár	magyar ny. francia ny.	—	—	—	—
16.	Kócza Géza	tornázás	torna 2	torna 2	torna a) 2 torna b) 2	torna 2

*) Stodolni Gyula dr. tanár 66950/1907. sz. VKM. engedéllyel a németországi tovább tanították: Agh Lajos dr., Müller József dr., Strauch Jenő és Vári Rezső pedig Vári Rezső tanár kezelte.

VII. 18.

267
VIII. 14

1907/8 hely. tanárak 1907. XI. 1 - 1908. VII. 31-ig

1907/8 tanár tartamára a tornatanítás ellátására helyettes tornatanárként

tárgyak felosztása.

IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Heti óraszám	Osztályfőnök	Megjegyzés
—	—	vegyt 3	vegytan 2	--	5	—	Igazgató.
tört. 3	—	--	—	—	16	I A	Módszeres értekezleti jegyző.
—	—	math. 4	—	termitt. 4	17	VI.	A természettani szertár őre.
—	—	tört. 3	tört. 3	tört. 3	15	—	A földrajzi, történelmi-, érem- és régiségtár őre. Az ipariskola igazgatója.
—	math. 5	—	math. 4 termitt. 4	—	17	VII.	Az ének- és zeneszertár őre. Énekt. az I—VIII osztályban. (6 óra.)
--	—	ábr.-g. 3	ábr.-g. 3	ábr.-g. 2	18	--	A geometriai szertár őre. A főreáliskolai segélyegyesület pénztárosa.
—	német 3 francia 4	—	német 2 francia 3	--	17	V.	
—	--	magyar 3	magyar 3	—	17	I B	A „Berzsenyi-kör“ vezetője. Az I. oszt. ifjúsági könyvtár őre.
—	termr. 3 vegytan 3	termr. 3	—	—	18	—	A természetrajzi- és vegytani szertár őre.
rajz. g. 2 szabk. r. 2	szabk. r. 2	szabk. r. 2	szabk. r. 2	szabk. r. 2	18	—	A szabadkézi rajzszerter őre.
—	magyar 3	—	—	böles. 3	16	II.	A tanári könyvtár őre.
magyar 3 német 3	—	német 2	—	német 2	17	III.	A III., IV., V—VIII. oszt. ifjúsági könyvtár őre. Értekezleti jegyző.
termitt. 2 math. 4	—	—	—	math. 3	15	IV.	Gyorsírástanár (heti 2 óra. Tandíjkezelő. Segédkezik az igazgatói irodában.
—	tört. 3 latin 4	latin 3	latin 3	latin 3	16	—	Értekezleti jegyző.
francia 5	--	francia 3	—	magyar 3 francia 4	15	VIII.	Értekezleti jegyző.
torna 2	torna 2	torna 2	torna 2	torna 2	16	—	A tornaszertár őre. Játék vezető az I—VIII. osztályban (3 csoport).

intézetek tanulmányozása céljából 1908. évi április hó 1-től szabadságon volt. Tárgyait tanárok; az osztályfőnökséget átvette: Seemann Kálmán tanár, a tanári könyvtárt

V.

Tananyag.

I. osztály.

Osztályfőnökök: I. A) *Ágh Lajos dr.*, I. B) *Müller József dr.*

Katholikus hittan. Heti 2 órában tanította Koller Mátyás. Tankönyv: Kis katekizmus. Elvégzett tananyag: Az ember célja és rendeltetése. A hitről és a parancsolatokról.

Ag. hitv. evangélikus hittan. Heti 2 órában tanította az I. és II. osztályban Menyhárd Frigyes. Tankönyv: Bereczky Sándor: Bibliai történetek. Bibliai olvasókönyv. Elvégzett tananyag: Új testamentumi történetek, nevezetesen: Jézus Krisztusnak gyermekkora, első fellépése, példabeszédei, csodatettei, utolsó útja, szenvedései. Kátébeli részletek. Egyházi énekek. Imádságok.

Izraelita hittan. Heti 2 órában tanította az I. és II. osztályban Pollák Miksa dr. Tankönyv: Dr. Dékány: A tóra öt könyve. Elvégzett tananyag: Mózes I., II. és III. könyve megfelelő héber szemelvényekkel.

Magyar nyelv. Az első félévben heti 10 órában, a másodikban heti 5 órában tanította I. A) osztályban Ágh Lajos dr., az I. B) osztályban pedig Müller József dr. Tankönyvek: Balogh Péter: Magyar nyelvtan és Magyar olvasókönyv, II. kiad. Elvégzett tananyag: I. Nyelvtan: hangtan, mondatrészek és beszédrészek. II. Olvasmányok: a) Próza: A róka, medve és a szegény ember. A kívánságok. Attila Isten ostora. Aquileja ostroma. Lakoma Attilánál. Attila halála. Álmos. A honfoglalás. Az ágostai veszedelem. Botond bárdja. A magyarok megtérése. Az első magyar király. Herakles. Odysseus és Polyphemos. A nagy magyar Alföld. A Hortobágy. b) Költemények (betanulásra): János vitéz az óriások közt. Hadnagy uram. Nyalka huszár. A párjavesztett gerlice. Az Alföld. A magyar nép közmondásaiból. Házi olvasmányok: Petőfitől: János vitéz. Táj- és életképek.

Német nyelv. A második időszaktól kezdve heti 5 órában tanította az I. B) osztályban Ágh Lajos dr., az I. B) osztályban Müller József dr. Tankönyv: Timár Pál: Német nyelv- és olvasókönyv I. r. Elvégzett tananyag: I. A főnév és melléknév deklinációja, igeragozás. A számnév, névmás, praeposíciók röviden. II. Olvasmányok: Das Schaf und die Schwalbe. Der Wolf und der Kranich. Der lügenhafte Hirt. Die wandelnde Glocke. Des Knaben Berglied. Gott grüsse dich! A három utolsó betanultatott. Iskolai dolgozatok száma 8.

Földrajz. Heti 3 órában tanította Bella Lajos. Tankönyv: Lasz Samu: Földrajz I. kötet. Elvégzett tananyag: Földrajzi alapismeretek. Térképolvasás. A magyar állam hegységei, sík vidéke, vizei, éghajlata; a lakosság foglalkozása és életmódja. Térképvázlatok.

Természetrájk. Heti 2 órában tanította Német Jakab. Tankönyv: Pasz-lavszky József: „Kis természetrájk“ I. rész. Elvégzett tananyag: A természet három országa. A növény tagjai, virág, gyümölcs és termés. Házi állatok és ezzel kapcsolatban az ember testrészei. Fenyőfák. A ház környékén élő mezei és erdei állatok. Egyes fontosabb, tavasszal virító növények. Házi szárnyasok.

Mathematika. Heti 4 órában tanította az I. A) osztályban Faragó Andor, az I. B) osztályban Bász Miksa. Tankönyv: Beke Manó dr.: „Számítan“. Elvég-zett tananyag: Az ország lakosságára és területére vonatkozó statisztikai adatok feldolgozása alapján: a négy alapművelet egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel; mértékrendszer, időszámítás.

Rajzoló geometria. Heti 4 órában tanította az I. A) és az I. B) osztály-ban Faragó József. Tankönyv: Szuppán-Szirtes „Planimetriai Alaktan“. Elvégzett tananyag: A pont. A vonal, ennek fajtái, irányai. Az egyenes viszonya a többi térelemhez. Alapműveletek egyenesekkel. A mértékegységek. Több egyenes. A szög. A kör és részei. A szögek felosztása. Alapműveletek szögekkel. A sík-idomok: három-, négy- és sokszögek, ezek átlói. A síkidomok kerülete és terü-lete, szimmetriája, összeillősége és hasonlósága. Párhuzamosan az elméleti résszel a különféle vonalakból alkotott geometrikus síkdíszítmények rajzolása, a rajz-és festőszerek használatának begyakorlása.

Szépírás. Heti 1 órában tanította az I. A) osztályban Ágh Lajos dr., az I. B) osztályban Müller József dr. Előbb a magyar, azután a német folyóírás.

Tornázás. Heti 2—2 órában tanította Kócza Géza. Tananyag: Rendgyakor-latok: Arc- és oldalsorképzés, igazodás, fedezés, fordulatok. Sorbontás arc- és oldalsorból 2-, 3-, 4-es sorba. Távolagsvétél és zárkózás. Járás helyben és hely-ből, lépésváltás, oldalsor-kanyarodások, fejlődések és köralakítás. Párok, kettős-párok képzése, ellenvonulás, szögvonulás. Szabadgyakorlatok: Állások; alap-, lépő-, kereszt-, terpesztett és guggoló állás. Tagszabadgyakorlatok: karlökések, karlendítések, karkörzések és ütések minden irányba. Törzshajlítások és fordí-tások minden irányba. Légzési gyakorlatok alkalmas szabadgyakorlatokkal kap-csolatban. Sarok-, térd- és lábemelések, láblendítések és fordítások. Szökdelések páros és féllábon, oldal és haránt terpesztett állásban, összekötve karszabad-gyakorlatokkal. Fekvő támaszok arccal a föld felé. Társas szabadgyakorlatok párosan és hármasával. Birkózási előgyakorlatok. Kötélhúzás. Szergyakorlatok: (Osztálytornázás). I. fokú (alap) gyakorlatok: magas-, távol-, zsámolyugrás, roham-deszka, hosszú ló, nyújtó, korlát, mászás (rúdon, kötélen), gyűrűhinta, rézsútos létra, lebegőfa, lengőkötél. Kitartó futás 1—5 percig, versenyfutás 50 m távol-ságra. Svéd tagszabadgyakorlatok.

Játék: Szeptember, október, április, május és június hónapokban hetenként egy játék délután két játékorával; fogós, kotló és kánya, duplex, féltek-e a musz-kától? Fogolyjáték, körfutós, fehér és fekete, hosszú méta, hol vagy Pista? Kirándulás.

II. osztály.

Osztályfőnök: *Stodolni Gyula dr.*, 1908. április hó 1-től *Seemann Kálmán*.

Katholikus hittan. Heti 2 órában tanította Koller Mátyás. Tankönyv: Kis katekizmus. Elvégzett tananyag: A bűnről, a malasztól, szentségekről, szentelményekről és imádságról.

Ág. hitv. evangélikus hittan. Lásd az I. osztálynál.

Izraelita hittan. Lásd az I. osztálynál.

Magyar nyelv. Heti 5 órában tanította Stodolni Gyula dr. és ápril 1-től Ágh Lajos dr. Tankönyv: Balogh Péter Magyar Nyelvtan II. r. Magyar Olvasókönyv II. r. Elvégzett tananyag: a) Olvasmányok: Az oroszán és az

egér. A rátótiak. A tatárjárás. Kis Károly. Hunyadi János. Pör a Balatonon. Themistokles. Dózsa György lázadása. Hunyadi László. A kenyérmezei diadal. A mohácsi vész. A marathoni győzelem. A Balaton. Téli hajtóvadászat. b) Költemények: A jó öreg korcsmáros. Az ó-torony. Kont. Közmondások. A szegény asszony könyve. Szülőföldemen.

Német nyelv. Heti 5 órában tanította 1908. ápr. 1-ig dr. Stodolní Gyula, azontúl Strauch Jenő. Tankönyv: Timár Pál, Német nyelv- és olvasókönyv I. rész. Elvégzett tananyag: 1. Nyelvtan Az első osztály anyagának ismételése. A főnév és melléknév ragozása. A szenvedő igeragozás. Névmasok, praepositiók, szórend. Olvasmányok: Der beladene Esel. Zeus und das Schaf. Kindesdank. Die drei Freunde. Der hungrige Araber. Die Frösche. Der weisze Hirsch. Barbarossa. Der Wolf und der Schäfer. Seltsamer Spazierritt. Aus Tirol. Die Kapelle. Danklied am Morgen.

Földrajz Heti 3 órában tanította Német Jakab. Tankönyv: Lasz Samu: Földrajz II. k. Elvégzett tananyag: Európa államai és népei. Ázsia. Térkép-vázlatok készítése.

Természetrajz. Heti 2 órában tanította Német J. Tankönyv: Paszlavszky József dr.: Kis természetrajz II. r. Tananyag: A majmok, tengeri emlősök, foghéjasok, erszényesek; a madár-rendek; csúszó-mászók; kételtűek; kiválóbb csontos és porcos halak; végül a csigák, kagylók, rovarok, rákok, pókok, száz-lábúak, férgek, tüskebőrűek. Az őszi és tavaszi flóra képviselőinek szemléltető ismertetése.

Mathematika. Heti 4 órában tanította Török Mihály. Tankönyv: Beke Manó dr.: Számítan. Elvégzett tananyag: A régi és új mértékrendszer összefüggéséből kiindulva: számolási rövidítések és korlátolt pontosságú műveletek; a hármas szabályhoz tartozó feladatok megoldása különböző eljárásokkal; a százalékszámítás és annak alkalmazása, főképen a kereskedelmi számításokban; nyereség-vesztés, súlylevonások, értéklevonások, provízió, jutalék, vám, stb. áruszámla és árvetés.

Rajzoló geometria. Heti 4 órában tanította Seemann Kálmán. Tankönyv: Szuppán-Szirtes: Stereometriai Alaktan. Elvégzett tananyag: A kocka, gúla. négyzetes oszlop, téglalapú test és szemléltetésük. A test, lapok, síkok, élek, csúcs. Pontok, egyenesek, síkok viszonya a térben. Lapszög és szöglet. A hasáb, henger, gúla, kúp és gömb ismertetése, hálói, síkmetszései, felszíni és köbtartalmuk kiszámítása. A tanult testeknek és csoportjainak axonometrikus ábrázolása sajátárnyék feltüntetésével.

Szépírás. Heti 1 órában tanította Strauch Jenő. Rondírás, a nagy blokk-betűk, folyó magyar írás.

Tornázás. Heti 2—2 órában két csoportban tanította Kócza Géza. Tananyag: Lásd az I. osztályt.

III. osztály.

Osztályfőnök: *Strauch Jenő.*

Kath. hittan: Heti 2 órában tanította a III. és IV. osztályban Koller Mátyás. Tankönyv: Közép biblia. Elvégzett tananyag: Az ó- és új szövetségi bibliai történetek.

Ag. h. ev. hittan. Heti 2 órában tanította a III. és IV. osztályban Menyhárd Frigyes. Tankönyv: Bereczky Sándor: A ker. egyház rövid története. Elvégzett tananyag: A keresztyén egyház rövid története, nevezetesen: Jézus és az apostolok élete, az ősegyház élete és viszontagságai. Hanyatlás a középkorban. Pápaság. Szerzetesség. Reformáció különös tekintettel hazánkra.

Izraelita hittan. Heti 2 órában tanította a III. és IV. osztályban Pollák Miksa dr. Tankönyv: Schön Dávid: A zsidók története I. rész. Elvégzett tananyag: A babiloni fogságtól a talmud befejezéséig megfelelő héber szemelvényekkel.

Magyar nyelv. Heti 3 órában tanította Strauch Jenő. Tankönyvek: Balogh Péter: Rendszeres magyar nyelvtan és Magyar olvasókönyv III. r. Elvégzett tananyag: a) Rendszeres nyelvtan, b) Olvasmányok. A szigetvári vértanúk. Vallási harcok. Zrinyi Ilona. Rákóczi Ferenc felkelése. Mária Terézia. Széchenyi István. Kossuth Lajos. A szabadságharc. Deák Ferenc. Spárta és Athén. Perikles. Dobozy Mihály és hitvese. Esztergom megvétele. Rákócziné. Fiamnak. A golyához. Távolból. Szózat. Szondi két apródja.

Iskolai dolgozatok száma 17.

Német nyelv. Heti 3 órában tanította Strauch Jenő. Tankönyvek: Timár Pál: Rendszeres német nyelvtan és Német olvasókönyv. Elvégzett tananyag: a) Rendszeres német nyelvtan. b) Olvasmányok. Koriolan. Die ungarische Krone. Die drei Hausräte. Der kluge Sultan. Der sterbende Löwe. Der gute Knecht. Kannitverstan. Die Schatzgräber. Ungarisches Heldentum. Der Alpenjäger. Der betrogene Teufel. Erbkönig. Die Bürgschaft. Schwäbische Kunde.

Írásbeli dolgozatok száma 17.

Francia nyelv. Heti 5 órában tanította Horváth Rezső. Tankönyv: Valló Vilmos: Módszeres francia nyelv és olvasókönyv. II. kiad. Elvégzett tananyag: Olvasási szabályok. Tő- és bővített mondat. A főnév viszonyítása, a melléknév nőneme, fokozása és jelzői használata, a számnév és névmás; a segéd- és rendes igék ragozása az indicatifban és conditionelben, a főbb rendhagyó igék presentja, a részelő névelő, 94 olvasmány, 12 költemény.

Történelem. Heti 2 órában tanította Ágh Lajos dr. Tankönyv: Mangold Lajos: A magyarok története. Elvégzett tananyag: Hazánk lakói a magyarok bejövetele előtti időben. A magyarok eredete és vándorlása. A honfoglalás és kalandozások kora. A kereszténység felvétele és a királyság megalapítása. Az Anjouk kora. I. Mátyás király kora. A főnemesség és köznemesség versengése és az ország hanyatlása egészen a Habsburgháztól való királyok koráig.

Földrajz. Heti 2 órában tanította Török Mihály. Tankönyv: Lasz Samu: Földrajz II. Kogutovics Manó: Földrajzi atlasz III. Elvégzett tananyag: Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza, különös tekintettel a hegy-, víz- és néprajzi viszonyaira. Térképvázlatok készítése.

Természettan. Heti 2 órában tanította Bász Miksa. Tankönyv: Hankó-Müller: Természettan. Elvégzett tananyag: Az alapvető jelenségek a mechanikából, hőtanból, elektromosságból, mágnességből és fénytanból.

Mathematika. Heti 3 órában tanította Bász Miksa. Tankönyv: Beke Manó dr.: Számítan. Elvégzett tananyag: Összetett hármas szabály és összetett arányok. Kamatszámítás. Állam- és értékpapírok, váltók. Arányos osztás, elegyítés. Arany és ezüst árúkra és érmekre vonatkozó számítások; láncszabály.

Rajzoló geometria. Heti 2 órában tanította Faragó József. Tankönyv: Szuppán-Szirtes: Constructiv planimetria. Elvégzett tananyag: A pont, a vonal és a szög és az utóbbiakkal való alaplátványok. A geometriai hely. Az egyenesek kölcsönös helyzete. A szimmetria. Három-, négy- és sokszögek szerkesztése. Arányosság, összeállóság. Lépték és mérővessző. Kisebbités. Másolás.

Szabadkézi rajz. Heti 2 órában tanította Seemann Kálmán. Tananyag: Stilizált növénylevelek rajzolása az iskolatáblán készült minták nyomán. A szintan elemei. Stilizált virágok rajzolása és festése előbb táblai, később falimintákról. Természetes növényleveleknek stilizálása. Tervezet-kisértetek. A különböző stílfajok síkéltérkép-szemelvényeinek, különösen magyar ornamentumoknak másolása. Emlékezésből való gyakorlatok, vázolás.

Tornázás. Heti 2 órában tanította Kócza Géza. Tananyag: Rendgyakorlatok: A menetelés szabatos gyakorlása, különös tekintettel a biztos kilépésre és gyors megállásra. A párok és kettőspárok (rendek és kettős rendek) gyors és biztos alakítása. Arcsor-kanyarodások és fejlődések. Ellenvonulások. Szabadgyakorlatok: Állások. Támadó-, védő- és lebegőállás, térdelések. Járások helyben határozott számú lépésekkel és anélkül, összekötve kéz-, láb- és törzsgyakorlatokkal. Támadó és védő állások minden irányba, összekötve kar- és törzsgyakorlatokkal. Törzsfordítások és hajlások. Egyszerű négy ütemes gyakorlatok kéziszerekkel is. Szökdelések. Fekvőtámaszok háttal és oldallal is a föld felé. Társas szabadgyakorlatok kettesével, hármasával, fabotokkal is. Kötélhúzás. Szer-tornázás: (Osztálytornázás.) Magas-, távol-, zsámoly- és rohamugrás, hosszú ló, nyújtó, korlát, mászás (rúdon, kötélen), gyűrűhinta, rézsútos- és vízszintes létra, lebegőfa, lengőkötél. Kitartó futás 1—8 percig. Versenyfutás 70 m távolra. Svéd tagszabadgyakorlatok.

Játék. A IV. osztállyal egy csoportban. Üsd a harmadikat, kötélhúzás, duplex, féltek-e a muszkától? Nemzetes, bakugrás, szökdelő kör arc- és oldal-sorban, fehér és fekete, körbenállós, közepes, macska és egér, labdahajszoló, tolvajjáték, botért birkózás, futó duplex, dominó. Kirándulás.

IV. osztály.

Osztályfőnök: *Török Mihály.*

Kath. hittan. Lásd a III. osztállynál.

Ag. h. ev. hittan. Lásd a III. osztállynál.

Izraelita hittan. Lásd a III. osztállynál.

Magyar nyelv. Heti 3 órában tanította Strauch Jenő. — Tankönyvek: Négyesy László: Stilisztika és Lehr Albert: Arany Toldija. Elvégzett tananyag: Stilisztika és a Toldi I.—XII. éneke. Olvasmányok: A haragról. Az oroszlánról és rókáról. A remete. A farkas és a róka. A hű kutyáról. A huszti beteg-látogatók. A bújdósók Rodostóban. Középkori magyar apácák. A madárhegy. Vörösmarty szülői. Rozgonyiné. A fülemüle. A szegény asszony könyve. Iskolai dolgozatok száma 17.

Német nyelv. Heti 3 órában tanította Strauch Jenő. — Tankönyv: Timár Pál, Német nyelv és olvasókönyv. Elvégzett tananyag: a) A rendszeres német nyelvtan tüzetes ismételése. b) Olvasmányok: Die leichteste Todesstrafe. König Matthias in den Sagen eines fremden Volkes. Heideröslein. Freiherr von Münchhausen. Der Zauberlehrling. Der Pastillon. Das Glück von Edenhall. Die Völkerwanderung. Die Lawinen. Das Schiff der Wüste. Der Sänger. Die drei Zigeuner. Lorelei. Tragische Geschichte. Des Bauernknaben Beschreibung der Stadt. Iskolai dolgozatok száma 17.

Francia nyelv. Heti 5 órában tanította Vendl Aladár. Tankönyv: Valló Vilmos: Módszeres Francia Nyelv- és Olvasókönyv. Elvégzett tananyag: A III. osztályban tanultak ismételése és bővítése. A segéd- és rendes igék ragozása a kötőmódban. Az igeidők képzése. Az igeidők használata. A szenvedő, visszaható, személytelen és rendhagyó igék ragozása. A participe passé egyezése. A kötőmód használata. Az idők egyeztetése. Az igék és melléknevek vonzata. Beszédgyakorlatok, gallicismusok 40 apróbb olvasmány tárgyalása alapján.

Történelem. Heti 3 órában tanította Ágh Lajos dr. Tankönyv: Mangold: A magyarok története. Elvégzett tananyag: Magyarország története 1526-tól maig. Magyarország és az Osztrák császárság földrajzi viszonyai.

Természettan. Heti 2 órában tanította Török Mihály. Tankönyv: Hankó-Müller: Természettan II. r. Elvégzett tananyag: Világrészek és oceanok. A part-vidék és belföld. Folyóvizek. Állóvizek. A tenger. A levegő. A víz. A tűz-

hányók, földrengés. A föld alakja és méretei; a földrajzi hely meghatározása. A föld forgása és keringése. A hold. A nap, állócsillagok, bolygók, üstökösök.

Mathematika. Heti 4 órában tanította Török Mihály. Tankönyv: Beke M.: Algebra. Elvégzett tananyag: Az alsó három osztályban tanult számtani, mértani, természettani anyagában megállapított eredményeknek képletekbe való foglalása: ezek alapján a relatív, ill. rationalis számok bevezetése és az ezeken végzendő alpműveletek. Négyzetre és köbreemelés. Oszthatóság. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel. Arányok és aránylatok.

Rajzoló geometria. Heti 2 órában tanította Seemann Kálmán. Tankönyv: Szuppán-Szirtes: Constructiv Planimetria. Elvégzett tananyag: A kör és szimmetriája, húrjai, érintője, középponti és kerületszöge. Két kör közös érintői. Érintkező körök. A tojás- és boltívvonalak. Az ellipsis, hyperbola, parabola és érintőik. Az affinitás. A körevolvens, csigavonalak és a cikloisok.

Szabadkézi rajz. Heti 2 órában tanította Seemann Kálmán. Tananyag: A perspektiva főbb törvényeinek ismertetése szemléltető módon. A legegyszerűbb geometriai testeknek, majd ezek csoportjainak természeti mintákról, kontúrokból való ábrázolása. A világossági és árnyékviszonyok ismertetése után, ugyancsak a geometriai testeknek s ezek egyszerűbb összetételeinek rajzolása az árnyékolással együtt. Emlékezésből való rajzolás, vázoló gyakorlat.

Tornázás. Heti 2 órában tanította Kócza Géza. Tananyag: Lásd a III. osztálynál.

V. osztály.

Osztályfőnök: *Horvát Rezső.*

Kath. hittan. Heti 2 órában tanította az V. és VI. osztályban Koller Mátyás. Tankönyv: Demény Dezső: Ágazatos hittan. Elvégzett tananyag: A teremtető, megváltó és megszentelő Istenről.

Ag. h. ev. hittan. Heti 2 órában tanította az V. és VI. osztályban Menyhárd Frigyes. Tankönyv: Bereczky-Batizfalvi: Bibliaismertetés. Bibliai olvasókönyv. Elvégzett tananyag: Az újtestamentum könyveinek tüzetes ismertetése és egyes részletek olvasása és magyarázása.

Izraelita hittan. Heti 2 órában tanította az V. és VI. osztályban Pollák Miksa dr. Tankönyv: Dr. Neumann: A zsidók története az állami élet megszüntétől az újkorig. Elvégzett tananyag: A tannák korától az újkorig.

Magyar nyelv. Heti 3 órában tanította Stodolni Gyula dr. április 1-től Müller József dr. Tankönyv: Zlinszky Aladár: Rhetorika. Elvégzett tananyag: a) A szerkesztés, feltalálás, a prózai műfajok, a történetírás, a szónoklat, az értekezés. b) Iskolai olvasmányok: Kazinczy anyjának, fogságából. Petőfi Uti jegyzeteiből. Cserey M.: Zrínyi halála. Széchenyi Hiteléből. Kölcsey: Parainesis (egyes szakaszok kn.) Kossuth L. beszéde 1848. július 11-én (bevezetése és befejezése kn.) Deák Ferenc első felirati beszéde (befejezése kn.) Eötvös: Kőrösi Csoma S. felett. Pázmány: A teremtetett állatokról. Magánolvasmányok: Toldi estéje. Apor P.: Metamorphosis Transylvaniae. Perikles halotti beszéde. Kölcsey országgyűlési beszéde a magyar nyelv ügyében. Tinódi válogatott históriás énekei. Jókai: Az új földesúr.

Német nyelv. Heti 3 órában tanította Horvát Rezső. Tankönyv: Heinrich Gusztáv Német tan- és olvasókönyv I. rész. Elvégzett tananyag: a) A német nyelvtan ismertetése. b) A prózai műfajok ismertetése: Die Boten des Todes. Der Seiler von Fürfeld, Plataä im Peloponnesischen Kriege. Die erste Seeschlacht der Römer. Attila. Macbeth. Kaiser Karl V. Goethes Kinderjahre. Ein Prairienbrand. Der Ausbruch des Vesuv. Das heilige Abendmahl des Leonardo da Vinci. Die Kunst jeden Tag glücklich zu sein. Die Schule des Lebens.

Chrie. Von der Schmeichelei. Aphorismen. Nicht der Schule, sondern dem Leben. Schiller „Wilhelm Tell“ (teljesen). c) Költemények: Hans Euler. Auf eine holländische Landschaft. Zigeunerleben. Das Kirchlein am Berge. Die Worte des Glaubens. Rat des Vaters an seinen Sohn. d) Fordítás magyarból németre.

Francia nyelv. Heti 4 órában tanította Horvát Rezső. Tankönyv: Valló V. Módszeres nyelv és olvasókönyv II. rész és Macher Ede Francia olvasókönyv I. rész. Elvégzett tananyag: a) Nyelvtanból: rendhagyó igék, participe és infinitif használata, szóképzés, gallicismuskok. b) Prózaolvasmányok: Les boissons, les moulins, Christophe Colomb. La soeur fidèle. Les hôtes importuns. L'enfant et le seau. La modestie. Le paysan et l'astrologue. Le paysan et le serpent. Trait de probité. Lettre de Victor Hugo. Les membres et l'estomac. Almanach d'un aveugle. Le cheval, le chien. Voyage autour de la terre. Les quatre points cardinaux. La terre. Les jours et les nuits. L'année et les saisons. La France. Le cours du Danube. Fables. La fée qui court. La cendrillon italienne. Anecdotes. Invention de l'imprimerie. Charlemagne. Bertrand du Guesclin. Histoire d'un jeune boulanger. Lettres. Les aventures de Télémaque (részlet). Don Quichotte de la Manche (részlet). Le chat botté. Le tour de la France (részlet). Les prudents Savoyards. Alexandre le Grand. Coriolan. Deux lettres de Mme de Sévigné. c) Költemények: La cigale et la fourmi. La mort et le bûcheron. Les trois braves. Le réveil du laboureur. La Grand'mère. La feuille. Leçon de vol. Le corbeau et le renard. La chanson de Cendrillon. Les bons amis de Paris. Le loup et le chien. Le chêne et le roseau. La laitière et le pot au lait. d) Fordítás magyarból franciára.

Történelem. Heti 3 órában tanította Vári Rezső. Tankönyv: Mika Sándor dr. Világtörténelem I. r. Ókor. Elvégzett tananyag: Az ókori kultúrák története; egiptomiak, föníciai, asszírok, babiloniak, zsidók, perzsák. A görögök története, különös tekintettel művelődésükre és annak hatásaira. A rómaiak története a királyság, köztársaság és császárság korában egészen a nyugotrómai császárság felbomlásáig 476-ig Kr. u. A rómaiak kultúrája és annak hatásai. (Pannónia és Dácia.) A kereszténység.

Természettudomány. Heti 3 órában tanította Német Jakab. Tankönyv: Paszlavszky József: A növénytan kézikönyve. Tananyag: A növények alak-, szövet- és élettana. Rendszertan. Növénygyűjtés és meghatározási gyakorlatok.

Chemia. Heti 3 órában tanította Német Jakab. Tankönyv: Reichenhaller Kálmán dr.: Anorgánikus chemia és mineralogia I. r. Elvégzett tananyag: A víz O. N. A durranó vízgáz. A levegő. A testek anyagi megváltoztatása levegő és oxigén segítségével. Oxidáció. Reductio. A kén. A kémiai elemek. Az anyag megmaradásának elve. Az állandó súlyviszonyok törvénye. C. Gáznevelő elemek és vegyületek térfogati viszonyai. A gőzsűrűség. A sósav analízise és szintézise. A víz analízise és szintézise. A ammónia analízise. Atomelmélet. Molekula. Atom. Molekulasúly és atomsúly. Kémiai képletek. Kémiai egyenletek. Valenzia. Fémes elemek. Stöchiometria. Affinitás. Kémiai átalakulások. Redukciók, oxidok, szulfidok és chloridok képzése közvetett úton. Oxidok átváltozása szulfidokká. Szulfidok átváltozása oxidokká. Oxidok átváltozása chloridokká. Oxidok átváltozása szulfidokká hidrogén-szulfid segítségével. Oxidok, szulfidok, chloridok elnevezése. Sav. Bázis. Só. Alkotó rész. Gyök. Aequivalensúly. Ásványtani előismeretek: az ásványok alak- és fizikai sajátosságai. Kristályrendszerek.

Mathematika. Heti 5 órában tanította Faragó Andor. Tankönyv: Močnik-Klamarik-Wagner: Algebra és Geometria. Elvégzett tananyag: a) Algebra; kamatszámítási-, vegyítési-, planimetriai- és mozgási feladatokból kiindulólág elsőfokú egyenletek két (és több) ismeretlennel. Elsőfokú egyenletek grafikus megoldása. Négyzetgyök és köbgyök; gyökmenyiségekkel való műveletek. A számfogalom kibővítése: irrationalis és imaginarius számok. Másodfokú egyen-

letek (tárgyi körük: részben arithmetikai, részben planimetriai és mozgásfeladatok) és ezek grafikus megoldása. *b) Geometria:* A planimetriának a pontra, egyenesre és szögekre vonatkozó főbb tételei. Sokszögek tulajdonságai, egybevágóságuk, hasonlóságuk. Területszámítás, (különös tekintettel a példákban oly idomokra, melyekben 30° , 45° és 60° -u szögek szerepelnek). — A stereometria bevezető tételei. Egyenesek és síkok kölcsönös helyzete. Projekció és projiciálás. Lap-szög és testszög. A háromoldalú testszög főbb tulajdonságai. — A geometriai tételek gyakorlására és alkalmazására számos egyszerűbb szerkesztési és bizonyítási feladat. Folytonos rajzoltatás füzetben,

Szabadkézi rajz. Heti 2 órában tanította Seemann Kálmán. A geometrikus testek gazdagabb kombinációinak, majd egyszerűbb szerkezetű használati eszközöknek természetéről való rajzolása fehér, utóbb szürke alapon. Domború ékítmények ábrázolása rajzban, esetleg egy színben festve Vázoló gyakorlatok. Az egyiptomi, görög és római művészetek ismertetése nagy vonásokban, szemléltető képek bemutatása kíséretében.

Tornázás. Heti 2 órában tanította az V. és VI. osztályban Kócza Géza. Tananyag: Rendgyakorlatok: Kettős párokba fejlődés és szakadozás menetközben. Kanyarodások menetközben. Szögvonulás, fejlődés négyes sorokba, az élre, középre, állásból és járásból. Párok képzése arcsorból arcsorba, kör- és kettős köralakítás és rövid ellenvonulás. Távolabb fekvő pont irányában való menetelés az irány pontos megtartásával. Szabadgyakorlatok: Allások, különösen mint a szabadgyakorlatokhoz való kiindulás alkalmas helyzetei. Szabadgyakorlatok ellenoldalú, ellentétes és ellenkező mozdulatokkal. Négyütemes gyakorlatok súlyzóval és vasbotokkal, félkörzések súlyzókkal. A buzogány-gyakorlatokból a negyed-, fél-, háromnegyed- és egész körzések, bal, jobb és páros karral magas és mély tartáson át, más-más kiindulási helyzetből. Szökdelések terpesztett, kilépő és guggoló állásban. Szökdelések arcsorban vagy körben vállfogással. Társas szabadgyakorlatok kettesével, hármasával, fabotokkal is, átfordulások, feltérdelések, támaszba ugrások, birkózás meghatározott fogással. A kötélhúzás különféle nemei. Szertornázás: (Csapattornázás ügyességmérés alapján.) Magas-, távol-, zsámoly- és rohamugrás, bak, ló, nyújtó, korlát, mászás (rúdon és kötélen), gyűrűhinta, rézsútos létra, lebegőfa. Kitaró futás 1—10 percig. Versenyfutás 100 m távolra. Svéd tagszabadgyakorlatok.

Játék: Az V—VIII. osztály egy csoportban. Hajító labda. Kötélhúzás. Csalogató. Labdakergető. Fogoly. Lovas labdajáték. Sintéres. Nagy méta. Körbenállós. Faliróta. Bakugrás. Dominó. Birkózás a gödrüskében. Rugósdí a várért. Footballjáték.

VI. osztály.

Osztályfőnök: *Bász Miksa.*

Kath. hittan. Lásd az V. osztálynál.

Ág. h. ev. hittan. Lásd az V. osztálynál.

Izraelita hittan. Lásd az V. osztálynál.

Magyar nyelv. Heti 3 órában tanította Müller József dr. Tankönyv: Riedl Frigyes: Poetika. Elvégzett tananyag: Verstan és költészettan, könyv nélkül megtanult szemelvényekkel az egyes műfajokra. A képzőművészetek rövid ismertetése. Iskolai olvasmányok. Két szomszédvár; Coriolanus; Kérők és Antigone. A Zrinyiász. Házi olvasmányok: Petőfi és Arany költeményei; Szigligeti, Liliomfi; Eötvös, A falu jegyzője. Írásbeli dolgozatok száma 9, 6 házi és 3 iskolai.

Német nyelv. Heti 2 órában tanította Strauch Jenő. Tankönyv: Heinrich Gusztáv: Deutsches Lehr- und Lesebuch II. r. Elvégzett tananyag: *a) A nyelvtan*

ismétlése. b) A költői műfajok ismertetése. Olvasmányok: Aus dem Nibelungenliede. Odysseus in der Unterwelt. Das Lied von Irym. Das Grab im Busento. Stiefmutter. Erbkönigs Tochter. Aus Don Quichotte. Don Quichotte (Sallet). Das Wunder. Das Volkslied. Drei Lieder. Wandrers Nachtlid. Der Züricher See. Dies irae, römische Elegie. Wilhelm Tell.

Iskolai dolgozatok száma 9.

Francia nyelv. Heti 3 órában tanította Vendl Aladár. Tankönyv: Hofer K.: Rendszeres francia nyelvtan és Macher Ede: Francia olvasókönyv. Végzett tananyag: Az alaktan átismétlése után az egész mondattan. Olvasmányok: Jeanne d'Arc (Barante). Napoléon à Moscou. Passage de la Bérézina (Ségur). Napoléon à Sainte-Hélène (Thiers). Mme de Sévigné két levele, nevezetesen: A M. de Pomponne (le madrigal), à Mme de Grignan (mort de Turenne). L'abbé de l'Epée (Bouilly). Szavalásra: La laitière et le pot au lait. Adieux de Marie de Stuart. Le savetier et le financier. La cloche. Összefüggő szövegek fordítása franciára. Beszédgyakorlatok.

Történelem. Heti 3 órában tanította Bella Lajos. Tankönyv: Mika Sándor dr. Világtörténelem II. rész. Elvégzett tananyag: Európa népének története a népvándorlás kezdetétől Hódító Vilmosig.

A német-római császárság túlnyomósága; az egyház túlhatalma a keresztes hadjáratok korában; a hűbér-uralom hanyatlása; Európa műveltségi állapota a középkorban. Ujkor: a felfedezésektől a westfali békéig.

Természettudomány. Heti 3 órában tanította Német Jakab. Tankönyv: Paszlavszky: József Az állattan kézikönyve. Tananyag: Az állatok s növények közötti különbség. Az állatok szervei s szervrendszerei. Rendszertan. Az állatok rendszeres leírása. Az állatok földrajzi elterjedését szabályzó tényezők.

Chemia. Heti 3 órában tanította Wallner Ignác dr. Tankönyv: Reichenhaller Kálmán: Anorganikus chemia és mineralogia II. r. Elvégzett tananyag: Nem fémek és vegyületeik. Fémek és vegyületeik. Ötvények. Lángreakciók. Spectrum-analízis. Fémek oxidok és fémek hidroxidok. Fémek szulfidok és fémek arzén- és antimon vegyületek. Sók. Szén. Az ásványok megváltozása a természetben. Analízis. A föld anyaga és keletkezésének vázlata. A föld felületének megváltozása s változásait előidéző tényezők. A föld kora. Vezér kövületek és jelentőségük.

Mathematika. Heti 4 órában tanította Bász Miksa. Tankönyv: Wagner Alajos: Algebra és Geometria. Elvégzett tananyag: a) Algebra: A hatványozás és a gyökvonás általánosítása (negatív és törtkitevők). A logaritmikusok és azok alkalmazása. Arithmetikai és véges geometriai haladvány. b) Geometria: Kör- és körmérés. Goniometria és trigonometria, a függvény változásait jellemző grafikonok készítése.

Ábrázoló geometria. Heti 3 órában tanította Faragó József. Tankönyv: Klug Lipót dr.: Ábrázoló Geometria. Elvégzett tananyag: A pont, az egyenes és a sík idomok ábrázolása két képsíkon. A térelemek (pont, egyenes, sík) ábrázolása és viszonylagos helyzeteikre vonatkozó feladatok. Két egyenes. Két sík. Síkok metszése. Síkok hajlásszögei. A térelemek és síkidomok árnyéka. Szimmetriasík. Coincencia-sík. Affinitás. A tengelyre merőleges harmadik képsík. A kör projectiója és árnyéka. Elméleti és gyakorlati feladatok.

Szabadkézi rajz. Heti 2 órában tanította Seemann Kálmán. Építőelemek s részletek, bútor-félék, majd szerszámok, háziszerek, játéktárgyak, edények, fegyverek s másnemű ipari tárgyaknak természetéről való lerajzolása, egy-két színben való festése. Színes kréták alkalmazása. Vázoló gyakorlatok. Az ókeresztény, bizánci, román és csúcsíves művészetek rövid ismertetése, képes mutatványok kíséretében.

Tornázás. Lásd az V. osztállynál.

VII. osztály.

Osztályfőnök: *Faragó Andor.*

Kath. hittan. Heti 2 órában tanította a VII. és VIII. osztályban Koller Mátyás. Tankönyv: Demény Dezső: Egyháztörténelem. Elvégzett tananyag: A keresztyén ó-, közép- és újkor.

Ág. h. ev. hittan. Heti 2 órában tanította a VII. és VIII. osztályban Menyhárd Frigyes. Elvégzett tananyag: A keresztyén erkölestan, Bancsó Antal tankönyve nyomán. Egyes egyháztörténeti korszakok jellemzése, dogmák keletkezése és tárgyalása Tankó Béla egyháztörténeti olvasmányok című könyve alapján.

Izraelita hittan. Heti 2 órában tanította a VII. és VIII. osztályban Pollák Misa dr. Tankönyv: Dr. Neumann: Az asszir korszak prófétai könyvei. Elvégzett tananyag: Amosz, Hósea, Micha és Jézsajás próféták megfelelő héber szemelvényekkel.

Magyar nyelv. Heti 3 órában tanította Müller József dr. Tankönyv: Beöthy Zs.: A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése. Végzett tananyag: 1. A magyar irodalom ismertetése Kisfaludy Károlyig. 2. Iskolai olvasmányok: A tankönyvben előforduló szemelvények; továbbá Tinódi Históriás énekei, Balassa Bálint válogatott költeményei. Gyöngyösi Murányi Venusa, Csokonai Dorottya, Kazinczy: Pályám emlékezete. 3. Házi olvasmányok. Riedl: A magyar irodalom főirányai. A kuruevilág költészete (a balladák kn.). Kisfaludy S. válogatott regéi. Kölcsey F. válogatott versei. Katona Bánk bán-ja. 4. Betanulásra: Balassa B.: Bucsúének. Szentjóni Szabó: Az együgyű paraszt. Berzsenyi D.: A magyarokhoz. Fohászkodás.

Német nyelv. Heti 2 órában tanította Horvát Rezső. Tankönyv: Heinrich Gusztáv: Német. tan- és olvasókönyv III. r. Végzett tananyag: a) Német irodalomtörténet a legrégibb korszaktól kezdve Lessingig. b) Olvasmányok: Lessing: Minna von Barnhelm (teljesen), Nathan der Weise (teljesen), Schiller: Die Jungfrau von Orleans (teljesen), Goethe: Hermann und Dorothea (teljesen), Hochzeitslied, Ballade, Schiller: Der Graf von Habsburg, Die Teilung der Erde, Die Kraniche des Ibykus, Das verschleierte Bild zu Sais. Azonkívül még több apróbb szemelvény az irodalomtörténet tárgyalása kapcsán.

Francia nyelv. Heti 3 órában tanította Horvát Rezső. Tankönyv: Hofer Károly: Rendszeres francia nyelvtan és Macher Ede Francia olvasókönyv II. r. Elvégzett tananyag: a) A mondattan ismertetése francia nyelven. b) Irodalomtörténeti képek a XVII. századig francia nyelven, c) Olvasmányok: Corneille: Le Cid (részlet), Racine Phèdre (teljesen), Molière: Les femmes savantes (részlet), Boileau: Préceptes aux auteurs, Chenier: La jeune captive, Hugo: La vie aux champs, Théophile Gautier: Le chasseur, Labruyère: Le riche et le pauvre, Montesquieu: Deux causes de la perte de Rome, Voltaire De la grâce et de l'élégance Sainte Beuve: Il faut apprendre dans la jeunesse à lire les anciens, Erckmann-Chatrian: L'ami Fritz (szemelvényben). e) Fordítás magyarból franciára.

Történelem. Heti 3 órában tanította Bella Lajos. Tankönyv: Mika Sándor dr. Világtörténelem III. r. Újkor. Elvégzett tananyag: Európa államainak története és műveltségi állapota a westfali békétől a francia forradalomig. A francia forradalom, európai változások e korban. Az első császárság története a bécsi congressusig. A bécsi congressustól a juliusi forradalomig és ettől napjainkig. Politikai földrajz.

Chémia. Heti 2 órában tanította Wallner Ignác dr. Tankönyv: Reichenhaller Kálmán dr.: Organikus chemia. Elvégzett tananyag: Az organikus vegyületek fogalma. Az egyszerűbb összetételű carboniumvegyületek analízise. Alifatikus és ciklikus szénhidrogének és azok egyszerűbb származékai. Szénhid-

rátok. Glicozidok. Illanó olajok, kámforok, balzsamok, gyanták. Festőanyagok. Aminok, amidok, alkaloidok. Cyánvegyek. Proteinátok. Égés, korhadás, rothadás erjedés. Növények és állatok táplálkozása.

Természettan. Heti 4 órában tanította Faragó Andor. Tankönyv: Kovács Zoltán dr.: Fizika. Elvégzett tananyag: Mechanika, kinematika, és dinamika. A testek tulajdonságai a három halmazállapotban. Hangtan; a hang keletkezése, terjedése; a hangszerek. Fénytan; a fény terjedése; tükrök, lencsék és ezek gyakorlati alkalmazása; a fény szétszóródása; interferenciajelenségek, polarisatio, kettős törés; a fény elméletére vonatkozó hypothezisek rövid történeti áttekintésben.

Mathematika. Heti 4 órában tanította Faragó Andor. Tankönyv: Močnik-Klamarik-Wagner: Algebra és Geometria. Elvégzett tananyag: a) Algebra: Véges és végtelen geometriai haladvány. Tizedes törtek. Végtelen sorok. Kamatos-kamat- és járadék-számítás; államkölsönök. Elsőfokú határozatlan egyenletek. A másodfokú egyenlet elmélete. A másodfokú függvény változása. Másodfokú, különösen szimmetrikus egyenletrendszerek több ismeretlennel. Redukálható egyenletek. Permutatio, combinatio és variatio, valószínűség-számítás. A kéttagúak positiv egész hatványai. b) Geometria: Stereometriai alaptételek (ismétlés). Felszin és köbtartalom-mérések; hasáb és henger; gúla és kúp: sokszögek forgása által keletkező testek; gömb és részei. Ezekkel kapcsolatban megoldott feladatokban főszempont: a térbeli viszonyok helyes felismerése, másrészt függvény-tani vonatkozások kidomborítása. A gömbháromszögtan cosinus- és sinustétele; alkalmazások geográfiai és astronomiai feladatok megoldására.

Ábrázoló geometria. Heti 3 órában tanította Faragó József. Tankönyv: Klug Lipót dr.: Ábrázoló Geometria. Elvégzett tananyag: Hajlásszögek, két sík hajlásszöge. Testszög. Gúla, hasáb, azok síkmetszése és egyenessel való átdöfésük a megfelelő árnyék-szerkesztésekkel. Szabályos testek. Síklapú testek kölcsönös áthatása. Geometriai testek és építészeti részletek árnyéka. Síkidomok és testek forgatása. Új képsíkok bevezetése. Transformatio. Constructiv példák megoldása.

Szabadkézi rajz. Heti 2 órában tanította Seemann Kálmán. Tananyag: Természeti tárgyaknak tollal való ábrázolása. Mázas agyagedények, kagylók, kitömött állatok, szövetneműek, csiszolt fém- és üvegtárgyak s ezek csoportjainak teljes színezéssel történt festése. Vázoló gyakorlatok. A renaissance, barok s rokokó idők s a XIX. század művészeti törekvéseinek ismertetése nagy vonásokban, képes mutatványokkal.

Tornázás. Heti 2 órában tanította a VII. és VIII. osztályban Kócza Géza. Tananyag: Rendgyakorlatok: Kettős párokban (kettős rendekben) fejlődés és szakadozás menetközben. Kanyarodások menetközben. Szögvonulás állásból és járásból, rövid ellenvonulás, rézsútos- és keresztező ellenvonulások, csillag-alakítás, köralakítás járásból is, szakadozás mint III. fokú rendgyakorlatok. Távolsabb fekvő pont irányában való menetelés, az irány megtartásával. Szabadgyakorlatok. Négyütemes ellenoldalú, ellenirányú és ellentétes gyakorlatok, súlyzó- és vasbotgyakorlatok, összekötve támadó és védőállásokkal, minden irányban. Buzogánygyakorlatok kézkörzésekkel minden irányban. Társas gyakorlatok fabotokkal, a botot mély tartásban az alsó karokon és a vállakon tartva, ezekben támaszba ugrások, hátsó lefüggés és kelep felhúzóda. Birkózás meghatározott és szabad fogással csak a földre terítésig. A kötélhúzás különféle nemei. Szertornázás: (Csapattornázás, beosztás erő- és ügyességmérés alapján.) Magas-, távol-, zsámoly-, mély és rohamugrás, bak, ló, nyújtó, korlát, mászás, (rúdon és kötélén), gyűrűhinta, lengőnyújtó, rézsútos és vízszintes létra, lebegőfa, súlyemelés, rúdugrás távolba és magasba, hármasugrás, kitartó futás 1—10 percig, súlydobás távolba és magasba. Versenyfutás 150 m távolra. Svéd tagszabadgyakorlatok.

VIII. osztály.

Osztályfőnök: *Vendl Aladár.*

Kath. hittan. Lásd a VII. osztálynál.

Ág. h. ev. hittan. Lásd a VII. osztálynál.

Izraelita hittan. Lásd a VII. osztálynál.

Magyar nyelv. Heti 3 órában tanította Vendl Aladár. Tankönyv: Beöthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése II. r. Végzett tananyag: A magyar nemzeti irodalom története Kisfaludy Károlytól napjainkig. Iskolai olvasmányok: A tankönyvben előforduló szemelvények, továbbá: Iréne. Csongor és Tünde. A falu jegyzője. Tompa hazafias költeményei. Az ember tragédiája. Kedves atyafiak. Hitel. Házi olvasmányok: Kérők. Zalán futása. Botond. Magyarország 1514-ben. Abafi. Az új földesúr. Toldi estéje. Kossuth felelete és iratai. Szavalásra: Részlet Botondból. A vár és kunyhó, A madár fiaihoz. Az Alföld.

Német nyelv. Heti 2 órában tanította Strauch Jenő. Tankönyv: Heinrich Gusztáv: Német tan- és olvasókönyv IV. r. Végzett tananyag: 1. A német irodalom története Lessingtől a legújabb időig. 2. Olvasmányok: Goethe: Iphigenie auf Tauris (egészen), Schiller: Wallenstein (trilogia teljesen). Grillparzer: Das goldene Vlies (teljesen). Faust I. r. Sappho. 3. Költemények: Schiller: Die Glocke. Goethe: Der Fischer. 4. A verstan elemei a német nyelvben. 5. Beszédgyakorlatok.

Francia nyelv. Heti 4 órában tanította Kund Aladár. Tankönyv: Hofer K.: Rendszeres francia nyelvtan és Macher Ede: Francia olvasmányok. Végzett tananyag: A XVIII. és XIX. század nevezetesebb irodalmi alakjai (Voltaire, Rousseau, Chateaubriand, Béranger, Lamartine, Hugo, Feuillet, Scribe). A rendszeres nyelvtan egészen. Olvasmányok: La première éducation d'Emile. Emile doit apprendre un métier (Rousseau). Les Romains et les Francs (Chateaubriand). Le verre d'eau (Scribe). Procès et mort de Louis XVI. (Lamartine). Szavalásra: Préceptes aux auteurs (Boileau). Les animaux malades de la peste (Lafontaine). La vie aux champs (Hugo). Beszédgyakorlatok. Összefüggő szövegek fordítása franciára.

Történelem. Heti 3 órában tanította Bella Lajos. Tankönyv: Mangold L. Magyarország oknyomozó története. Elvégzett tananyag: Hazánk a prae-historikus időben. A honfoglalás előtti történet. A magyarok őstörténete. A honfoglaló magyarok őstörténete. A honfoglaló magyarok műveltségi viszonyai. A kereszténység befogadása. A királyság megalapítása. Magyarország története az Árpádok, a vegyes házakból, a Habsburg és a Habsburg-Lotharingiai házból származott királyok alatt, különös tekintettel a műveltségi állapotokra. Magyarország földrajzi viszonyai.

Természettan. Heti 4 órában tanította Bász Miksa. Tankönyv: Kovács Z. dr.: Fizika. Elvégzett tananyag: Hőtan. Elektromosság és mágnesség. A kozmográfia elemei. A VII. o. és az itt említett anyag összefoglaló áttekintése.

Mathematika. Heti 3 órában tanította Török Mihály. Tankönyv: Močnik-Klamarik-Wagner: Algebra és Geometria. Elvégzett tananyag: A pont, egyenes, kör, parabola, ellipsis és hyperbola analitikai tárgyalása. A matematika rendszeres ismételése.

Ábrázoló geometria. Heti 2 órában tanította Faragó József. Tankönyv: Klug Lipót dr.: Ábrázoló Geometria. Elvégzett tananyag: A kúp és a henger ábrázolása, érintő síkjaik, síkmetszései, egyenes vonallal való átdöfésük, árnyékuk, hálójuk, kölesönös áthatásaik. A forgásfelületek, nevezetesen a gömb ábrázolása, érintő síkjai, síkmetszése, egyenes vonallal való átdöfése, árnyéka, más testekkel való áthatása. Árnyékszerkesztések, főleg gyakorlati példákon.

Szabadkézi rajz. Heti 2 órában tanította Seemann Kálmán. Tananyag: Emberi kezeknek, lábaknak, fejeknek előbb lapmintákról, később reliefekről: utóbb teljesen domború mintákról, különböző kezeléssel való rajzolása. Fejrajzolás élő modellről. Vázoló gyakorlatok. Konturban adott képnek fejből való ábrázolása. Magyar műalkotások ismertetése képes mutatványokkal.

Bölcsészet. Heti 3 órában tanította Stodolni Gyula dr., ápr. 1-től Vári Rezső. Tankönyv: Szitnyai Elek: Lélektan és Logika. Elvégzett tananyag: A lelki életről általában. A lelki jelenségek főbb csoportjai: érzetek, képzetek, érzelmek, kedélymozgalmak és mozgási tünetmények. Képzetösszeköttetések, fogalmak, ítéletek, következtetések. A rendszeres gondolkodás formái.

Tornázás. Lásd a VII. osztálynál.

Rendkívüli tantárgyak.

a) Latin nyelv.

Tanította: *Vári Rezső.*

V. oszt. Hetenként 4 óra. A jelentkezők száma 11. Évközben kimaradt 3. Tankönyv: Pirchala Imre Latin nyelvtana reáliskolák számára. A tankönyv módszeres részében foglalt nyelvtani anyag feldolgozása útján az egész alaktan, tekintettel a legfontosabb mondattani jelenségekre. Önálló olvasmány: A perzsa háborúk I—IX. Gyakorlati nyelvtanítás a modern nyelvekben szerzett alaktani és mondattani ismereteknek minél teljesebb kihasználásával. Szókincsgyűjtés. Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat.

VI. oszt. Hetenként 3 óra. A jelentkezők száma 8. Évközben kimaradt 3. Tankönyv: Pirchala: Latin mondattan reáliskolák számára. A mondattan szabályainak megfigyelésére és betanítására szolgáltak Cicero válogatott prózái a római történet köréből, továbbá Cornelius Nepostól Hannibal életrajza. Ovidius Metamorphoseon libri és Fasti című műveiből kiszemelt olvasmányok. Fordítás magyarból latinra. Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat.

VII. oszt. Hetenként 3 óra. A jelentkezők száma 5. Évközben kimaradt 1. Prózai olvasmányul szolgált Sallustiusnak De bello Jugurthino című műve. A költők közül Vergilius volt a fejtegetés tárgya és pedig az Aeneis I—VI. éneke szemelvényekben. Az olvasmányokkal kapcsolatban régiségtani ismeretek. A tárgyalt írók élete és művei. Fordítás magyarból latinra. Háromhetenként iskolai írásbeli dolgozat.

VIII. oszt. Hetenként 3 óra. A jelentkezők száma 7. Évközben kimaradt 4. Prózai olvasmányul szolgált Ciceronis orationes in Catilinam és Tacitustól Agricola életrajza. Költői olvasmányok: Horatius ódái, epistolái és szatirái (válogatott darabok). Tüzetes fejtegetés tárgya volt: Horatii Epist. II. 3. ad Pisones. Horatius főbb lírai metrumai. Rendszeres régiségtan és irodalomtörténet. Fordítás magyarból latinra. Háromhetenként iskolai írásbeli dolgozat.

b) Egészségtan.

Heti 2 órában tanította a VII. osztályban Leszner Rudolf dr. Tankönyv: Egészségtan Fodor József dr. egyetemi tanártól. Elvégzett tananyag: Bevezetés. Emésztőszervek. Tápszerek és táplálkozás. Lakás. Légzés és szellőztetés. Vérkeringés. Munka és foglalkozás. Testápolás a bőr élettanával. Fertőző betegségek. Az állatokról az emberre ragadó betegségek. Életmentés.

c) **Ének.**

Az I—VIII. osztályban összesen heti 6 órában tanította Faragó Andor. Elvégzett tananyag: Elméleti rész: Az éneklés általános szabályai. Vonalrendszer. Kulesok. Hangjegyek és értékük. Emelő-, leszállító- és feloldójelek. Ütemnemek. Szünetjegyek. Nyugvópont. Egybekötő ív. A hangjegy után álló pont értéke. Hangsorok. Hangközök. Dynamikai jelek.

Az elméleti részből az I. osztályban csak a legszükségesebbet tanítottuk; az anyagot a következő osztályokban fokozatosan bővítettük.

d) **Gyorsírás.**

Heti 2 órában tanította Török Mihály. Tankönyv: Forrai Soma: A magyar gyorsírás tankönyve Gabelsberger-Markovich rendszere szerint, I. és II. kötet.

a) Kezdők tanfolyama: Elvégzett tananyag: A magán- és mássalhangzók begyakorlása. A mássalhangzók kettőzése. Rövidítések ragokra és képzőkre. Számnévi rövidítések. Idegen szók és tulajdonnevek. Szójelek.

b) Haladók tanfolyama. Elvégzett tananyag: Szabad egyszerűsítések. Szabad- és rendhagyó rövidítések. Szóösszehúzások.

A kezdők tanfolyamában résztvettek:

A tanuló neve	Érdem-jegy	A tanuló neve	Érdem-jegy
<i>III. osztályból:</i>		Steiner György	3
Braun Jenő	1	Stráner Gyula	1
Deutsch Leó	2	Szlimák Rikárd	2
Frischmann Mór	3	Unger Ferenc	2
Gróger Rikárd	1	Winkler László	1
Hambach János	3	<i>IV. osztályból:</i>	
Hernfeld Béla	2	Breyer Jenő	1
Kohn Siegfried	2	Hammer János	2
Klein Miklós	1	Hollós Rezső	1
Pollák Dezső	2	Józsa László	3
Reininger Ármín	3	Lakatos Ferenc	2
Schleicher Antal	1	Schiller Jenő	1
Somogyi Jakab	3	Szlimák Lajos	2
Steiner Bódog	2	Wildzeisz Pál	2

A haladók tanfolyamában résztvettek:

<i>IV. osztályból</i>		Weber Imre	3
Baál Károly	1	Weisz Gusztáv	2
Babics Dezső	3	<i>V. osztályból:</i>	
Deutsch Ignác	2	Mechle József	1
Kopstein Aladár	3	Tárnok Gyula	1
Kovács István	3	<i>VI. osztályból:</i>	
Mangold Ernő	1	Fuchs János	1
Meller Andor	3		
Pollák Mór	3		
Stessel Ernő	3		

e) **Chemiai gyakorlat.**

Heti 4 órában tanította Német Jakab. Kezdők tanfolyama. Elvégzett tananyag: A kísérleti előadáshoz használandó készülékek összeállítása. Bevezetés az analitikai chemiába. Az egyszerű vegyületek minőleges analysise.

Haladók tanfolyama. Elvégzett tananyag: Az összetettebb testek analysise. Térfogatos elemzés. Fontosabb kémlőszer oldatok készítése. Súly szerinti elemzés. A natriumchlorid, ferrosulfat, nikkelpénz analysise. Ásványmeghatározás.

A kezdők tanfolyamában résztvettek :

A tanuló neve	Érdem-jegy	A tanuló neve	Érdem-jegy
V. osztályból:		Tárnok Gyula	1
Fischer Imre	1	Weltner Andor	2
Horvát József	1	Wieder József	1
Mechle József	2		
Mulzer János	1	VI. osztályból:	
Niemetz Sándor	2	Gyarmathy György	3
Seltenhofer Ödön	2		
A haladók tanfolyamában résztvettek:			
VI. osztályból:		VIII. osztályból:	
Fuchs János	2	Biringer Endre	1
Menczel Tihamér	2	Brückner Jenő	1
Vendl Károly	2	Füredi Oszkár	1
		Romwalter Alfréd	1
VII. osztályból:			
Berghold Kálmán	1		

VI.

Írásbeli dolgozatok.**V. osztály.**

Magyar nyelv. 1 Egy utazás leírása (házi). 2. Levél barátomhoz (isk.). 3. Garamvölgyi Ádám (jellemrajz, házi). 4. Az 1790. nemzeti és alkotmányos visszahatás előzményei (házi). 5. Jótévőm sírjánál tartott gyászbeszédem (házi). 6. Deák „Felirati Javaslatá”-nak előzményei. 7. Deák „Felirati Javaslatá”-ról mondott beszédének gondolatmenete a beszéd szerkezetével (házi). 8. Tavaszi rügyfakadás (isk.). 9. A jó szónok kellékei (házi).

Német nyelv. 1. Die Boten des Todes (kivonat). 2. Der Herbst (leírás). 3. Rat des Vaters an seinen Sohn (kivonat). 4—5. Inhalt des Wilhelm Tell. 6. Die Gründung Roms. 7. Ist Gesslers Tötung durch Tell als Mord zu

betrachten? 8. Einleitung zu einer Denkrede. 9. Brief Plinius' des Jüngern an Corn. Tacitus. 10. Nicht der Schule, sondern dem Leben.

Francia nyelv. 1. La socur fidèle. 2. Le loup et le chien. 3. Le savetier et le financier. 4. Ulysse. 5. Le roi Salomon. 6. Calife et esclave. 7. Macbeth. 8. Patriotisme des Espagnols. 9. Pandore. 10. Diogène. 11. Les chiens de Constantinople. 12. L'archer. 13. Dante. 14. Le stratagème d'Annibal. 15. Le chêne et le roseau. 16. Frédéric le Grand. 17. Louis XVI. Fordítások magyarból.

VI. osztály.

Magyar nyelv. 1. Széchenyi alakja Arany ódájában (házi). 2. Petőfi szülői szeretete (házi). 3. A költő eljárásmodja Arany „Vojtina ars poetikája” nyomán (házi). 4. Ágnes asszony lélekrajza (házi). 5. Vörösmarty két szomszédvárának alapeszméje (házi). 6. A leíró költészet sajátosságai Petőfi a csárda romjai c. k. alapján (isk.). 7. Coriolanus anyja (házi). 8. A bohózat elemei Szigligeti Liomfi-jában (isk.). 9. Antigone tragikuma (isk.).

Német nyelv. 1. Fordítás németre. 2. Die Unterwelt der Griechen. 3. Fordítás németre. 4. Erbkönigs Tochter (Inhaltsangabe). 5. Fordítás németre. 6. Das Volkslied. 7. Fordítás németre. 8. Fordítás németre. 9. Die Motivierung der Tat Tells.

Francia nyelv. Ma journée. 2. Après la bataille. 3. Plan de vie. 4. L'art de conserver la santé. 5. Budapest. 6. Jeanne d'Arc. 7. Les environs de Budapest. 8. Les tristes effets de l'ivresse. 9. Vie de Madame de Sévigné. 10. Pensées (Eötvös Józseftől). 11. Le sujet de L'abbé de l'Épée. 12. Les caractères de L'abbé de l'Épée. 13. Soyez charitables. 14. Les Bretons. 15. Mort de Louis XVI. 16. Modération dans la grandeur. 17. Attachez mon cheval à une hièble.

VII. osztály.

Magyar nyelv. 1. A keresztény középkor vallásos költészetének főbb gondolatai. 2. A reformáció hatása Magyarországon művelődésére. 3. Epikai hagyományok a Zrínyiásban. 4. Gyöngyösi István epikai sajátosságai (a Murányi Vénusz alapján). 5. A nemzeti fölkelések sorsa a kurucvilág költészetében. 6. A komikum elemei Csokonai Dorottya-jában. 7. Kisfaludy Sándor egyik regényének tartalma és méltatása. 8. Kölcsey hazafias költészete. 9. Gertrudis jelleme.

Német nyelv. 1. Zur Entstehung des Lustspiels Minna von Barnhelm. 2. Über die Winde (fordítás). 3. Gibt es einen Unterschied zwischen der bürgerlichen und Soldatenehre? 4. Die Kraniche des Ibykus (tartalom). 5. Die Charaktere in Hermann und Dorothea. 6. Inhalt der Ballade. 7. Die historische Treue in der Jungfrau von Orleans. 8. Fritz Kobus' Lebensphilosophie (fordítás franciából németre). 9. Der wahre Glaube (nach Lessings Nathan).

Francia nyelv. 1.—2. La chanson de Roland. 3. La Fontaine. 4. Molière. 5. Les précieuses. 6. Racine. 7. Colonies françaises en Hongrie. 8. Maurice de Saxe et le forgeron. 9. Le médecin et les enfers. Fordítások magyarból.

VIII. osztály.

Magyar nyelv. 1. Bánk bán jelleme (mult évi tanulmány alapján). 2. Kisfaludy Károly mint vígjátékíró. 3. Szép Ilonka széptani méltatása. 4. A régi vármegyei élet A falu jegyzője alapján. 5. Tompa Mihály hazafias lírája a

szabadságharc után. 6. Az Alföld Petőfi költeményei alapján, 7. Tetemre hívás (méltatás). Az új földesúr (tartalmi ismertetés).

Német nyelv. 1. Fordítás németre. 2. Die Ideen des Sturmes und des Dranges. 3. Fordítás. 4. Iphigenie als das Produkt der klassischen Periode Goethes. 5. Bergen die Errungenschaften der Technik, Physik und Chemie auch Gefahren für den Menschen in sich? 6. Fordítás. 7. Jason in Kolchis und in Korinth. 8. Fordítás.

Francia nyelv. 1. La littérature du XVIIIe siècle. 2. Jean-Jacques Rousseau. 3. Ugyanaz (folyt.). 4. Ajax et Ulysse se disputent les armes d'Achille. 5. Ne soyons point ingrats même envers les animaux. 6. Lettre à un de mes amis. 8. La littérature du XIXe siècle. 8. Henri IV. et le paysan.

VII.

A könyvtárak gyarapodása az 1907. évben.

A. Tanári-könyvtár.

a) Vétel útján.

A. szak. Meyers Gross. Konversat.-Lexikon XV—XVIII. Mich. H. Aug. Müller: Allgemeines Wörterbuch. Grimm: Deutsches Wörterbuch XIII. B. 6. Lief., V. B. I. Abt. 2. T.

Ba. szak. Matthias Th. Dr.: Kleiner Wegweiser des Deutschen Sprachgebrauches. Aufsatzstunden. Sievers Eduard: Grundzüge der Phonetik. Kräuter F.: A nickifalvi német nyelvjárás hangtana. Hajnal M.: Az isztiméri német nyelvjárás hangtana. Gréb Gy.: A szepesi felföld német nyelvjárása.

Bb. szak. Kürschner J.: Deutsche Nationalliteratur XIX—XXIV. Hertz W.: Tristan und Isolde v. Gottfried, v. Strassburg.

C. szak. Sebestyén Gy.: Dunántúli gyűjtés. Szinnyi: Magyar írók 99—104. Geőcze S.: Puskin élete és tanítása. Eötvös K. munkái XVII—XX. Heinrich G.: Egyetemes irodalomtörténet III. Czuczor-Fogarasi: A magyar nyelv nagy szótára 6 k. Fest S.: Hangátvetés a magyar nyelvben. Kräuter F.: A mássalhangzók hasonulása a magyarban. Endrődi S. költeményei I—IV. Simonyi: A magyar nyelv. Póra F.: A magyar rokonértelmű szók és szólások kézikönyve.

E. szak. Szabó A.: II. Rákóczi Ferenc Kassa multjában. Veress E. dr.: Carillo Alfonz levelezései és írásai. Thallóczy L. és Áldásy A.: Magyarország mellektartományainak oklevéltára. Varju J.: A magyar szellemi művelődés története. Escot T. H. J.: A mai Anglia, III. Marczali H.: Az 1790 91-iki országgyűlés I—II. Sterneggs Schlachtenatlas.

F. szak. Tannery P.: Notions de Mathematique. Méray Ch.: Nouveaux Elements de Geometrie.

G. szak. Spuler: Schmetterlinge 35—37. f. Aigner L.-Abafi: Magyarország lepkéi. Engler: Pflanzenfamilien 227—229. Jansen H. Dr.: Rechtschreibung der naturwiss. u. techn. Fremdwörter. Gegenbauer K.: Grundriss der vergl. Anatomie.

H. szak. Winkelmann A. Dr.: Handbuch der Physik, III. Mack K. Dr.: Physik. Hypothesen u. ihre Wandlungen. Müller-Pouillet-Pfandler: Lehrbuch der Physik u. Meteorologie, I. Rhigi A.: Die moderne Theorie der phys. Erscheinungen. Helmholtz: Vorlesungen über theoret. Physik IV. Hahn H.: Phys. Freihandversuche, II. T.

J. szak. Handwörterbuch der Chemie 102—103. f. Hollemann A. F. Dr.: Einfache Versuche auf dem Gebiete der org. Chemie. Röttger H. Dr.: Lehrbuch der Nahrungsmittelchemie. Richter M.: Leitfaden der Allg. Chemie und der Elektrochemie. Greinacher H. Dr.: Radium. Jacobson u. R. Stelzner: Lehrbuch der org. Chemie, I. T. II. Abt. Rutherford E.: Radioaktive Umwandlungen. Blomstrand W. C.: Die Chemie der Jetztzeit. Würtz A.: Geschichten der chem. Theorien.

Ka. szak. Tuberkulózis. V. Statisztikai havi közlemények. Akadémiai értesítő XVIII. Magyar Paedagogia XVI. Értekezések a társ. tud. köréből XIII. 7—8. f. Realschulwesen 1907. Lehrproben und Lehrgänge 1907. Zeitschrift für Schulgesundheitspflege 1907. Országos Paedagogiai Könyvtár Hivatalos Értesítője I. Tornaügy 1906/7. és 1907/8. Magyar Iparművészet Akadémiai Almanach 1907. Művészet 1907. Tanáregyesületi Közlöny XLI. Hivatalos Közlöny 1908.

Kb. szak. Magyar Nyelvőr XXXVI. Philologiai Közlöny XXXI. Magyar Nyelv III. Irodalomtörténeti Közlemények XVII. Budapesti Szemle 1907. Literarisches Centralblatt 58. Jahrgang. Nyelvtudományi Közlemények XXXVIII. Kisfaludy Társaság Évtapjai 1906/7.

Kc. szak. Ethnografia XVIII. Petermanns Mitteilungen 1907. Archeológiai Értesítő XXVII. Századok 41. évf. Történelmi Tár. Új folyam VIII. Magyar Könyvszemle XV. Historische Zeitschrift 98. Band, 1—3. f. III. Folge 1—2. Ert. a tört. tud. köréből XXI. 4.

Kd. szak. Mathem. és természett. közlemények XXIX. Földtani Közlöny XXXVII. Földtani intézet évkönyve XV. Földtani intézet évi jelentése 1905. Vegyi Ipar VI. Természettud. Közlöny XXXIX. Pótfüzetek 85—86. Mathem. és Fizikai Lapok XVI. Annalen 1907. Beiblätter 1907. Zeitschrift für math. naturw. Unterricht 38. Jahrgang. Növénytan közlemények VI. Állattani Közlemények VI. Magyar chemiai folyóirat XVIII. Zeitschrift für analyt. Chemie 46. Jahrgang. Rovartani Lapok XIV. Math. és Természettud. Értesítő XXV. Mathematique IX.

L. szak. Busse Bruno Dr.: Wie studiert man neuere Sprachen? Skraup K.: Die Kunst der Rede und des Vortrages. Roboz J.: A dadogás gyógyítása. Münch W. Jean: Paul. Foerster W. Fr. Dr.: Sexualethik u. Sexualpädagogik. Alexander B.: Az olvasókönyvről. Kemény F.: A nemi problema. Scheu R.: Protokolle der Mittelschulenquete. Kästner O. Dr.: Socialpädagogik und Neoidealismus. Jerusalem. Unsere Mittelschulen.

Mb. szak. Freund: Wie studiert man klassische Philologie? Gebhardi Walter: Ein aesth. Kommentar zu den lyrisch. Dichtungen des Horaz. Mähly J.: Euripides' ausgewählte Dramen.

Na. szak. Barfuss Dr.: Handbuch der Feldmesskunde.

O. szak. Rohn K. u. Popperitz: Lehrbuch der darstellenden Geometrie.

P. szak. Pauer I. dr.: Az ethikai determinizmus elmélete. A magyar filozófiai társulat közleményei XXII. Timon J.: Kant utáni ismeretelméletek alapgondolatainak kritikája. Bourdeau Louis. Le problème de la vie. Wekerle L.: Isten az ő teljes valóságában megismertetve. Bourdeau J.: A jelenkori gondolkozás mesterei. Du Bois Reymond: Über die Grenzen des Naturerkennens.

Q. szak. Jäger F.: Die Absolutoriaufgabe aus der franz. Sprache. Sues S.: Exercices Pratiques sur les Gallicismes. Schmidt R.: Dictionnaire Autotechnique en Quatre Langues.

R. szak. Verő A.: Előtorászok kézikönyve. Sion Puritz: Tornagútlák. Kelen I.: A testgyakorlat kézikönyve. Cserjesy K.: A lógyakorlatok és a ló fejlődése. Schützer-Cserjesy: Segítségadás a szertornázásnál. Leszák K.: Kardvívás.

S. szak. Lyka K.: A képmás újabb irányai. Művészeti Könyvtár 10., 11., 1. A műveltség Könyvtára. Az élők világa V. Beöthy Zs.: A művészetek története II.

b) *Ajándék útján.*

Czárán Gy.: A révi Zichy cseppkőbarlang. Havass R.: Dalmácia. Lasz S.: Az északi és déli sark felé. Békefy R.: Emlékbeszéd a tud. egyetem Rákóczi ünnepélyén. Szabó K.: A magyar vezérek kora. Brehm: Az állatok világa X. Roszmetzler: Die Geschichte der Erde. Herkules XXIV. Rajz. Pastor Fido con la Rune del Signor Cavalier Battista Guarini. Alispáni jelentés Sopron vármegye 1906. évi állapotáról. Jelentés Magyarország selyemtenyésztéséről, különös tekintettel Sopron vármegyére. Mészáros: I—I. sor K. A filharmoniai társulat multja és jelene 1853—1903. Szilárdi Á.: Temesvári Pelbárt élete és munkái. Strecker A.: Kurzes Lehrbuch der org. Chemie. Theorien und Experimente zur Bestimmung der Atomgewichte der Elemente Buff-Kopp-Zamminer: Lehrbuch der Physik u. theor. Chemie. Kletzinsky V.: Die chem. Grundstoffe oder Elemente. Forster Gy. báró: Magyarország műemlékei I—II.

Álladék 1907. évi december 31-én: 7046 drb 46631.61 korona értékben.

Stodolni Gyula dr.,

a tanári könyvtár őre.

B) *Ifjúsági könyvtár.*1. *I. osztályú ifjúsági könyvtár.*

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 249 drb 441.58 korona értékben.

Müller József dr.,

az I. oszt. ifj. könyvtár őre.

2. *II. osztályú ifjúsági könyvtár.*

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 327 drb 524.04 korona értékben.

Stodolni Gyula dr.,

a II. oszt. ifj. könyvtár őre.

3. *III. osztályú ifjúsági könyvtár.*

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 288 drb 589.80 korona értékben.

Strauch Jenő,

a III. oszt. ifj. könyvtár őre.

4. *IV. osztályú ifjúsági könyvtár.*

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 327 drb 712.12 korona értékben.

Strauch Jenő,

a IV. oszt. ifj. könyvtár őre.

5. *V—VIII. osztályú ifjúsági könyvtár.*

Vétel útján: Szinnyei: Magyar írók élete és munkái 99—104. f. Ambrus Zoltán munkái I—VIII. Bünker: Sagen, Schwänke u. Märchen. Fleischer Oskar: Mozart. Herceg F. Munkái I—XIX. Mikes Kelemen: Törökországi levelei. Sitten-

berger: Grillparzer. Varjú János: A magy. szell. művelődés története. Heinrich G.: Egyetemes irodalomtörténet III. Vende E.: Szavalás művészete. Pfordten: Beethoven. Ahrens: Lebensfragen. Eötvös Károly Munkái XVII—XX. Teller V.: Hullám között. Kossuth Lajos: Iratai III—IV. Hankó Vilmos: Universum III. Sydow: Die Pilze. Der Pilzsammler. Brehm: Állatok világa X. Balázs József: Bakteriumok. Schwenicken: Die Natur II. Pohlig: Eiszeit u. Urgeschichte. Knebel: Vulkanismus. Uránia VIII. Vasárnapi Ujság 1907. Scribe et Legouvée: Adrienne Lecouvreur 12. Kálmán M.: Poesies hongroises 4. Szemelvények Horatius műveiből. Schiller: Wilhelm Tell 6.

Ajándék útján: Kelemen Béla: Jó magyarság. Schunda: A cimbalom története. Állatvédelem 4 f. Állatvédő Egyesületek évkönyve 1906.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 3650 drb 10968·22 korona értékben.

Strauch Jenő,

az V—VIII. oszt. ifj. könyvtár őre.

Az ifjúsági könyvtárak használatának forgalmi kimutatása.

Osztály	G. szak. (Magyar elbeszélő és ismeret- terjesztő művek,		H. szak. (Német elbeszélő művek)		K. szak. (Folyó- iratok)		A. szak. (Irodalom, irodalom- történet, mű- történet)		B. szak. (Szép- irodalom, szórakoz- tató olvas- mányok)		C. szak. (Tör- ténelem, földrajz, útleírás)		D. szak. (Természet- tudo- mányok, mathe- matika)		E. szak. (Tan- könyvek)		F. szak. (Folyó- iratok)		M. szak. (Iskolai kötelező olvas- mányok)		Hány tanuló használt?	Összesen hány művet?	Minden olvasó tanulóra átlag hány mű esik?
	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű	tanuló	mű			
I. A.	36	158	2	3	33	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	194	5.4
I. B.	36	172	3	5	34	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	211	5.8
II.	64	356	—	—	7	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	363	5.6
III.	42	402	12	50	15	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	498	11.8
IV.	45	416	15	68	11	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	515	11.4
V.	—	—	—	—	—	—	16	61	17	168	8	22	—	—	—	—	2	8	12	48	16	307	19.2
VI.	—	—	—	—	—	—	20	85	20	201	3	8	3	12	—	—	3	7	16	48	20	361	18.1
VII.	—	—	—	—	—	—	12	41	11	96	8	21	6	8	—	—	2	9	12	60	12	235	19.6
VIII.	—	—	—	—	—	—	19	102	18	143	12	19	8	15	—	—	—	—	15	90	19	369	19.4

VIII.

Szertárak gyarapodása az 1907. évben.

A) Természettani szertár.

Vétel útján: Analitikai mérleg. Plateau idomok. Heron kútja. Üveggolyó 2 csappal. Fessel-készülék. Rövid kar a mérlegbez. Polarizációs készülék az optikai koronghoz. Ruhmkorff-induktor, hozzá motor. Röntgen-cső. Barium platin cyanür ernyő. 3 drb. Crookes-cső. Accumulator. Szikramérő mikrométerrel. Ellenállási szekrény. Amperemeter 0—1. és 0—25. Voltmeter 0—6 voltig. 2 drb. mágnes dobozban. Állvány Röntgen-cső számára. Vasháromláb. Álladék 1907. évi december hó 31-én: 634 drb. 17546·98 korona értékben.

Bász Miksa,
szertárőr.

B) Vegytani szertár.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 1481 drb. 8365·42 korona értékben.

Német Jakab,
szertárőr.

C) Ásvány- és közettani szertár.

Vétel útján: 11 drb. nyers borostyán a Balti tenger partjáról. Álladék 1907. évi december hó 31-én: 997 drb. 997·72 korona értékben.

Német Jakab,
szertárőr.

D) Növény- és állattani szertár.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 5660 drb. 6641·38 korona értékben.

Német Jakab,
szertárőr.

E) Földrajzi szertár.

Ajándék útján: Kogutovicz M: Oroszország fali térképe.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 1006 drb. 1941·78 korona értékben.

F) Geometriai szertár.

Bella Lajos,
szertárőr.

Vétel útján: 60 és 45 fokú háromszög. Szögmérő. Köbdecimeter. Tábla a lejt mérő rúdhoz.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 314 drb. 3166·80 korona értékben.

Faragó József,
szertárőr.

G) Szabadkézi rajzszeretár.

Vétel útján: Cicery: Croquis a la minute. Mintalapok a tájképrajzoláshoz.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 2750 drb. 4670·32 korona értékben.

Seemann Kálmán,
szertárőr.

II) Régiség- és éremtár.

Vétel útján: Zrinyi Miklós eszéki expediciójának augsburgi fametszete. magyarázó szöveggel a XVII. század végéről. A Szent István-rend és kápolnája jelvényeinek színes képe 1820-ból. Mesteremberek míveinek ára és cselédek bére 1813-ban. Gróf Czébrián esedező levele indigenátusért 1809-ből. Kolera elleni eljárás. Hivatalos utasítás 1831-ből.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 1811 drb. 980·79 korona értékben

Bella Lajos,
szertárőr.

J) Történelmi szertár.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 39 drb. 490·50 korona értékben.

Bella Lajos,
szertárőr.

K) Tornaszertár.

Vétel útján: 60 drb. buzogány, 20 drb. birkózó bot. Diszkosz. Mászópózna 4 rúddal. Mászókötél. Kigyóhorog. Oklevél az 1907-ben tartott székesfehérvári tornaversenyéről.

Ajándék útján: Halácsy: Turul labdajáték.

Álladék 1907. évi december hó 31-én: 710 drb. 3995·21 korona értékben.

Kócza Géza,
szertárőr.

L) Ének és zeneszertár.

Vétel útján: Harrach: Magyar Áron partitúra.

Álladék 1907. december hó 31-én: 60 drb. 396·33 korona értékben.

Faragó Andor,
szertárőr.

IX.

Jótékonycélú alapok.

A) A soproni m. kir. állami főreáliskola Segélyegyesületének 34-ik évi jelentése.

1. Az 1907/8-ik tanévben a Segélyegyesület és Betegszoba-alap ügyeinek elintézése érdekében két választmányi és két közgyűlés tartatott, mely alkalommal az elnök a választmánnyal együtt letárgyalta a folyó ügyeket; a pénztár-vizsgálók pedig úgy a Safe Depositban, mint a Soproni Takarékpénztárban elhelyezett tőkéket megvizsgálván, a jegyzőkönyv bizonyossága szerint mindent a legnagyobb rendben találtak.

2. A beteg tanulók sorsa az idei tanévvel nevezetes lépéssel haladt előbbre, amennyiben a Segélyegyesület vezetősége érintkezésbe lépett a Sopron városi magánbetegápolói vezetőségével és kölcsönösen megállapították a módozatokat a tekintetben, mily módon és feltételek mellett szerezhetne a fentnevezett magánbetegápolójában a helybeli kir. főreáliskola egy betegszobát három ágygal. S így a vezetőségek abban egyeztek meg, hogy a soproni m. kir. áll. főreáliskola Segélyegyesülete alapítványképen letesz 8000 koronát 3 tanuló ápolására, 600 koronát felszerelésre és 400 korona kamatját a fenntartásra.

3. A választmány határozata szerint a Segélyegyesület jövedelmének egyharmada: 691 korona 60 fillér jött elosztás alá. Ehhez 40 fillért a Segélyegyesület adott, hogy a tanulók segélyének összege: 692 korona kikerüljön, amely összegben a következő 32 tanuló részesült:

I. b) osztály.

	K
Kertész István	16
Kirkovits István	24
Nagy Ernő	16
Tiefenbach Vilmos	24

II. osztály.

5. Kirkovits Jenő	24
-----------------------------	----

III. osztály.

Bleich Emil	16
Lederer Ferenc	24
Schleicher Antal	24
Stehle Ottó	24
10. Tiefenbach Róbert	24
Winkler László	24

IV. osztály.

	K
Blum Albert	24
Hollós Rezső	16
Sántha Kálmán	16

V. osztály.

15. Heuffel Rezső	16
Mandl Mór	16
Mulzer János	24
Pintér Ferenc	16
Wieder József	24

VI. osztály.

20. Ágoston Ernő	16
Barvitzius Nándor	24
Hollós Richárd	16

Katoch Gyula	^K 24
Sántha János	24

VII. osztály.

25. Berghold Kálmán	24
Hadarits József	24
Krizmanich János	30
Pollák Mór	24

VIII. osztály.

Böhm Oszkár	30
30. Deutsch Bertalan	24
Masek József	16
Mayer Miksa	24

4. A Segélyegyesület kölcsönkönyvtára évről évre gyarapszik, amennyiben az idén szintén nagyobb összeg fordítottatott e célra, de még így is alig tudjuk szegény tanulóink tankönyvszükségletét kielégíteni. Kérést intézünk tehát a vagyonosabb szülőkhöz ismét, hogy a tanév végén fiaiknak könyveit, melyeket azok már nem használhatnak, a nemes cél érdekében adományozzák a Segélyegyesület könyvtárának.

5. A Soproni Takarékpénztár a Segélyegyesületnek és a Betegápoló-szoba alapnak 25—25 koronát adományozott, amelyért a Segélyegyesület közgyűlése ez úton is hálás köszönetet mond a takarékpénztár igazgatóságának.

6. A Segélyegyesület tagjai.

Alapító tagok:

Ő cs. és kir. Apostoli Felsége

- I. Ferencz József** [1884]
 Ágfalva községe [1874]
 Bauer Antal [1874]
 Bauer Mihály [1904]
 5. Bauer Ottó [1904]
 Berg Gusztáv báró [1899]
 Carstanjen Ágost [1874]
 Csöndes Ferenc [1874]
 Deák Lajos [1875]
 10. Dworzsák János [1874]
 Eidlitz Mór [1874]
 Eörsy László [1874]
 Esterházy Miklós dr. herceg [1899]
 Esterházy Pál herceg [1874]
 15. Festetich György gróf [1874]
 Graf Adolf [1885]
 Ifj. Hacker Lipót [1907]
 Haller József dr. [1899]
 Hérics-Tóth János dr. [1880]
 20. Jekelfalussy Pál [1889]
 Kaposvári Takarékpénztár [1876]

- Kuncz Adolf dr. [1899]
 Lähne Frigyes [1874]
 Lenck Gyula [1890]
 25. Lenck Samu [1884]
 Manitus Lajos [1874]
 Mayer Gyula dr. [1874]
 Müller Ede [1874]
 Müller Paulin [1874]
 30. Nagyczenki cukorgyár [1895]
 Noedl Károly [1874]
 Patzenhofer Konrád [1874]
 Patzenhofer Matild [1887]
 Virtsologi Rupprecht K. [1888]
 35. Salamin Leo [1874]
 Sándorffy Antal [1899]
 Schreiner Károly dr. [1897]
 Solymossy Károly báró [1875]
 Sopronm. Nemesi Pénztára [1896]
 40. Soproni Takarékpénztár [1876]
 Sugár Sándor [1899]
 Töpler Károly dr. [1874]
 Zalka János dr. püspök [1876]

Tiszteletbeli tagok:

Kárpáti Károly dr.
 Salamin Leo †
 Ulber Mátyás †

A Segélyegyesület tisztségviselői (1908—1911.):*Elnök:* Wallner Ignác dr.*Másodelnök:* Spiesz Antal*Pénztáros:* Faragó József*Jegyző:* Ágh Lajos dr.**Választmányi tagok:**

Beer Ede

Dobrovits Sándor

Horvát Rezső

Kugel József dr.

Ritter Vilmos

Rösch Frigyes

Schwarz Károly

Seltenhofer Frigyes

Willingstorfer Jenő

Winkler Adolf dr.

A tanári kar képviselői
1907—1908-ban:

Seemann Kálmán

Török Mihály

Vendl Aladár

Számvizsgáló 1908—1911-re:

Beer Ede

Rösch Frigyes

Schwarz Károly

Rendes tagok.

(Évi 4 korona díjjal.)

Helybeliek:

Beer Ede, Bekk Gusztáv dr. (10 K), Breuer Mór dr., Császár Imre, Démy Lajos dr., Friedrich Lajos, Izraelita Hitközség (6 K), Jány Ferenc, özv. Jekelfalussy S.-né, Kláber Mór cég (10 K), Klein Sándor, Kluge Lajos, Kováts István dr. (6 K), Kugel József dr., özv. Kugler Henrikné, Kund Frigyes, özv. Lenk Lajosné, Liphay Emil, Máhr Árpád, Manninger Sándor, Petz Sándor, özv. Pfeiffer Félixné Mária, özv. Regenhart Mária, Ritter Vilmos, Schaffer Antal, Schármár János (6 K), Schneider M. (6 K), Schreiner Károly dr., Schwarz Károly, Seltenhofer Frigyes (5 K), Simon János, Soproni Takaré- és Kölesön-Egylet (10 K), Spiesz Antal, Steiner Albert, ifj. Steiner György, Steiner Lipót Straner Gyula dr. (6 K), Szauer László (5 K), Töpler Kálmán dr., Varga Ferenc, Wallner Ignác dr., Willingstorffer L. Jenő, Winkler Adolf dr. Összesen 202 korona.

Vidékiek:

Babits Frigyes Lajtaújfalu (10 K), Fischer Dezső Táplánfa (4 K), Környei Ede dr. Budapest (4 K), Patzenhofer Konrád Cinfalva (10 K), Schönbauer János Kőszeg (4 K), Schuschny Alfréd Wien (4 K). Összesen 36 korona.

Azonfelül:

A Soproni Takarékpénztár (25 K).

I A) osztály.

Balkay Ad., Sopron 17.30, Berger Ad., Fraknónádasd 4.60.—, Feigelstock Ign., Sopron —.50, Geleji Fr., Sopron 1.—, Grünwald Fr., Sopron 3.10, Hacker Mayer, Sopron 1.—, Hacker V. 4.60, Hoffmann J., Sopron 4.40, özv. Kienzl Teréz,

Sopron —.30, Kopstein Samu, Sopron 3.60, Kremser Károly, Sopron 7.—, Linzbauer József, Sopron 1.—, Lipner Ján., Sopron 6.—, özv. Pesti Józsefné, Sopron 1.—, Radies Józs., Süttör 3.—, Rátskay Istv., Sopron 2.70, Russ Oszkár, Sopron 3.—, Schaffer Antal, Sopron 4.—, Schneider Gusztáv, Sopron 5.—, Schuschny Alfr., Wien 5.—, Simon Ádám, Sopron 4.—, Speierl Andr., Sopron —.40, Steinbach Kár., Sopron 1.—, Steiner Alb., Sopron 29.80, Varga Józs., Sopron 1.20, Warschilka Ján., Sopron 1.—, Wechsler György, Sopron 1.—, özv. Wrehovszky Mária, Sopron —.30. *Összesen 116 korona 80 fillér.*

I. B) osztály.

Bauer Imre, Sopron 3.80, Berger Lipót, Sopron 7.—, Böhm Gyula, Sopron 2.30, Breyer Mór, Sopron 3.12, Dejl Gyula, Sopron 2.—, Fodor Márton, Sopron 5.50, Grosz Mihály, Sopron 1.20, Hackstock Károly, Sopron 2.—, Kertész József, Sopron —.40, Kohn Antal, Jobbaháza 5.80, Kondor József, Czellödömölk 2.—, Mühl Nándor, Sopron 2.40, Nagy József, Sopron —.32, Peischl Anna, Sopron 7.60, Pető János, Sopron 2.30, Reumann György, Vulkapordány 1.10, Rosenberger Jakab, Vitnyéd 1.40, Schotten Henrik, Nagymarton 1.—, Seedoch Ferenc, Siklós 1.—, Steckler Adolf, Sopron 3.40, Szeneczey Ferenc, Bánfalva 2.30, Tauber Iz., Sopron —.44, Taschner János, Sopron 3.50, özv. Unger Jánosné, Sopron 5.—, Zsilla Ede, Darufalva —.40. *Összesen 66 kor. 98 fillér.*

II. osztály.

Özv. Arnold Károlyné, Sopron —.40, Árvai Henrik, Muraszombat 2.—, Bálint János, Kőhida 7.10, Bruckner Gottlieb, Sopron 1.—, özv. Diebold Károlyné, Fraknó 1.—, Dux Samu, Sopron 1.—, Figdor Zsigmond, Búdöskut 2.60, Fink József, Sopron 11.—, Fischer János, Nagymarton 5.—, Fleischer József, Fárád 7.—, Frischmann Márton, Locsmánd —.20, Frühwirth Adolf, Sopron 1.—, Gerhardt Mihály, Sopron 2.—, Glocknitzer Mátyás, Ujtelek 1.—, özv. Hábán Pálné, Sopron 1.—, Klaber Jakab, Sopron 10.30, özv. Koch Józsefné, Siklós 1.—, Kreutz Imre, Sopron —.60, Laschober Gusztáv, Sopron 4.—, özv. Lapitz Antalné, Sopron 3.—, Lederer János, Sopron 1.—, özv. Léb Pálné, Sopron 1.70, Löffler János, Sopron 1.50, Lukács István, Sopron 1.—, Martiny Hugó ezr. Sopron 3.60, Nitschinger Fülöp, Bánfalva 2.—, Oleár György, Füles 2.—, Páhr János, Sopron 3.40, Parragh Béla, Sopron 10.—, Pekovits Sándor, Sopron 1.—, özv. Pesti Józsefné, Sopron 1.—, Pickhart Antal, Sopron 17.—, Pintér Ignác, Sopron 2.90, Rupp János, Nagymarton 3.—, Schneidt Nándor, Sopron 2.—, Staár Ferenc, Sopron 1.—, Steiner János, Sopron —.80, Steiner József, Sopron 1.10, Dr. Storch Bertalan, Ágfalva 1.—, Strausz Jakab, Sopron 1.—, Szabó György, Jánosháza 1.20, Szél Samu, Lócs, 2.02, Taschner Frigyes, Sopron —.60, Thier Ferenc, Sopron 4.—, Tischler Károly, Kecskéd —.20, özv. Töpfl Mária, Sopron 3.20, Török Mihály, Sopron 3.—, Varga Henrik, Sopron 12.—, Vendl Aladár, Sopron —.10, Weisz Henrik, Sopron 3.20, Wittmann Pál, Fárád 7.74, Zipser Károly, Budapest 1.— *Összesen 155 korona 46 fillér.*

III. osztály.

Özv. Bleich Pálné, Sopron —.40, Braun Miksa, Sopron 2.30, Deutsch Ignác, Sopron 4.40, Frischmann Lipót, Sopron —.20, Gröger Richard, Sopron —.40, Hambach János, Sopron 2.—, Hernfeld Vilmos, Sopron 1.—, özv. Kammerloher Józsefné, Sopron 2.—, özv. Koch Jenőné, Sopron 2.40, Kocsis Lajos, Alcsuth 1.—, Kohn Henrik, Sopron —.60, Koválszky Győző, Sopron 1.—,

Kraul Lajos, Sopron 12.—, Laffer József, Csorna 1.—, Lederer Mór, Sopron —.40, Léhner Mihály, Sopron 5.20, Marton István, Lázárföld 2.20, özv. Mayer Károlyné, Sopron 7.—, Max Samu, Sopron —.20, Pintér János, Sopron 1.—, Dr. Pollák Mihály, Sopron 2.—, Reininger Vilmos, Nagymarton 4.50, Reischl Henrik, Sopron —.60, Tiefenbach Károly, Sopron 2.80, Schleicher Antal, Sopron 1.60, Schlögl János, Sopron 4.—, Schwarz Ábrahám, Sopron 3.40, Kohn Henrik, Sopron 1.20, Stehle Emil, Felsőzserfalva 1.—, Dr. Straner Gyula, Sopron 12.—, Szántó Pál, Sopron —.50, Unger Károly, Szent-Margit 2.—, Weisz Sándor, Rohonc 1.40, özv. Winkler Zsigmondné, Sopron 1.30, Wurmfeld József, Rőjtök 4.40. *Összesen 89 korona 40 fillér.*

IV. osztály.

Baál József, Sopron 3.—, Blum Henrik, Sopron 3.—, Csikor Lajos, Lócs 5.—, Deutsch Mór, Nagymarton 1.—, Egész Lőrinc, Sopron 1.—, Feigelstock Viktor, Fertőszentmiklós 2.—, Fischer Henrik, Sopron 1.—, Gyura Pál, Sopron —.50, Hammer Ferenc, Sopron 1.—, Herzog József, Selegszántó 1.—, Hofmann Antal, Sopron 1.20, Horváth István, Sopron 1.—, Hünner Rajmond, Sopron 1.—, Józsa Menyhért, Sopron 10.—, Özv. Kalisch Bernátné, Boldogasszony 2.—, Kessler Antal, Sopron 2.—, Kohn Ármin, Sopron 3.80, Kopstein Lipót, Sopron —.40, Kopstein Samu, Sopron 1.—, Kováts József, Győr 2.—, Kovács Lajos, Balf —.60, Lakatos István, Ujkér 1.—, Mangold Mór, Sopron 2.—, Meller Ignác, Lanzendorf 25.60, Müller Jakab, Sopron 1.—, Mayerhofer József, Karácsony —.50, Papp József, Sopron 1.—, Pollák Mór, Nagymarton 2.—, özv. Proszky Károlyné, Sopron —.60, Sántha János, Sopron —.60, Schiller Mór, Süttör 1.20, Schweiger József, Rétfalu 7.—, Somos Árpád, Sopron 3.40, Stessel Farkas Léka 7.—, Stessel Ignác, Sopron 10.20, Szabó-Jilek Károly, Sopron 1.—, Szabó György, Jánosháza 1.20, Szlimák Lajos, Sopron 25.—, özv. Weber Imréné, Sopron 1.40, Weisz Gusztáv, Sopron 3.—, Wildzeisz János, Sopron 1.— *Összesen 139 korona 20 fillér.*

V. osztály.

Deutsch Simon, Farád —.60, Fischer Dezső, Táplánfa 1.50, Fürst János, Kismarton 6.—, Heuffel Sándorné, Sopron —.50, Kuhn Imre, Sopron 3.50, Mandl Henrik, Sopron —.20, Mayer Imre, Nagymarton —.50, Mechle József, Sopron 2.—, Mulzer János, Sopron 1.20, Niemetz Ferenc, Sopron 1.—, Seltenhofer Frigyes, Sopron 2.—, Tárnok Rezső, Sopron 2.—, Weinberger Károly, Sopron 2.—, Weltner Adolfné, Gulács 5.—, Wieder Antal, Felsőzserfalva —.60, *Összesen 27 korona 60 fillér.*

VI. osztály.

Ágoston M., Sopron —.40, Barvitzius János —.30, Böhm Alajos —.84, Bremhorst Albert, Szégen 1.—, Breuer Lipót, Boldogasszony —.30, Fuchs Vilmos, Budapest 1.—, Hajek Károly, Sopron 3.—, Hollós János, Sopron 1.20, Huszár Gyula, Rohonc 2.—, özv. Menczel Aladárné, Sopron —.60, Rákosi József, Sopron —.40, Weisz Endre, Sopron 1.—, Wöllner Frigyes, Rába-Molnári 1.— *Összesen 13 korona 04 fillér.*

VII. osztály.

Andreska Károly, Sopron 1.—, Berghold Rezső, Kismarton 2.50, Hadarics József, Sopron 1.—, Huber József, Sopron 1.—, Kaufmann Samu —.60, özv.

Konráth Árpádné, Sopron 1.50, Krizmanich János, Sopron 3.—, Lederer Sándor, Sopron 1.—, Lencz Sándor, Sopron 2.20, Petrik Gusztáv, Kismarton 1.80, Pollák Jakab, Mezőberény 5.60. *Összesen 21 korona 20 fillér.*

VIII. osztály.

Biringer Miksa, Sopron —.40, Böhm Alajos, Sopron —.40, Brückner Ignác, Sopron 1.—, Deutsch Eduard, Sopron —.50, Deutsch József, Sopron —.50, özv. Deutsch Miksáné, Sopron 1.—, Firnberg Lipót, Lócs —.50, Freund Zsigmond, Sopron —.40, Dr. Füredi Sándor, Sopron 2.—, Holzinger József, Sopron —.40, Mayer Zsigmond, Sopron —.40, Maschek Antal, Sopron —.40, Rosenheim Sándor, Sopron —.40, Tschurl Károly, Sopron 2.— *Összesen 10 korona 40 fillér.*

Azonfelül: N. N. 2 korona 56 fillér.

E kimutatásban csak a gyűjtőívek tulajdonosainak nevei szerepelnek. Fogadják azonban azok is Segélyegyesületünknek és a segítségre szoruló ifjúságnak legőszintébb hálás köszönetét, kik szíves adományaikkal hozzájárultak, hogy a gyűjtőívek oly szép összeggel kerültek vissza a Segélyegyesülethez.

Wallner Ignác dr.,
elnök.

Agh Lajos dr.,
jegyző.

7. Számadás

a Főreáliskolai Segélyegyesület jövedelméről az 1907/1908. tanévben.

Bevétel.

	K	f
1. Értékpapírok kamatja	1284	—
2. Készpénz kamatja	14	67
3. Eladott könyvekért	5	36
4. A gyűjtés eredménye	645	64
5. Helybeli rendes tagok díjai	202	—
6. Vidéki rendes tagok díjai	36	—
7. A Soproni Takarékpénztár adománya	25	—
8. Kroyherr Kristóf péktől	24	—
9. A Soproni Takarékpénztár 21362. sz. könyvéből felvétel	435	96
	2672	63

Kiadás.

	K	f
1. Tankönyvekre és ezek bekötésére	76	44
2. Postadíjakra	—	82
3. A Safe Deposit évi bére (1909. április 24-éig) . . .	24	—
4. A Soproni Takarékpénztár 21362., 19705. és 19706. sz. könyvére elhelyeztetett	341	42
5. Tanulók pénzbeli segélyezésére	692	—
6. Szolgák díjazása	22	—
7. Értékpapírok vételára	1515	65
8. Discontóra	—	30
	2672	63

8. A Segélyegyesület vagyonállása 1908. június 30-án.

									Korona
1.	3	drb	1000	frtról	szólo	Földteherment.	kötv.		6000—
2.	1	"	500	"	"	"	"		1000—
3.	22	"	100	"	"	"	"		4400—
4.	3	"	100	"	"	Tiszaszab.	kötv.		600—
5.	15	"	1000	koronáról	szólo	4 ⁰ / ₀ -os	magy. Koronajár.	kötv.	15000—
6.	7	"	500	"	"	"	"	"	3500—
7.	8	"	200	"	"	"	"	"	1600—
8.	3	"	100	"	"	"	"	"	300—
9.	A	Schreiner	Ernő-alapítványhoz	tartozó	2	drb	200	koronáról	
			szólo	4 ⁰ / ₀ -os	magy. Koronajár.	kötv.			400—
10.	A	Club Anglo-Français	alapítványhoz	tartozó	2	drb	200	koronáról	
			szólo	4 ⁰ / ₀ -os	magy. Koronajár.	kötv.			400—
11.	A	Soproni Takarékpztr.	21363	sz.	könyvére	elhelyezve			344.14
12.	A	"	19705	"	"	"	"	(Schreiner	
		E.-alap)							49.78
13.	A	Soproni Takarékpztr.	19706	sz.	könyvére	elhelyezve		(Club	
		Anglo-Français)							65.71
									<u>Összesen 33659.63</u>

azaz Harminchárómezerhatszázötvenkilenc korona és 63 fillér.

Sopron, 1908. jūnijs 30.-ān.

Wallner Ignác dr.,

elnök.

Faragó József,

pénztáros.

a Főreáliskolai Betegápolószoba-alap jövedelméről az 1907/1908. tanévben.

• •

• •

Korona

Korona

Összesen . . 9205,74

Sopron, 1908. június 30-án.

Faragó József,
pénztáros.

11. Segélyegyesületi Kölsönkönyvtár.

A Segélyegyesületi Kölsönkönyvtár az idén is hathatósan támogatta a szegény tanulókat, amennyiben 111 tanulót összesen 582 könyvvel tudtunk ellátni.

A könyvtár különben ez évben is szépen gyarapodott, még pedig:

Vétel útján 22 tankönyvvel 46 kor. 04 fill. értékben, adakozás útján 21 tankönyvvel 52 korona értékben.

Kedves kötelességet teljesítünk, amidőn a nemesszívű adakozóknak, első sorban pedig a t. kiadócégeknek ez úton nyilvánítjuk az egyesületnek leghálásabb köszönetét s e helyen közzétesszük nevüket:

Fischer Imre V. oszt. tan.	1	kötet.
Marton Rezső III. oszt. tan.	2	"
Preinreich Gábor, honv. főreálisk.	8	"
Klein Miklós V. oszt. tan.	5	"
Lencz István VII. " "	2	"
Ollinger János III. " "	1	"
Környei Gábor I. B. " "	1	"
Homor József V. " "	1	"

Sopron, 1908. június hó 29-én.

Horvát Rezső,

A Segélyegyesületi Kölsönkönyvtár
kezelője.

B) Deák Ferenc-ösztöndíjalap.

Bevétel.

	K	f
1. Értékpapir	2100	—
2. Ennek kamatja 1907. VI. 1-től 1908. VI. 1-ig . . .	84	—
3. A Soproni Ipar- és Kereskedelmi Segélyszövetkezet- nél 342. sz. betétkönyvre elhelyezve 1907. I. 1-én	541	33
4. Ennek kamatja 1907. I. 1-től XII. 31-ig	21	89
Összesen	2747	22

Kiadás.

	K	f
1. Értékpapir	2100	—
2. Deutsch Győző VIII. osztályú tanuló ösztöndíja . . .	84	—
3. A Soproni Ipar- és Kereskedelmi Segélyszövetkezet- nél 342. sz. betétkönyvre elhelyezve 1908. I. 1-én	563	22
Összesen .	2747	22

Sopron, 1908. évi június hó 30-án.

Wallner Ignác dr.,
igazgató, az alap kezelője.

C) Zászló- és Díszmagyarruha-alap egyesítve.

Bevétel.

	K	f
1. Zászló-alap, a Soproni Ipar- és Kereskedelmi Segély- szövetkezetnél 341. sz. betétkönyvre elhelyezve 1907. január 1-én	142	62
2. Ennek kamatja 1907. január 1-től december 31-ig .	6	07
3. Díszmagyarruha-alap. Zászlóvivő tanulóknak 3 öltözet díszmagyarruhára adományoztak: Káth József, Halmos Alajos, Bauer Nándor róm. kath. tanítók 1—1 K-át, Pekovits Sándor róm. kath. tanító 6 K-át, Koller Mátyás hitoktató 20 K-át és Stodolni Gyula dr. tanár 50 K-át, amely összeg a Soproni Takarékpénztár 13440 440. sz. betétkönyvére lett elhelyezve 1907. június 22-én	79	—
4. Ennek kamatja 1907. július 1-től december 31-ig .	1	42
Összesen .	229	11

Kiadás.

	K	f
1. A Soproni Takarékpénztárnál 13440/440. sz. betét- könyvre elhelyezve 1908. január 20-án	229	11
Összesen .	229	11

Sopron, 1908. évi június hó 30-án.

Wallner Ignác dr.,
igazgató, az alap kezelője.

D) Utazási és kirándulási segélyalap.

Bevétel.

	K	f
1. A Soproni Ipar- és Kereskedelmi Segélyszövetkezetnél 1731. sz. betétkönyvre elhelyezve 1907. július 1-én	1017	49
2. Kamat 1907. január 1-től december 31-ig	44	55
3. Tanulók gyűjtése : 1906/7. tanévben az Értesítő lezárása után a VII. osztály	7	40
Az 1907/8. tanévben :		
I. A. osztály gyűjtése	25	41
I. B. " "	20	43
II. " "	19	90
III. " "	21	68
IV. " "	46	24
V. " "	12	58
VI. " "	16	20
VII. " "	6	18
VIII. " "	11	80
Összesen .	1249	86

Kiadás.

	K	f
1. Lajtaufalu, Szárazvám és Kismartonba történt tanul- mányi kirándulás alkalmával 3 tanuló segélyezése	6	20
2. Ajka, Városlőd és Almádiba történt tanulmányi kirándulás alkalmával 10 tanuló à 10.40 K és 3 tanuló à 5.40 K segélyezése	120	20
3. A Soproni Ipar- és Kereskedelmi Segélyszövetkezetnél 1731. sz. betétkönyvre elhelyezve 1908. július 1-én	1123	46
Összesen .	1249	86

Sopron, 1908. évi június hó 30-án.

Wallner Ignác dr.,
igazgató, az alap kezelője.

X.

Segélyezések.

a) Ösztöndíjasok.

A lefolyt tanévben a következő tanulók élveztek ösztöndíjakat:

Sorszám	A tanuló neve	Osztály, melybe jár	Az ösztöndíj		Az ösztöndíj adományozója	Az adományozás kelte és száma
			c í m e	összege koro- nákbán		
1	Böhm Oszkár	VIII.	Rosenfeld Jakab- féle	250	Sopron sz. kir. város tanácsa	18828—1907
2	Kelényi Dezső	VII.	Rosenfeld Jakab- féle	250	"	18828—1907
3	Berghold Kálmán	VII.	Rosenfeld Katalin- féle	250	"	18828—1907
4	Arnhold Géza	II.	Rosenfeld Katalin- féle	250	"	18828—1907
5	Mulzer János	V.	Patzenhofer Konrád-féle	172	"	18828—1907
6	Török Dezső	II.	Soproni állami főreáliskolai	300	Vallás-és közokt. m. kir. miniszt.	116810—1907
7	Petrik Ottó	VII.	Szvoboda János- féle	300	"	20465—1904
8	Schneidt Nándor	II.	A jövedéki hirság- alap feleslege	200	M. kir. pénzügy- minisztérium	54939—1903
9	Parragh Endre	II.	Az állami erdészeti tisztviselők segélyző alapja	200	M. kir. föld- művelésügyi minisztérium	82477—1907
10	Pintér Ferenc	V.	Wald Mária-féle	160	Soproni kath. konvent	55—1907
11	Taschner András	II.	Martiny János-féle	56	Soproni evang. egyháztanács	115—1908
12	Deutsch Győző	VIII.	Deák Ferenc-féle	84	A tanári kar	—
Összesen				2472		

b) Tandíjmentesek.

Tandíjmentesek voltak a lefolyt tanév végén.

A tanuló neve	Egész- v. fél- tandíj- mentes	A tandíj- mentesség kelte és száma	A tanuló neve	Egész- v. fél- tandíj- mentes	A tandíj- mentesség kelte és száma
I. A. osztály			IV. osztály.		
Geleji Géza	egész	412—1907.ig.	Baál Károly	fél	412—1907.ig.
Józsa István	"	412—1907.ig.	Blum Albert	egész	65—1906.ig.
Kinzl József	"	412—1907.ig.	Gyura Pál	"	373—1906.ig.
Lipner Ödön	fél	412—1907.ig.	Hollós Rezső	fél	67—1908.ig.
Pesti Ernő	"	67—1908.ig.	Józsa László	egész	427—1904.ig.
Pollák Károly	egész	412—1907.ig.	Kalisch Kornél	fél	67—1908.ig.
Radics András	"	67—1908.ig.	Kalisch Ödön	"	67—1908.ig.
Varga Imre	fél	67—1908.ig.	Kovács István	"	327—1905.ig.
I. B. osztály			Mangold Ernő	"	67—1908.ig.
Bröyer Pál	fél	67—1908.ig.	Müller Pál	egész	65—1906.ig.
Grosz Jenő	egész	412—1907.ig.	Papp Lajos	"	78—1907.ig.
Kertész István	"	412—1907.ig.	Sántha Kálmán	"	373—1906.ig.
Kirkovits István	"	67—1908.ig.	Somos István	fél	40—1907
Kohn Vilmos	fél	67—1908.ig.	Szlimák Lajos	egész	pozsonyi áll. fő- reáliskola ig.
Peischl Kálmán	egész	412—1907.ig.	Wildzeisz Pál	fél	427—1904.ig.
Reumann Géza	"	67—1908.ig.			67—1908.ig.
Rosenberger Ferenc	fél	67—1908.ig.	V. osztály.		
Schotten Jakab	egész	67—1908.ig.	Deutsch Endre	egész	65—1906.ig.
Szeneczey Ferenc	"	67—1908.ig.	Horvát József	"	394—1903.ig.
Tauber Zsigmond	fél	67—1908.ig.	Mandl Mór	"	373—1906.ig.
Tiefenbach Vilmos	egész	412—1907.ig.	Mulzer János	"	427—1904.ig.
II. osztály			Tárnok Gyula	"	427—1904.ig.
Arnhold Géza	egész	78—1907.ig.	Wieder József	"	65—1906.ig.
Bálint Béla	"	67—1908.ig.	VI. osztály.		
Cséby Gyula	"	67—1908.ig.	Ágoston Ernő	egész	412—1907.ig.
Diebold Károly	"	373—1906.ig.	Barvitzius Nándor	"	66—1903.ig.
Hábán Nándor	"	78—1907.ig.	Breuer Rezső	"	412—1907.ig.
Kirkovits Jenő	"	78—1907.ig.	Hollós Rikárd	"	78—1907.ig.
Kovalszky Jenő	"	78—1907.ig.	Katoch Gyula	"	394—1903.ig.
Laschober Gyula	"	373—1906.ig.	Sántha János	"	67—1908.ig.
Lehner Antal	"	373—1906.ig.	Vendl Károly	"	375—1902.ig.
Nitsinger Béla	"	373—1906.ig.	VII. osztály.		
Pekovits Artur	"	373—1906.ig.	Andreska Henrik	egész	65—1906.ig.
Pesti László	fél	67—1908.ig.	Berghold Kálmán	"	327—1905.ig.
Staár István	egész	78—1907.ig.	Hadarics József	"	375—1902.ig.
Taschner András	"	373—1906.ig.	Kelényi Dezső	"	452—1901.ig.
Töpfl János	"	78—1907.ig.	Krizmanich János	"	375—1902.ig.
Török Dezső	"	373—1906.ig.	Pollák Mór	"	78—1907.ig.
Vendl Miklós	"	373—1906.ig.	VIII. osztály.		
III. osztály			Böhm Oszkár	egész	94—1901.ig.
Bleich Emil	egész	65—1906.ig.	Dénes Béla	"	78—1907.ig.
Kammerloher Ottó	"	67—1908.ig.	Deutsch Bertalan	"	67—1908.ig.
Lederer Ferenc	"	65—1906.ig.	Deutsch Győző	"	452—1901.ig.
Ollinger János	fél	67—1908.ig.	Freund Pál	"	65—1906.ig.
Pekovits Sándor	egész	327—1905.ig.	Horváth Béla	"	413—1900.ig.
Pollák Dezső	"	327—1905.ig.	Mayer Miksa	"	67—1908.ig.
Schleicher Antal	"	65—1906.ig.	Rosenheim Artur	"	78—1907.ig.
Stehle Ottó	"	65—1906.ig.			
Szlimák Rikárd	"	327—1905.ig.			
Tiefenbach Róbert	"	373—1906.ig.			
Winkler László	"	327—1905.ig.			

*) E szerint 73 tanuló részesült egész- és 17 tanuló féltandíjmentességben.

XI.

A Berzsenyi-kör működése a jelen tanévben.

Intézetünknek V—VIII. osztályú tanulóiból alakult önképzőköre 1907. szeptember 19-én tartotta meg alakuló gyűlését Müller József dr. tanár úr vezetése alatt.

A tisztikar következőképen alakult meg:

Horváth Béla (VIII. o. t.) ifjúsági elnök; Romwalter Alfréd (VIII. o. t.) főtitkár; Lipthay Béla (VIII. o. t.) főkönyvtáros; Berghold Kálmán (VII. o. t.) jegyző; Fries Ferenc (VII. o. t.) ellenőr; Petrik Ottó (VII. o. t.) I. alkönyvtáros; Huszár Gyula (VI. o. t.) II. alkönyvtáros; Horváth József (V. o. t.) III. alkönyvtáros.

A kör, hacsak valami akadály fel nem merült, kéthetenként rendes gyűlést tartott. Gyűlés összesen 13 volt, ezek közül három (3) rendkívüli; az aradi vértanúk emlékére október 6-án, március idusán és a hágai béketárgyalások emlékére május 17-én. A tagok lelkesedéssel és buzgósággal igyekeztek a kör érdekeit szolgálni.

Dolgozataikkal kitűntek: Biringer Endre (Garamvölgyi mint a passiv resistentia képviselője); Brückner Jenő (Lenau és Magyarország); Dénes Béla (A magyar dráma fejlődése); Romwalter Alfréd (Az elméleti vegytan fejlődése a phlogiston elmélet bukásáig); Mayer Miksa (Az Árpádházi királyok hatása Magyarországra) a VIII. osztályból. Berghold Kálmán (A háború; A munka) a VII. osztályból. Varga Ferenc (Hogyan lehetnénk 100 évesek) a VI. osztályból.

Szorgalmasan szavaltak a VIII. osztályból: Böhm Oszkár, Brückner Jenő, Deutsch Győző, Holzinger Kornél, Masek József, Mayer Miksa, Rosenheim Arthur.

A VII. osztályból: Berghold Kálmán, Hollós Jenő, Krizmanich János.

A VI. osztályból: Ágoston Ernő, Barvitzius Nándor, Hajek Zoltán, Varga Ferenc.

Szorgalmasan bíráltak a VIII. osztályból: Biringer Endre, Böhm Oszkár, Brückner Jenő, Dénes Béla, Deutsch Bertalan, Deutsch Győző, Firnberg Zsigmond, Freund Pál, Füredi Oszkár, Holzinger Kornél, Horváth Béla, Lipthay Béla, Masek József, Mayer Miksa, Romwalter Alfréd, Rosenheim Arthur, Schármár Jenő, Seedoch Tivadar, Tschurl Ernő.

A VII. osztályból: Andreska Henrik, Berghold Kálmán, Fries Ferenc, Hadarics József, Hollós Jenő, Huber Jenő, Kelényi Dezső, Konráth Árpád, Krizmanic János, Lederer Leó, Lencz István, Petrik Ottó, Pollák Mór.

1908. február hó 13-án körünk Fries Ferenc (VII. o. t.) ellenőr helyett Konráth Árpádot (VII. o. t.) választotta, mert Fries intézetünket elhagyta.

A kör az idén is tartott versenyszavalatot, melyre többen jelentkeztek, kik közül a komoly szavalatban első díjat Rosenheim Áthur, második díjat Böhm Oszkár, dicséretet Mayer kapott. A vígszavalat első díját Mayer és Rosenheim, dicséretet Varga és Gyarmathy nyerte el.

A körtől kitűzött díjakra 36 tag pályázott: Az irodalmi pályázatra (Arany János vallásos lírája) egy, a történelmire (Az Anjouk külpolitikája) kettő, szépirodalmira 12, a fizikaira 1, a matematikaira 2, a szabadkézire 18. Az irodalmi pályázat dicséretét Varga Ferenc, a történelmi pályázat első díját Horváth Béla, második díját Varga Ferenc nyerte el. A szépirodalmi pályázat első díját Varga Ferenc, második díját Berghold Kálmán kapta. A fizikai pályamunkával Berghold Kálmán első díjat, a matematikaival Berghold Kálmán első, Pollák Mór második díjat érdemelt. A szabadkézi pályázat első díjában Petrik Ottó, Konráth Árpád, Bekk Gusztáv és Varga Ferenc osztozkodtak, a második díjban Ágoston Ernő és Schönbauer Frigyes részesült, dicséretet tizenegy tag nyert.

A kör díszgyűlésein jelen volt a tanári kar és az ifjúság.

A könyvtárnak tavaly megkezdett selejtezését az idén befejeztük s 57 művet 63 kötetben selejteztünk ki. Továbbá 164 művet, 175 kötetet Coriáry Béla könyvkötővel részben teljesen beköttettünk, részben pedig kijavítottunk. Minthogy pedig a könyvkötőszámla 100 K-t tett ki, azért az idén a kör a tagsági díjakból megmaradt összeget nem újabb könyvek vásárlására fordítja, hanem egy újabb könyvszekrény beszerzésére. Egyébként a kör könyvtára az idén is részint ajándék, részint pedig vétel útján gyarapodott 18 művel.

a) Ajándék útján: *Brückner Jenő*, Lessing: *Nathan der Weise*, Minna von Barnhelm; Bouilly: *Der Abbé de l'Epée*. *Lipthay Béla*: Anonymus: A magyarok tetteiről; Kardos: A kuruc világ költészete; Kisfaludy Sándor válogatott regéi; Moliere: A tudós nők; Riedl: A magyar irodalom főbb irányai; Imre Sándor: A középkori irodalom stíljáról; Sophokles: *Antigone*; Vörösmarty: *Két szomszédvár*; Racine: *Britanicus*; *Menczel Tihamér*. Aki Miklós Mikszáthtól.

b) Vétel útján: A technika vívmányai V-ik kötete. Vende: A szavalás művészete. A Kor (természettudományi folyóirat). Az Új Idők 1908-ik évfolyama. A Képes Folyóirat ez idei évfolyama.

Pénztári jelentés.

Bevétel.

		K	f
1.	Pénztári maradvány az 1906/7. tanévről	44	75
2.	Ennek kamatja	1	40
3.	Tagsági díj az 1906/7. tanévről	4	—
4.	Tagsági díj az 1907/8. tanévről	259	60
5.	Ennek félévi kamatja	—	67
6.	Schwarz Károly könyvkereskedő számlájának 10%-os engedménye	2	40
7.	A Tanulók Lapja kiadóhivatalának megszűnése miatt visszaküldött félévi előfizetési díj	4	80
8.	Seemann Kálmán tanár úr adománya	10	—
9.	Büntetéspénzek	6	80
Összesen .		334	42

Kiadás.

		K	f
1.	A Képes Folyóirat előfizetése	14	40
2.	Az Új idők előfizetése	16	—
3.	A Kor előfizetése	16	—
4.	A Tanulók Lapja előfizetése	4	80
5.	Schwarz Károly könyvkereskedő számlája: Műveltség könyvtára V. sz.-ért	24	—
6.	Romwalter Alfréd könyvnyomdász számlája: 1000 drb könyvtárcédula	18	—
7.	Romwalter Alfréd könyvnyomdász számlája: Számsorozatok	3	90
8.	Lechner és Heverle számlája: A szavalás művészete c. könyvért	1	90
9.	Coriáry Béla, könyvkötő számlája	100	—
10.	Pályadíjakra	84	—
11.	Kisebb kiadásokra	1	22
12.	Pénztári maradvány az 1907/8. tanévben	50	20
Összesen .		334	42

Sopron, 1908. június 15.

Dr. Müller József,
a Berzsényi-kör vezetője.

XII.

Testi nevelés.

A testi nevelés állapotáról az 1907/8. tanévben a következő adatok nyújtanak felvilágosítást:

a) Erőmérési eredmény a tornában.

A szertornázás a középiskola négy alsó osztályában az osztálytornázás, a négy felső osztályban pedig a csapatornázás módszere alapján történik. E kétféle módszer abban áll, hogy az alsó osztályokban vezérszóra ugyanazon gyakorlatot 4 --8 tanuló egyszerre végzi. A négy felső osztályban a növendékek testi fejlettsége és a nehezebb gyakorlatok szükségessé teszik a kisebb csapatokban való tornázást előtornászok közvetlen segítségével. A csapatokba való beosztás az iskolai év elején és végén kétféleképpen történik. Az V. és VI. osztály növendékei ügyességmérés, a VII. és VIII. osztály tanulói a felnőtteknél is szokásban levő erő- és ügyességmérés alapján elért pontok szerint osztatnak csoportokba.

Az ügyesség- és erőmérés a következő módon történik: a húzóerő mérésére a tornász a nyújtón nyújtott függésből felső egész fogással felhúzódik, hogy a nyújtón áttekinthessen, ahányszor képcs. A taszítóerő megállapítására a korláton nyújtott haránttámaszból hajlított támaszba ereszkedik és ismét feltolódik, ahányszor tud. A tüdő és lábak erejének megvizsgálására szolgál a sarkazás, melynél a tornász zárt térdekkel és sarokkal folytonosan szökdel úgy, hogy sarkával alsó testét megérinti. A nyújtón minden egész felhúzódás és a korláton minden egész feltolódás 2 pontot számít; ha az utolsót félig végzi az illető, akkor 1 pontot kap. A sarkazásnál minden tiszta felugrás 1 pontot számít. Az így nyert erőpontok összegeztetnek s ezen pontmennyiség szerint osztatnak be a tornászok csapatokba. Ezen erőmérésnek még azon előnye is van, hogy a növendékeknek egy tornaévben tett haladása is kitűnik.

A VIII. osztály tanulóival eszközölt test-, erő-, és ügyesség-

	Testmagasság centiméterekben	Testsúly	Nyomó erő	Húzó erő	Erőmérés			Az erőpontok összege		Ügyesség- mérés			Az ügyességi pontok összege	
					Függésben nyújtó	Támaszban körülat	Sarkozás	A tanév elején	A tanév végén	Nyújtó	Körülat	Ló	A tanév elején	A tanév végén
Biringer Endre	169 170 $\frac{1}{2}$	62 $\frac{1}{2}$ 64 $\frac{1}{2}$	76 85	140 250	3 7	2 $\frac{1}{2}$ 6	17 49	22	52	2 $\frac{1}{2}$ 2 $\frac{1}{2}$	2 3	3 4	7 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$
Böhm Oszkár	172 172 $\frac{1}{2}$	67 $\frac{1}{2}$ 69 $\frac{1}{2}$	71 79	145 255	6 8	3 $\frac{1}{2}$ 6	49 63	38	56	2 3 $\frac{1}{2}$	4 4	4 4	10	11 $\frac{1}{2}$
Brückner Jenő	167 168 $\frac{1}{2}$	56 $\frac{1}{2}$ 57	51 63	120 160	3 10	9 $\frac{1}{2}$ 10	72 77	26	80	1 $\frac{1}{2}$ 3	2 4	2 2 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$
Dénes Béla	162 $\frac{1}{2}$ 163 $\frac{1}{2}$	59 61	76 80	150 195	5 11	10 $\frac{1}{2}$ 11 $\frac{1}{2}$	56 70	62	90	1 2 $\frac{1}{2}$	2 2 $\frac{1}{2}$	1 2	4	7
Deutsch Bertalan	172 $\frac{1}{2}$ 174	58 $\frac{1}{2}$ 57 $\frac{1}{2}$	70 75	150 280	14 $\frac{1}{2}$ 15	16 17	70 90	124	128	4 $\frac{1}{2}$ 5	4 $\frac{1}{2}$ 5	4 $\frac{1}{2}$ 5	13 $\frac{1}{2}$	15
Deutsch Győző	157 $\frac{1}{2}$ 159	47 $\frac{1}{2}$ 51	50 $\frac{1}{2}$ 60	120 150	10 10	8 $\frac{1}{2}$ 11	94 85	74	84	4 4 $\frac{1}{2}$	5 5	4 5	13	14 $\frac{1}{2}$
Firnberg Zsigmond	161 161	57 $\frac{1}{2}$ 58	58 60	125 250	6 10	2 2 $\frac{1}{2}$	35 41	32	50	— —	1 1	1 1	2	2
Freund Pál	167 $\frac{1}{2}$ 167 $\frac{1}{2}$	54 58	71 76	130 225	8 10	8 12	50 50	64	88	5 5	5 5	4 $\frac{1}{2}$ 4 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$
Füredi Oszkár	161 $\frac{1}{2}$ 163	56 57 $\frac{1}{2}$	64 72	130 210	13 13	10 11	54 68	92	96	4 $\frac{1}{2}$ 4 $\frac{1}{2}$	4 4	3 $\frac{1}{2}$ 4	12	12 $\frac{1}{2}$
Holzinger Kornél	169 $\frac{1}{2}$ 170 $\frac{1}{2}$	62 64 $\frac{1}{2}$	79 92	165 200	3 10	6 7	18 50	36	68	2 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$ 3	2 2	7	8 $\frac{1}{2}$
Horváth Béla	180 $\frac{1}{2}$ 181 $\frac{1}{2}$	74 75 $\frac{1}{2}$	63 76	105 185	2 4	— 1	29 40	8	20	— —	— —	1 $\frac{1}{2}$ 1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
Lipthay Béla	174 $\frac{1}{2}$ 175	71 69 $\frac{1}{2}$	59 82	125 225	4 4	3 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$	81 100	30	30	— 2	2 3	3 4 $\frac{1}{2}$	5	9 $\frac{1}{2}$
Masek József	171 171	63 $\frac{1}{2}$ 62	74 84	160 250	10 $\frac{1}{2}$ 13	10 10	58 82	82	92	2 $\frac{1}{2}$ 4	3 3 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$	8	11
Mayer Miksa	172 172	61 $\frac{1}{2}$ 62 $\frac{1}{2}$	74 80	130 180	1 3	2 2 $\frac{1}{2}$	25 26	12	22	— 1	2 2	1 $\frac{1}{2}$ 1 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Romwalter Alfréd	m e n t e s													
Rosenheim Arthur	175 $\frac{1}{2}$ 176	69 $\frac{1}{2}$ 70 $\frac{1}{2}$	67 70	145 200	5 9	5 7	60 60	40	64	3 4	4 4	2 2	9	10
Schärmár Jenő	170 170 $\frac{1}{2}$	76 73 $\frac{1}{2}$	60 81	150 250	3 5	4 7 $\frac{1}{2}$	54 58	28	50	— 1	3 3	2 2	5	6
Seedoch Tivadar	167 $\frac{1}{2}$ 168	60 $\frac{1}{2}$ 62	71 81	150 300	4 12	7 10	24 61	44	80	3 5	2 $\frac{1}{2}$ 3	2 4	7 $\frac{1}{2}$	12
Tschurl Ernő	169 172	49 53 $\frac{1}{2}$	63 63	100 150	2 4	— 2	33 35	8	24	— 1	2 2	2 2	4	5

mérés eredménye az 1907/1908-ik iskolai évben.

Népies torna- gyakorlat			A népies torna- gyakorlat pontjainak összege		Felső kar- izom vast. hajlított és nyújtott állapotban cm-ben		Mellbőség- belégzés- kor és ki- légzőskor cm-ben		Az összes pontok összege		Pontot		Észrevétel
Mászás	Magasugrás	Távolugrás	A tanév elején	A tanév végén	A tanév elején	A tanév végén	A tanév elején	A tanév végén	A tanév elején	A tanév végén	Nyert	Vesztett	
3 3 ¹ / ₂	6 7	4 5	13	15 ¹ / ₂	30 27	31 27 ¹ / ₂	95 86	95 ¹ / ₂ 86	42	77	34 ¹ / ₂	—	II. csapat.
4 ¹ / ₂ 5	6 6	— 1	10 ¹ / ₂	12	30 ¹ / ₂ 27	31 ¹ / ₂ 27	96 86 ¹ / ₂	96 85 ¹ / ₂	58	79	21	—	Bal szeme gyengébb. I. cs.
3 ¹ / ₂ 3 ¹ / ₂	4 4.	1 1 ¹ / ₂	8	9	28 25	28 25	88 80	88 80	40	98 ¹ / ₂	58 ¹ / ₂	—	II. cs.
3 ¹ / ₂ 3 ¹ / ₂	7 9	4 ¹ / ₂ 5 ¹ / ₂	15	18	30 26	30 ¹ / ₂ 26 ¹ / ₂	90 80	90 ¹ / ₂ 80	81	115	34	—	III. cs. Második előtornász.
4 ¹ / ₂ 4 ¹ / ₂	5 5	3 4	12 ¹ / ₂	13 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂ 25 ¹ / ₂	30 25 ¹ / ₂	95 82	95 ¹ / ₂ 84	150	156 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	—	I. cs. Első előtornász.
3 4 ¹ / ₂	4 6	2 2 ¹ / ₂	9	13	27 23 ¹ / ₂	27 ¹ / ₂ 24	83 72	83 ¹ / ₂ 73 ¹ / ₂	96	111 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	—	I. cs. Második előtornász
2 3	1 1	— —	3	4	29 ¹ / ₂ 25 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂ 25 ¹ / ₂	91 84	91 84	37	56	19	—	Gyöngűbb látóerejű. III. cs.
4 4	8 11	5 6	17	21	29 25	30 26 ¹ / ₂	89 ¹ / ₂ 82	90 84 ¹ / ₂	95 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	28	—	Bal szeme gyengébb. II. cs. Második előtornász.
4 4	7 7	2 2 ¹ / ₂	13	13 ¹ / ₂	28 24	28 ¹ / ₂ 25	89 82	89 82	117	123	6	—	II. cs. Első előtornász.
2 2	7 8	3 3 ¹ / ₂	12	13 ¹ / ₂	30 ¹ / ₂ 26	31 27	94 87	95 88 ¹ / ₂	55	90	35	—	I. cs.
1 ¹ / ₂ 1 ¹ / ₂	7 7	— —	8 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	30 ¹ / ₂ 27	32 ¹ / ₂ 28	97 89	98 ¹ / ₂ 90	18	30	12	—	Rövidlátó. III cs.
2 ¹ / ₂ 2 ¹ / ₂	9 9	4 5	15 ¹ / ₂	16 ¹ / ₂	30 25 ¹ / ₂	30 26	99 85	100 87	50 ¹ / ₂	56	5 ¹ / ₂	—	II. Cs.
2 3 ¹ / ₂	8 8	5 6	16 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	29 26	30 27	92 81	92 82	106	120 ¹ / ₂	14 ¹ / ₂	—	III. cs. Első előtornász.
2 2	2 4	— —	4	6	28 25	28 ¹ / ₂ 25	92 ¹ / ₂ 88	92 ¹ / ₂ 88	19 ¹ / ₂	32 ¹ / ₂	13	—	II. cs.
m e n t e s												Nagyfokú lúdtalp.	
3 3 ¹ / ₂	7 7	4 5	14	15	29 ¹ / ₂ 26 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂ 27	94 82 ¹ / ₂	96 83	63	89 ¹ / ₂	26 ¹ / ₂	—	I. cs.
2 2	4 6	— 1	6	9	32 28 ¹ / ₂	32 28 ¹ / ₂	100 87	100 87	39	65	26	—	II. cs.
3 ¹ / ₂ 4 ¹ / ₂	5 5	7 8 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	18	29 26 ¹ / ₂	30 27 ¹ / ₂	90 ¹ / ₂ 84	94 ¹ / ₂ 85	67	118	51	—	I. cs.
2 2	4 4	— 1	6	7	25 23	25 ¹ / ₂ 23 ¹ / ₂	86 75	86 78	18	36	18	—	III. cs.

Ezen úgynevezett főerőpont-méréseken kívül még 6 tornaszernél végez a tornász ügyességi pontmérést és pedig a 3 főtornaszernél, ú. m. a nyújtón, korláton és lovon, továbbá a népies tornagyakorlatokban: mászás, magas- és távol-ugrásban. Ezen gyakorlatoknál a legjobb eredmény, amely mintaszerű 5, kifogástalan 4, a jó 3, a közepes 2, a gyöngye 1, a semmi 0 ponttal osztályoztatik. A magasugrásnál deszkával 1.20 m-en felül minden 5 cm 1, a távolugrásnál 4 m 1, 4.60 m-ig minden 15 cm, ezenfelül minden 10 cm 1 pontot számít.

Ezeket előre bocsátva, a VIII. osztály növendékeinek az 1907 8-ik iskolai év elején és végén nyert erőmérési eredményét a testmagassággal, súllyal, mellbőséggel és a felső karizom vastagságával együtt a 70. és 71. oldalakon levő rovatos kimutatások tüntetik fel.

c) Játék.

A nagymlt. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 1900. évi 29954. és 1901. évi június hó 11-én 30603. szám alatt kelt rendelete értelmében az összes osztályokban gyakoroltuk a szabadtéri játékokat hetenkint három délután és pedig hétfőn, kedden és csütörtökön 3—5 óráig.

Hétfőn az Ia), Ib) és a II. osztály, kedden a III. és IV. osztály, csütörtökön délután az V., VI., VII. és VIII. osztályok játszottak a Városligetben fekvő játszótéren.

Tartatott összesen: 43 játékdélután 86 játékorával és pedig az I—II. osztálynak 15 délután 30 órával; a III—IV. osztálynak 15 délután 30 órával; az V., VI., VII. és VIII. osztálynak 13 délután 26 órával, ahol a tantervbe fölvevett — különösen szabadban alkalmas — játékokat gyakoroltuk.

Tornavizsgálat és -verseny.

A nagymlt. vallás- és közoktatásügyi miniszterium rendelete értelmében, a jövő évben Budapesten tartandó országos ifjúsági versenyt megelőzőleg, az idén háziversenyt tartottunk, június 13-án, a Városliget mellett fekvő játszótéren, a nagyszámban összegyűlt érdeklődő közönség és a tanári kar számos tagjainak jelenlétében a következő sorrenddel:

1. Felvonulás és oszlopokba felállás.
2. Hymnus.
3. Közös svéd tagszabadgyakorlatok.
4. Osztálytornázás.

Versenyek:

- 5a) I—VI. síkfutás.
- b) VII. gátfutás.
6. Összetett főverseny: korlát-, magasugrás-, discosdobásból.
7. Játék (Foot-ball).
8. Szózat.
9. Elvonulás.

Reggel 7 órakor indult a tanulóifjúság az intézet udvaráról a játéktérre, ahol 8 órakor kezdődött a szabadgyakorlat, utána a versenyek a következő sorrendben és eredménnyel tartattak:

	A tanuló neve	Osztály	A verseny neve	A verseny eredménye	Észrevétel
1.	Linzbauer Imre	I. a.	40 m síkfutás		
2.	Schneider Ernő	I. a.	" " "		
1.	Breyer Imre	I. b.	" " "		
2.	Seedoch Tamás	I. b.	" " "		
1.	Gerhardt Oszkár	II.a.cs.	50 " "		
2.	Léb Fál	II.a.cs.	" " "		
1.	Taschner András	II.b.cs.	" " "		
2.	Payer Ferenc	II.b.cs.	" " "		
1.	Ollinger János	III.	60 " "		
2.	Unger Ferenc	III.	" " "		
1.	Schweiger Adolf	IV.	70 " "		
2.	Proszky Károly	IV.	" " "		
1.	Wieder József	V.	80 " "		
2.	Pintér Ferenc	V.	" " "		
3.	Niemetz Sándor	V.	" " "		
1.	Weisz Gusztáv	VI.	100 " "		
2.	Hollós Rikárd	VI.	" " "		
3.	Huszár Gyula Wöllner Frigyes	VI.	" " "		Holtversenyben harmadik
1.	Krizmanich János	VII.	60 " gátfutás		4 drb 70 cm magas gáttal
2.	Konráth Árpád	VII.			

Összetett főverseny eredménye:

	A tanuló neve	Osztály	A verseny neve	A verseny eredménye	Észrevétel
1.	Krizmanich János	VII.	a) korlát	8 ponttal	Egy előírt és egy szabadon választott gyakorlat képezte a verseny tárgyát
2.	Gyura Pál	IV.	"	6 "	
3.	Proszky Károly	IV.	"	5 "	
4.	Weinberger Rezső	V.	"	2 "	
1.	Krizmanich János	VII.	b) magasugrás	1.80 méter	Deszkáról
2.	Proszky Károly	IV.	"	1.65 "	"
3.	Gyura Pál	IV.	"	1.30 "	"
1.	Weinberger Rezső	V.	c) discosvetés	23.60 "	A discos súlya 2.25 kg
2.	Konráth Árpád	VII.	"	23.40 "	
3.	Koch Rezső	IV.	"	21.40 "	
4.	Gyura Pál	IV.	"	16.00 "	

A főversenyben helyezés szerint nyert pontokat (1=4, 2=3, 3=2, 4=1) összeadva, győztes:

1.	Krizmanich János	VII.	8 ponttal	Korláton 4 pont Magasugrás 4 " Discosvetés 0 "
2.	Gyura Pál	IV.	6 "	Korláton 3 " Magasugrás 2 " Discosvetés 1 "
3.	Proszky Károly	IV.	5 "	Korláton 2 " Magasugrás 3 " Discosvetés 0 "

A versenyek után foot-bal játék volt, amelyben az alsó osztályok tanulóiból alakított csapat, a felsőosztályok csapata ellen játszott, amely 1:1 goal arányban végződött.

Kócza Géza.

XIII.

A közönséget érdeklő iskolai rendeletek.

328. ikt. 667. főig. 66950. vkm. Stodolni Gyula dr. tanár a németországi középiskolák és egyéb kulturintézmények tanulmányozása céljából 1908. évi április hó 1-től augusztus hó 31-ig szabadságot élvez.

331. ikt. 678. főig. 27408. vkm. Az 1906/7. tanévi nagyszünidei tatarozás költségeire 580·64 K utalványoztatik.

374. ikt. 832. főig. 90267. vkm. Kócza Géza okleveles tornatanító az 1907/8. tanévre helyettes tornatanítói minőségben alkalmaztatik.

384. ikt. 844. főig. 78331. vkm. Vári Rezső okleveles tanár az 1907/8. tanévre helyettes tanáruul alkalmaztatik.

539. ikt. 1243. főig. 89382. vkm. A városi ipariskola az 1907/8. tanév végén a homokveremi laktanyaépületbe helyezendő át.

550. ikt. 1322. főig. 116810. vkm. Török Dezső II. osztályú tanuló a fő-reáliskolai 300 koronás ösztöndíjat kapta.

91. ikt. Varga Ferenc VI. osztályú tanuló a „Diákturista“ pályázaton 25 K-át és turistafelszerelési tárgyat nyert.

114. ikt. 237. főig. 4378. eln. vkm. Szijártó Miklós budapesti gyakorló főgimnáziumi tanár a mennyiségtan és természettan tanításának megfigyelésére küldetik ki.

145. ikt. 318. főig. 25369. vkm. Az 1907/8. tanévi intézeti tornaversenyre 100 K utalványoztatik.

XIV.

A soproni magyar királyi állami főreáliskolában 1908–1909. tanévben használandó könyvek jegyzéke.

I. osztály.

	Korona
Róm. kath. Kis katekizmus	—·56
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	—·64
<i>Bereczky</i> , Bibliai történetek (evang.)	—·70
Biblia (evang.)	1·60
<i>Dékány</i> , A tóra öt könyve (izr.)	2·50
<i>Balogh Péter</i> , Magyar nyelvtan I. r. (4914—1905) 4. kiadás	—·80
„ „ Magyar olvasókönyv I. r. (3003—1901) 3. kiadás	1·60

<i>Heinrich G. dr.</i> , Német nyelvtan és olvasókönyv I. r. átdolg. Bleyer	
Jakab dr. és Karl Lajos (5103—1901)	2·40
<i>Lasz Samu</i> , Földrajz I. k. (1929. eln. 1904) 2. kiad.	1·80
<i>Kogutowitz</i> , Középiskolai atlasz I. (20572—1898)	2·—
vagy " " " teljes, kötve	6·—
<i>Paszlavszy József</i> , Kis természetrajz I. r. (3027—1902) 3. kiad. . . .	2·20
<i>Beke Manó dr.</i> , Számtan (3295—1903) 6. kiadás	2·60
<i>Szuppán-Szirtes</i> , Planimetriai alaktan (1710—1903) 2. kiad.	2·—

II. osztály.

Kis katekizmus (kath.)	—·36
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	—·64
<i>Bereczky</i> , Bibliai történetek (evang.)	—·70
Biblia (evang.)	1·60
<i>Dékány</i> , A tóra öt könyve (izr.)	2·50
<i>Balogh Péter</i> , Magyar nyelvtan II. r. (4914—1905) 4. kiadás	1·—
" " Magyar olvasókönyv II. r. (4064—1903) 3. kiad.	2·—
<i>Timár Pál</i> , Német nyelvtan és olvasókönyv I. és II. osztály (3952—1903) 3. kiadás	2·—
<i>Lasz Samu</i> , Földrajz II. és III. (3268—1900 e.)	3·50
<i>Kogutowicz</i> , Középiskolai atlasz II. reál (20572—1898)	2·40
vagy " " " teljes, kötve	6·—
<i>Paszlavszy József</i> , Természetrajz II. r. (3574—1900)	2·60
<i>Beke Manó dr.</i> , Számtan (3295—1903) 7. kiad.	2·60
<i>Szuppán-Szirtes</i> , Stereometriai alaktan (1650—1905) 3. kiad.	1·60

III. osztály.

<i>Pokorny Emánuel</i> , Szertartástan (kath.)	1·56
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	—·64
<i>Meyer Endre</i> , Keresztyén vallástan (evang.)	1·—
" " Bibliai olvasókönyv (evang.)	—·—
<i>Weisz Miksa dr.</i> A szentírás történeti könyvei (izr.)	2·50
<i>Balogh Péter</i> , Rendszeres magyar nyelvtan (3114—1901)	1·30
" " Magyar olvasókönyv III. r. (2811—1901)	2·50
<i>Timár Pál</i> , Rendszeres német nyelvtan III. és IV. oszt. (2902—1901)	1·60
" " Német olvasókönyv III. és IV. oszt. (2069—1901)	3·50
<i>Bartos-Chovancsák</i> , Francia nyelv- és olvasókönyv I. r. (841—1906) .	2·—
<i>Mangold L.</i> , A magyarok története III. és IV. oszt. (3547—1900) 6 k	2·80
<i>Lasz Samu</i> , Földrajz II. és III. (3268—1900 e.)	3·50
<i>Kogutowicz</i> , Középiskolai atlasz III. reál (20572—1898).	1·60
vagy " " " teljes, kötve	6·—
<i>Hankó-Müller</i> , Természettan, I. r. (3428—1901)	1·80
<i>Beke Manó dr.</i> , Számtan (3295—1903) 7. kiad.	2·60
<i>Szuppán-Szirtes</i> , Constructiv planimetria III. és IV. oszt. (2792—1902)	3·—

IV. osztály.

<i>Pokorny Emánuel</i> , Szertartástan, (kath.)	1·50
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	—·64
<i>Meyer Endre</i> , Keresztyén vallástan (evang.)	1·—
" " Bibliai olvasókönyv (evang.)	—·—

<i>Weisz Miksa dr.</i> A szentírás történeti könyvei (izr.)	2·50
<i>Négyessy László</i> , Stilisztika (32251—1906) 5. kiad.	2·50
<i>Lehr</i> , Arany Toldija (51922—1892) 11. kiad.	1·60
<i>Timár Pál</i> , Rendszeres német nyelvtan III. és IV. o. (2902—1901) . .	1·60
„ Német olvasókönyv III. és IV. oszt. (2069—1901)	3·50
<i>Valló Vilmos</i> , Módszeres francia nyelvtan és olvasókönyv II. rész IV. és V. oszt. (3082—1896)	4—
<i>Mangold L.</i> , A magyarok története III. és IV. oszt. (3547—1900) 6 k.	2·80
<i>Hankó-Müller</i> , Természettan II. r. (3100—1901)	1·50
<i>König-Beke</i> , Algebra (2109—1905)	4·50
<i>Szuppán-Szirtes</i> , Constructiv planimetria III. és IV. o. (2792—1902) .	3—

V. osztály.

<i>Matuszka Mihály</i> , Kath. keresztény Erkölestan (kath.)	1·20
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	—·64
<i>Bereczky Sándor</i> , Bibliaismertetés (evang.)	1·60
<i>Tankó Béla</i> , Egyháztörténeti olvasmányok I. r. (ev.)	1·80
<i>Neumann</i> , Az asszir korszak prófétai könyvei (izr.)	2·40
<i>Zlinszky A.</i> , Rhetorika (3631—1901)	3—
<i>Heinrich</i> , Német tan- és olvasókönyv I. r. (1747—1899)	2·80
<i>Valló Vilmos</i> , Módszeres francia nyelvtan II. r. IV. és V. osztály (3082—1896)	4—
<i>Macher Ede</i> , Francia olvasókönyv V. és VI. oszt. (2903—1901) . . .	3—
<i>Mika Sándor dr.</i> , Világtörténelem I. r. (1237—1902)	2·40
<i>Szterényi Hugó</i> , Növénytan, IV. kiadás (4235—1904)	3—
<i>Reichenhaller</i> , Chemia I. r. (3668—1901) 3. kiad.	2—
<i>Beke</i> , Algebra (2109—1905)	4·50
<i>Wagner</i> , Geometria (312—1903) 7. kiad.	4·40

VI. osztály.

<i>Matuszka Mihály</i> , Kath. keresztény Erkölestan (kath.)	1·20
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	—·64
<i>Bereczky Sándor</i> , Bibliaismertetés (evang.)	1·60
<i>Tankó Béla</i> , Egyháztörténeti olvasmányok (evang.)	1·80
<i>Neumann</i> , Az asszir korszak prófétai könyvei (izr.)	2·40
<i>Riedl</i> , Poetika (3642—1904)	3—
<i>Heinrich</i> , Német tan- és olvasókönyv II. r. (2306—1904)	2·80
<i>Hofer</i> , Rendszeres francia nyelvtan I. r. (20891—1891) 4. k.	2·40
<i>Kemény-Klimó</i> , Francia stílusgyakorlatok (3855—1901)	1·20
<i>Macher Ede</i> , Francia olvasókönyv V. és VI. oszt. (2903—1901) . . .	3—
<i>Mika Sándor dr.</i> , Világtörténelem II. rész (1981—1902)	2·60
<i>Paszlavszy</i> , Állattan (2394—1903) 5. k.	3·80
<i>Reichenhaller</i> , Chemia II. r. (251—1901) 3. k.	2—
<i>Wagner dr.</i> Algebra (3886—1902) 9. k.	4—
„ Geometria (312—1903) 8 k.	4·40
<i>Klug L.</i> , Ábrázoló geometria (2275—1900)	4—
<i>Lutter</i> , Logarok (24284—1893) 13. k.	2·40

VII. osztály.

<i>Uhlyarik Jenő</i> , Apologétika (kath.)	1 80
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	— 64
<i>Bereczky Sándor</i> , Általános egyháztörténet (evang.)	2 —
<i>Tankó Béla</i> , Egyháztörténeti olvasmányok (evang.) II. r	2 —
<i>Büchler Sándor dr.</i> , A zsidók története II. r.	2 20
<i>Beöthy</i> , Irodalomtörténet I. r. (3924—1903) 9. k.	5 —
<i>Heinrich</i> , Német tan- és olvasókönyv III. r. (3914—1904)	2 40
<i>Hofer</i> , Rendszeres francia nyelvtan (20891—1904)	2 40
<i>Kemény-Klimó</i> , Francia stílusgyakorlatok (3855—1901)	1 20
<i>Macher E.</i> , Francia olvasókönyv VII. és VIII. o. (3083—1902)	3 —
<i>Mika</i> , Világtörténet III. r. (3428—1903)	3 20
<i>Reichenhaller</i> , Organikus chemia (957—1902) 3. k.	2 —
<i>Kovács Z.</i> , Fizika (1830—1904)	4 80
<i>Wagner dr.</i> , Algebra (3886—1902) 9. k.	4 —
„ Geometria (312—1903) 7. k.	4 40
<i>Klug Lipót</i> , Ábrázoló geometria (2275—1900)	4 —
<i>Lutter</i> , Logarok (24284—1893) 13. k.	2 40

VIII. osztály.

<i>Uhlyarik Jenő</i> , Apologétika (kath.)	1 80
<i>Rohn</i> , Egyházi énekek (kath.)	— 64
<i>Bancsó Antal</i> , Hit- és erkölestan (evang.)	1 50
<i>Tankó Béla</i> , Egyháztörténeti olvasmányok III. r. (evang.)	2 40
<i>Büchler Sándor dr.</i> , A zsidók története II. r. (izr.)	2 20
<i>Beöthy</i> , Irodalomtörténet II. r. (3924—1903) 9. k.	5 —
<i>Heinrich</i> , Német tan- és olvasókönyv IV. r. (20027—1894)	2 40
<i>Hofer</i> , Rendszeres francia nyelvtan (20891—1891)	2 40
<i>Macher E.</i> , Francia olvasókönyv, VII., VIII. oszt. (3083—1902)	3 —
<i>Mangold</i> , Magyarország oknyomozó története (2174—1903)	4 50
<i>Szitnyui E.</i> , Lélektan, logika (3822—1903)	2 80
<i>Kovács Z.</i> , Fizika VII. és VIII. (1830—1904)	4 80
<i>Wagner dr.</i> , Algebra (3886—1902) 9. k.	4 —
„ Geometria (312—1903) 7. k.	4 40
<i>Klug I.</i> , Ábrázoló Geometria (2275—1900)	4 —
<i>Lutter</i> , Logarok 24284—1893)	2 40

Latin könyvek a reáliskolák számára.

<i>Pirchala</i> , Latin nyelvtan V. o. (5031—1888)	1 40
„ Latin mondattan VI. o. (5031—1888)	1 40
„ Rendszeres latin nyelvtan VII., VIII. (1112—1903)	1 80
<i>Sallustius</i> , De bello Iugurthino, magy. Barthal-Malmosi (3329—1895)	1 40
<i>Vergilius</i> , Aeneis, magy. Cserép (8—1899)	2 —
<i>Cicero</i> , Oratio in Catilinam, magy. Köpesdy (25622—1882)	1 20
<i>Tacitus</i> , Agricola, magy. Némethy (4475—1899)	— 60
<i>Horatius</i> , Szemelvények, magy. Cserép (2863—1902)	2 60

Segédkönyvek.

<i>Kelemen</i> , Magyar-német zsebszótár (3003—1904)	4.—
<i>Burián János</i> , Magyar-latin szótár (5076—1898)	3.—
„ „ Latin-magyar szótár (4530—1901)	5.—
<i>Helmár</i> , Magyarország történeti térképe (9385—1890)	—40
<i>Polgár Gy.</i> , Ókori hitéleti képgyűjtemény (35232—1896)	3.60
<i>Heinrich</i> , Deutsche Verslehre (17045—1886)	1.40
<i>Wagner-Horváth</i> , Római régiségek és róm. irod. tört. (1027—1905)	2.80

XV.

A jövő tanévre s a tanulók fölvételére vonatkozó közlemények.

Tanulók a főreáliskola bármely osztályába felvehetők, ha ki tudják mutatni, hogy az előző osztályt egy nyilvános főreáliskolán legalább is elégséges eredménnyel végezték.

Azok a tanulók, kik nyilvános gimnáziumból, vagy polgári iskolából reáliskolába akarnak átlépni, kötelesek felvételi vizsgálatot tenni. E vizsgálat az elhagyott és a reáliskola tantervei közt mutatkozó lényeges különbözetre terjed ki.

Egyik tanintézetből a másikba az átlépés rendesen csak a tanév kezdetén történhetik. Évközben más intézetből jövő tanuló a tanári testület határozata alapján csak a változás okainak igazolása mellett vehető fel.

Kereskedelmi, katonai vagy más szakiskolából a reáliskolába átlépni szándékozók felvételükért a nmlt. vallás- és közokt. m. kir. miniszteriumhoz tartoznak folyamodni és az erre vonatkozó folyamodványt a reáliskola igazgatóságánál nyújtják be,

A felvételi vizsgálat díja 20 korona.

A tanintézet I. osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9. évét betöltötte és 12 évnél nem idősebb. A tanári testület határozata alapján a 12 évesnél idősebb tanuló a beiratkozásnál csak feltételesen vétetik fel, a végleges felvétel akkor lesz, ha az első félév végeig (január végeig) a rendes tantárgyakból legalább elégséges eredményt tanusít és magaviselete jó vagy szabályszerű; ha azonban a feltételesen felvett tanuló a jelzett időpontig az előírt követelményeknek nem felel meg, az intézetből eltávolíttatik. A felvételhez megkívánatik minden tanulótól, hogy nyilvános iskolától nyert bizonyítvánnyal igazolja, hogy a népiskola négy alsó osztályát sikerrel végezte, vagy hogy felvételi vizsgát tegyen, amelynél hasonló mérvű képzettségről tanuságot tesz. E vizsgálat díja 20 korona.

Minden tanuló tanintézetünkön való beiratásakor tartozik átszolgáltatni keresztlevelét, illetőleg születési bizonyítványát, valamint az 1887-iki XXII. a himlőoltást szabályozó törvénycikk értelmében kiállított bizonyítványt, hogy élete első évében beoltatott s ha 12 évnél idősebb, azóta másodszor is beoltatott. Kik ezt nem tudják kellőleg igazolni, a főkapitányságnál, mint közegészségügyi ellenőrző közegnél fognak bejelentetni, hogy az azoknak hivatalból fogamatosi-tandó, esetleg újbóli megoltásáról gondoskodik.

Minden tanuló a felvételre személyesen és rendszerint atyja, anyja, vagy gyámja, illetőleg azok valamely külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni.

Azok a szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük vagy gyámfiuk felvételekor **alkalmas helyettest tartoznak írásban bejelenteni**, kire a házi felügyelet és nevelés tekintetében kötelességüket és jogukat átruházzák. A szülők és gyámok e részben minden változást írásban tartoznak az igazgatónál bejelenteni; ennek viszont joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben célszerű változás történjék.

A nmítségű vallás- és közokt. m. kir. minisztérium 50667.—1895. sz. rendelete alapján a tanulók felvétele június 30-án, július 1., 2., 3., 4. és 5-én d. e. 11—12-ig és szeptember 2., 3. és 4-én d. e. 8—12-ig történik (a főreáliskola I. A osztálya helyiségében).

Szeptember 4-ike után jelentkező tanulók, késedelmük okát **hitelesen** tartoznak igazolni; szeptember hó 10-én túl az igazgató nem vehet föl többé tanulót, bármily oka volt is mulasztásának; a felvételt ezen határidőn túl az igazgatóság útján benyújtott folyamodványra a tankerületi kir. főigazgató úr engedheti meg.

A felvett tanulók szeptember hó első négy napjainak egyikén d. e. az illető osztályfőnöknél tartoznak jelentkezni. Ha a felvett tanulók a tanév elején szeptember 4-ig bezárólag az osztályfőnöknél személyesen nem jelentkeznek, nemcsak a belépésre való jogosultságukat, hanem a befizetett felvételi díjat is elvesztik.

Minden tanuló kivétel nélkül tartozik beiratásakor 6 K felvételi díjat, 2 K-át könyvtárra, 1'40 K-át értesítőre, 0'40 K-át tintára és 1'60 K-át ének-tanításért fizetni. **Ezen díjak alól fölmentésnek nincs helye.**

Az évi tandíjat a nmítségű vallás- és közokt. m. kir. miniszter úr 1887. évi július hó 15-én 28299. sz. alatt kelt magas rendeletével **évi 48 koronában** állapította meg.

A tandíjak kezelése s a tandíjmentesség elnyerése iránt a nagyméltóságú vallás- és közokt. m. kir. miniszter úr 1895. évi július hó 29-én, 40201. sz. a kelt rendelete kapcsán megjelent szabályzatával újabban intézkedett. E szabályzathoz a következőket közlöm:

8. §. E szabályzat címében említett középiskolák minden rendes és magántanulója, ki a tandíj fizetése alól felmentve nincs, minden tanévben köteles tandíjat fizetni. A tandíj összegét rendeleti úton a vallás- és közokt. miniszter határozza meg. (L. fent.)

12. §. A tandíjat négy részletben lehet fizetni; az első részletet **legkésőbb október 15-ig**, a másodikat **december 1-ig**, a harmadikat **március 15-ig**, a negyediket **május 1-ig**. A nyugtatóványokat a tandíjkezelő (Török Mihály tr.) állítja ki.

14. §. A tandíjrészletek lefizetésének záros határidejét az igazgató az intézet minden egyes osztályában és az intézet hirdető tábláján előzetesen közzéteszi.

Oly tanuló, ki az illető tandíj-részletet a záros határidőig le nem fizeti, az intézetből kitiltandó, tekintet nélkül a mulasztást előidéző körülményekre.

15. §. Az ily módon kitiltott tanulónak az intézetbe újból való felvételére nézve, a késedelem okainak tekintetbevétele mellett, saját hatáskörében az intézeti igazgató határoz akkor, ha a tanuló a kitiltástól számított egy hétnél többet nem mulasztott. Egy héten túl terjedő ilyennemű mulasztás esetén a felvételre az engedélyt a tankerületi főigazgató adja meg, ha a késedelem alaposan megokoltatik. Az igazgató elutasító határozata ellen a tankerületi főigazgatóhoz, ennek határozata ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az illetők felebbezéssel élhetnek.

24. §. A tandíj fizetése alól való felmentést, a felmenthető tanulók a miniszteri számvevőség által minden egyes intézetre nézve külön kiszámított

átlagos szándékának határáig a tanári testület meghallgatása mellett az intézet igazgatója adja meg.

(A soproni állami főreáliskolánál a felmentés megengedett maximuma az 1905. 83348. sz. m. rendelet szerint 20%.)

A megszabott százalék határát átlépni az igazgatónak megengedve nincs, ellenkező esetben megfelelő kártérítésre köteles.

25. §. A tandíj fizetése alól nem menthetők fel az oly tanulók, kik nem képesek szegénységüket vagy legalább vagyontalanságukat igazolni, nem menthetők fel továbbá azok a tanulók, kik az előbbi tanév, illetőleg félév végén az erkölcsi magaviseletből „rossz” vagy „kevésbé szabályszerű” érdemjegyet kaptak vagy a felsőbb osztályba való fellépésnél irányadó tantárgyak valamelyikében „elégtelen” előmenetelt tanúsítottak; valamint azok sem, kiknek az említett tantárgyakból, hahár nem is volt elégtelen érdemjegyük, de több volt az „elégséges”, mint a „jeles” és „jó” érdemjegyük.

26. §. Oly szülők, kik beigazolják, hogy egyszerre három vagy több fiút vagy leányt gimnáziumban vagy reáliskolában avagy polgári iskolában, tudományegyetemen vagy műegyetemen, avagy hasonló intézetben taníttatnak, szegénységi bizonyítvány nélkül is folyamodhatnak a tandíj felének elengedéseért és a fél tandíj alól fel is mentendők, ha a tanuló iskolai bizonyítványa, illetőleg értesítője a kellékeknek megfelel. (L. a 25. §-t.)

28. §. Tandíjmentességet írásban kell kérni, még pedig az intézet igazgatójához címzett és nála benyújtandó szabályszerű folyamodvány alakjában. A folyamodványhoz melléklendő szegénységi bizonyítvány, melynek egy évnél nem szabad régebbről lennie, továbbá az iskolai bizonyítvány, illetőleg félévi értesítő.

Megjegyzendő, hogy a középiskolai, felsőbb leányiskolai tanárok és iskolaszolgák, továbbá a polgári iskolai és néptanítók fiai folyamodványukat szegénységi bizonyítvánnyal felszerelni nem kötelesek.

Folyamodni minden tanévben kétszer lehet, **szeptember hó 15-ig és február hó 15-ig.**

Az igazgató a tanulókat a tandíjmentesség elnyerhetésének összes feltételeire és körülményeire osztályonként, nemkülönben az intézet hirdető tábláján figyelemzteti.

31. §. A tandíjmentesség mindig azon félévvel veszi kezdetét, melyben a mentesség megadatott. A mentesség érvénye az egész középiskolai tanfolyamra terjed ki, feltéve, hogy folytatólag változatlanul fennállanak azok a feltételek, melyekhez a tandíjmentesség megtartása kötve van. (L. 32. §.) A mentesség, a mondott feltételek mellett, érintetlen marad akkor is, ha az illető tanuló — esetleg évközben is — e szabályzat címében említett jellegű más középiskolába lép át.

32. §. A tandíjmentesség élvezetét elvesztik a tanulók:

a) ha magántanulókká lesznek, mely esetben a mentességet azon félév elejétől veszítik el, melynek folyamában az előadásoktól elmaradnak;

b) ha valamely középiskolából bármely oknál fogva kizáratnak;

c) ha a tandíjmentes tanulónak, vagy azon személynek, ki őt eltartani köteles, vagyoni viszonyai kedvezőbbekké lesznek, mely esetben a mentességet a változás beálltát követő félévtől kezdve veszítik el;

d) ha az első félév, illetőleg a tanév végén az erkölcsi magaviseletből „rossz” vagy „kevésbé szabályszerű” érdemjegyet kapnak, vagy ha az első félév, illetőleg a tanév végén a felsőbb osztályba való lépésnél irányadó tantárgyak valamelyikében „elégtelen” előmenetelt tanúsítanak, nemkülönben, ha az említett tantárgyakból több az „elégséges” mint a „jeles” és a „jó” érdemjegyük. Ez esetekben tandíjmentességüket a bizonyítványt illetőleg értesítőt követő félévtől kezdve veszítik el.

A c) és d) pontok alatt felsorolt esetekben az illető tanuló újból való felmentésért csak akkor folyamodhatik és tandíjmentességben csak akkor részesíthető, ha ismét megfelel mindazon feltételeknek, melyek alatt tandíjmentességért általában folyamodni lehet.

Az izraeliták hitoktatási díj címén évenként 6 koronát tartoznak fizetni. Ezen díj első fele a beiratáskor, a második fele pedig február hó első hetében fizetendő.

A vegytani gyakorlatokért járó díj (a szereket beletudva) 21.60 kor., a gyorsírásért 10 kor., a műírásért 4 kor. Ezen díjak szintén félévi részletekben előre fizetendők.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium rendelete folytán, a könyvviteltan a IV. osztálytól fogva mint rendkívüli tantárgy tanítatik. Évi díj 12 korona.

Iskolai orvosunk lévén, a VII. osztály tanulóinak az egészségtanból a tanítás ingyenes.

A lefizetett tandíjak vagy díjrészletek nem téríthetők vissza.

Oly tanulóknak, **kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet** és akiket a **tanári testület** képesnek tart arra, hogy a szünidő alatt önszorgalmukból pótolhatják mulasztásukat, **megadhatja a jogot**, hogy a jövő iskolai év kezdetén **javító vizsgálatot tehessenek**, de csupán abban az intézetben, ahol tanultak és **csak akkor**, ha „jó“ vagy legalább „szabályszerű“ magaviseletű tanjegyük van. Ezen javító vizsgálat díjtalan.

Azok a tanulók, kik két kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, az igazgatóság útján csak fontos okok alapján folyamodhatnak a javító vizsgálatra való engedélyért a tankertületi kir. főigazgató úrhoz. Az ez irányú szabályszerű 1 K bélyeggel elátott és az összes iskolai bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok július hó 6-áig, a tanintézeti igazgatóság útján nyújtandók be.

Több mint két tantárgyból elégtelen osztályzatot nyert tanuló javító vizsgálatra semmi szín alatt sem bocsátható,

Az 1897. évi 49,715. sz. rendelet szerint bukott ismétlő középiskolai tanulóknak az osztály másodszori ismétlése nem engedhető meg.

Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem teheti, vagy megszakítani kénytelen, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló vizsgálatra való engedélyért. A betegség igazolására hatósági vagy hatóságilag megerősített orvosi bizonyítványt kell mellékelni. A pótló vizsgálat csak teljes vizsgálat lehet, melyért semmi díjat sem kell fizetni.

Az esetleges javító és pótló vizsgálatok augusztus hó 30- és 31-én d. e. 8—12 óráig és d. u. 3—6 óráig fognak megtartatni; azok pontos határideje minden egyes a vizsgálatra jelentkezettre nézve annak az idején az iskola hirdetési tábláján fog közzététetni.

A tanintézetünk ötödik osztályába belépő tanulókat s azok szüleit e helyen még arra is figyelmeztetjük, hogy az V. osztállyal kezdődő **latin nyelvi** tanfolyamba, a nmltszerű vall. és közokt. m. kir. miniszter úrnak 1891. december 23-án, 86075. sz. a. kelt rendelete értelmében, minden, a IV. osztályt elégséges előmenetellel végzett tanuló beléphet.

Tekintve, hogy a latin nyelvi tanfolyamnak sikeres végzése illetve a **latin nyelvi póttérettségi** bizonyítvány megszerzése, a reáliskolát végzett tanulóknak a **papi, tanári, orvosi és jogi pályát** is megnyitja, a latin nyelvi tanfolyamba való részvételt tanulóinknak melegen ajánljuk. A tanulás díjtalan.

Magántanulók, kik magánúton, vagy magánintézetben tanultak és előmenetelükről nyilvános iskolától kívánnak bizonyítványt nyerni, az igazgatónál

való előleges bejelentés és annak kimutatása mellett, hogy a közvetlenül lefolyt tanévet, mely magánintézetben, illetőleg hol és mily rendszerű tanulmányozással töltötték, tehetnek vizsgálatot az e célra megállapított időben; az ilyen magántanuló tartozik fizetni: 48 kor tandíjat, 7-40 kor. felvételi és 80 korona vizsgadíjat.

A középiskolai izraelita tanulóknak a szombati és más ünnepnapi írás és rajzolás alól való felmentést az 55,711—1892. sz. v. k. m. rendelet értelmében maga az igazgató adja meg a szülőknak az aláírásra nézve hatóságilag igazolt írásbeli kérvénye alapján. Mindamellett a felmentett tanuló az illető órában, felmentettsége dacára, jelen tartozik lenni s ha lehetséges, pl. a mennyiség-tanból szóbeli feleletre fel is hívható. Ha az osztály kizárólag feladatírással, vagy rajzolással el van foglalva — s magyarázat nem fordulhat elő — a felmentett tanuló az idő alatt ugyane tárgy elméleti, vagy értelmező leckéiből examinálandó, vagy ismétlő tanulással tartozik foglalkozni.

A tanulóknak csak bekötött tankönyveket szabad használni.

XVI.

Különbözeti vizsgálatok tananyaga.

A tanári testület megállapította a felvételi vizsgálat tárgyait olyan tanulóknál, akik a gimnáziumból, a m. kir. honvéd főreáliskolából, a m. kir. honvéd hadapródiskolából, a cs. és kir. közös alreáliskolából, a cs. és kir. közös főreáliskolából, a cs. és kir. közös hadapródiskolából, a soproni m. kir. állami főreáliskolába kívánnak átlépni.

A reáliskola és nevezett iskolafajok tantervi különbségei a következők:

A) A gimnáziumból a reáliskolába átlépőknél:

a) A gimnázium I. osztályából a reáliskola II. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I. oszt. német nyelv teljes anyaga.

b) A gimnázium II. osztályából a reáliskola III. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I. és II. oszt. német nyelv teljes anyaga.

c) A III. osztályból a reáliskola IV. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I—III. oszt. német nyelv teljes anyaga. A III. oszt. francia és fizika teljes anyaga. A III. oszt. rajzoló geometriából: A síkidomok hasonlósága. A lépték ismertetése és használata. Másolás a congruentia és hasonlóság alapján. A szabadkézi rajzból: színes síkdíszítménynek mintalapról való másolása.

d) A IV. osztályból a reáliskola V. osztályába való átlépésnél:

A IV. oszt. német nyelv és szabadkézi rajz. A III. és IV. oszt. francia nyelv és fizika. A rajzoló geometriából mint a IV. osztályba átlépőnél és a IV. osztály anyagából: A cycloisok és az Archimedes-féle csigavonal rajzolása. Körívekből alakuló vonalak.

e) Az V. osztályból a reáliskola VI. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola V. oszt. német nyelv, kémia és szabadkézi rajz. A III—IV. osztályú fizika. A III—V. osztályú francia. A rajzoló geometriából a III. és IV. osztályú különbözet.

Ha a tanuló görögpótlót tanult, akkor a szabadkézi rajzból: egyszerű használati eszközöknek természetről való rajzolása fehér vagy szürke alapon ceruzával és szénrel, árnyékolva. Domború ékítmény árnyékoló képének előállítás és rajzban egy színnel való festéshez.

f) A VI. osztályból a reáliskola VII. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola V. osztályú német nyelv és szabadkézi rajz. A III—VI. osztályú francia nyelv. Az V—VI. osztályú chemia. A VI. osztályú ábrázoló geometria és a rajzoló geometriából a III—IV. osztályú különbözet.

Ha a tanuló görögpótlót tanult, akkor a szabadkézi rajzból: ipari tárgyaknak, mint edényeknek, szerszámoknak játéktárgyaknak, fegyvereknek s más efféléknek természeti modellekről való rajzolása fehér vagy szürke papiroson ceruzával, szénnel, kétféle krétával. Ugyanezen tárgyaknak ecsettel való árnyékolása egy színnel.

g) A VII. osztályból a reáliskola VIII. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola III—VII. osztályú francia nyelv. Az V—VII. osztályú chemia. A VI—VII. osztályú ábrázoló geometria és a rajzoló geometriából a III. és IV. osztályú különbözet. A VII. osztályú szabadkézi rajz.

Ha a tanuló görögpótlót tanult, akkor a szabadkézi rajzból: színes edényeknek, kagylóknak, fém- és üvegtárgyaknak, szövetneműeknek, kitömött állatoknak, lepkéknek, bogaraknak s növényrészeknek a VII. osztálynál leírt kezelési módokban, azután tollal való rajzolása és színes aquarellben való festése.

B) A m. kir. honvéd főreáliskolából a reáliskolába átlépőknél:

a) A honvéd főreáliskola I. évfolyamából a reáliskola VI. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola V. osztályú magyar nyelv anyagából: a történetírás elmélete és az előírt olvasmányok. Az V. oszt. német és francia nyelv teljes anyaga. Az V. oszt. chemia anyagából: Vegyszertani törvények. A gázok térfogati viszonyai. A kémiai átalakulások és feltételeik. Az ásványok alaki és fizikai sajátosságai. Kristályrendszerek. Az V. oszt. matematikából a stereometria elemei. A szabadkézi rajzból: Geometriai testesoporthoz s egyszerűbb használati tárgynak fehér vagy szürke papiroson ceruzával, illetve szénnel és fehér krétával, természeti mintáról való rajzolása az árnyékkal együtt.

b) A honvéd főreáliskola II. évfolyamából a reáliskola VII. osztályába való átlépésnél:

Az V. és VI. oszt. magyar nyelvből: az egyes költői műfajok történeti fejlődése és a dráma elmélete. Az V. és VI. oszt. német és francia nyelv teljes anyaga. Az V. oszt. chemiából ugyanaz, mint az I. évfolyamból átlépőknél és a VI. osztály teljes anyaga. Az ábrázoló geometriából: felező síkok. A szabadkézi rajzból: edényeknek, szerszámoknak, fegyvereknek, játéktárgyaknak s általában a különböző ipari tárgyaknak közvetlen szemlélet alapján való ábrázolása teljes árnyékolással. A ceruza, szén, fekete és fehér kréta használatának ismeretén kívül megkívántatik az egyszínű vízfestésben való jártasság is.

c) A honvéd főreáliskola III. évfolyamát végzett növendékek a bölcséleti előtanból tesznek különbözeti vizsgálatot és azután érettségi vizsgálatot tehetnek. (136337/1907. sz. vkmr.)

Ha a honvéd főreáliskolából átlépő tanuló előzőleg gimnáziumba vagy polgári iskolába járt, akkor a fentiekén kívül még a III. és IV. osztályú fizika teljes anyaga is.

C) A m. kir. honvéd hadapródiskolából a reáliskolába átlépőknél:

a) A hadapródiskola I. évfolyamából a reáliskola VI. osztályába való átlépésnél:

Az V. oszt. magyar és német nyelv. Az V. oszt. francia. Az V. oszt. chemiából: az ásványok alaki és fizikai sajátosságai, kristályrendszerek. Az V. oszt. matematikából: stereometria elemei. A szabadkézi rajzból, mint a honvéd főreálból átlépő.

Ha az átlépő tanuló gimnáziumba vagy polgáriba járt előzőleg, akkor a III—IV. oszt. francia nyelv és fizika is, és a IV. oszt. magyar nyelv anyagához tartozó olvasmányok.

b) A II. évfolyamból a reáliskola VII. osztályába átlépésnél:

A reáliskola V. oszt. magyarból: az elbeszélés, leírás és történetírás elmélete, a VI. oszt. magyar nyelv teljes anyaga, V—VI. oszt. német és francia nyelv. A VI. o. chemia. Az V o. matematikából: stereometria elemei. A VI. oszt. ábrázoló geometriából: felező síkok. A szabadkézi rajzból, mint a honvéd főreálból átlépő.

Ha előzőleg gimnáziumba vagy polgáriba járt, akkor még a III—IV. oszt. francia. Ha előzőleg polgáriba járt, akkor még a IV. oszt. magyar nyelvi olvasmányok is.

c) A III. évfolyamból a reáliskola VIII. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola V. oszt. magyarból: elbeszélés, leírás és történetírás, a VII. osztályú magyar nyelv teljes anyaga, az V—VII. osztályú német és francia nyelv. A VII. osztályú matematikából: másodfokú függvény, másodfokú egyenlet elmélete, végtelen geometriai sor. A VII. osztályú ábrázoló geometriából: felező síkok, hajlásszögek, forgatás a képsíkra merőleges tengely körül. A VII. osztályú szabadkézi rajzból: színes edényeknek, fém- és üvegtárgyaknak, szövetneműeknek, kagylóknak, növényrészeknek, majd kitömött állatoknak, preparált lepkéknek s bogaraknak s más efféle természeti tárgyaknak rajzolása és festése az előző fokoknál ismerttetett kezelésben, tollrajz-technikában, valamint teljesszinű akvarellben.

Ha az átlépő tanuló előzőleg gimnáziumba vagy polgáriba járt, akkor még a III—IV. oszt. francia is és ha polgáriba járt, akkor még a IV. oszt. magyar nyelvi olvasmányok.

A IV. évfolyamot végzett növendék a 136337/1907. sz. VKM. rendelet értelmében a bölcsészeti előtanból tesz különbözeti vizsgálatot és azután érettségi vizsgálatot tehet.

D) A cs. és kir. közös alreáliskolából az állami reáliskolába való átlépőknél:

a) Az I. évfolyamból a reáliskola II. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I. oszt. magyar nyelv és rajzoló geometria. Az I. oszt. német nyelvi olvasmányok.

b) A II. évfolyamból a reáliskola III. osztályába való átlépésnél:

Az I—II. osztályú magyar nyelv, a II. osztályú rajzoló geometria. Az I—II. osztályú német nyelvi olvasmányok.

c) A III. évfolyamból a reáliskola IV. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I—III. oszt. magyar ny. Az I—III. oszt. német nyelvi olvasmányok. A III. osztályú francia nyelv, történelem és fizika. A III. osztályú számtanból: értékpapírokra vonatkozó számítások. Arányos osztás. Láncszabály. Érmek, ötvények.

d) A IV. évfolyamból a reáliskola V. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I—IV. osztályú magyar nyelv. Az I—IV. osztályú német nyelvi olvasmányok. A III—IV. osztályú francia nyelv, történelem és fizika. A III. oszt. számtanból a c) alatt felsoroltak. A IV. oszt. rajzoló geometria.

Bármely évfolyamból átlépő tanuló a magyar nyelvből zárthelyi írásbeli vizsgálatot is köteles tenni.

E) A cs. és kir. közös főreáliskolából az állami főreáliskolába átlépőknél:

a) Az első évfolyamból a reáliskola VI. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I—V. osztályú magyar nyelvi, az V. osztály német nyelvi olvasmányok. A III—V. osztályú francia nyelv, chemia, fizika, matematika és szabadkézi rajz, mint a honvéd főreáliskolánál.

b) A második évfolyamból a reáliskola VII. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola I—V. osztályú magyar nyelvi, a VI. osztályú német nyelvi olvasmányok. A III—VI. osztályú francia nyelvből, a VI. osztályú természetrajzból: Az állattörzsek és főbb osztályaik, illetőleg rendjeik, kiváló tekintettel a Magyarországon élő közönségesebb vagy fontosabb fajokra és földrajzi elterjedésükre. Chémia, fizika, matematika, ábrázoló geometria és szabadkézi rajz, mint a honvéd főreáliskolánál.

Bármely évfolyamból átlépő tanuló a magyar nyelvből zárthelyi írásbeli vizsgálatot is köteles tenni.

A III. évfolyamot végzett növendék a 136337/1907. sz. VKM. rendelet értelmében a bölcsészeti előtanból tesz különbözeti vizsgálatot, azután érettségi vizsgálatot tehet.

F) A cs. és kir. közös hadapródiskolából az állami főreáliskolába átlépőknél.

a) Az első évfolyamból a reáliskola VI. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola V. osztályú magyar nyelv-, az V. osztályú német nyelvi olvasmányok, a III—V. osztályú francia nyelv. A német, fizika, matematika és szabadkézi rajz, mint a honvéd hadapródiskolánál.

b) A második évfolyamból a reáliskola VII. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola V—VI. osztályú magyar nyelv, a VI. osztályú német nyelvi olvasmányok. A III—VI. osztályú francia nyelv. Chémia, matematika, ábrázoló geometria és szabadkézi rajz, mint a honvéd hadapródiskolánál.

c) A harmadik évfolyamból a reáliskola VIII. osztályába való átlépésnél:

A reáliskola V—VII. osztályú magyar nyelv, a VII. osztályú német nyelvi olvasmányok. A III—VII. osztályú francia nyelv. Matematika, ábrázoló geometria és szabadkézi rajz, mint a honvéd hadapródiskolánál.

d) A IV. évfolyamot végzett növendék a 136337/1907. -sz. VKM. rendelet értelmében az állami főreáliskola VIII. osztályának összes tantárgyaiból magánvizsgálatot tehet. Ezt megelőzőleg azonban köteles az V—VII. osztályú magyar nyelvből, a VII. osztályú német nyelv olvasmányaiból és a III—VII. osztályú francia nyelvből különbözeti vizsgálatot tenni.

Bármely évfolyamból átlépő növendék a magyar nyelvből zárthelyi írásbeli vizsgálatot is köteles tenni.

XVII.

A tanulók érdemsorozata az 1907-1908-ik tanévben.

Rövidítések magyarázata: **tdm.** = egész tandíjmentes; **ftdm.** = féltandíjmentes; **ösz.** = ösztöndíjas; **ism.** = ismétlő; **önk. ism.** = önkéntes ismétlő; **m.** = fel van mentve.

Előmenetelből:

- 1 = jeles,
- 2 = jó,
- 3 = elégséges,
- 4 = elégtelen.

Magaviseletből:

- 1 = jó,
- 2 = szabályszerű,
- 3 = kevésbé szabályszerű,
- 4 = rossz.

Dolgozatok külső alakjánál:

- 1 = szép,
- 2 = csinos,
- 3 = rendes,
- 4 = elég rendes,
- 5 = rendetlen.

I. A. osztály.

Osztályfőnök: *Ágh Lajos dr.*

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Ternészetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geom.	Szépírá	Tornázás	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
	Balkay Árpád	3	3	3	4	3	4	3	4	3	3	4	1
	Barvicius Frigyes			k	i	m	a	r	a	d	t		
	Berger József	3	3	3	3	3	4	3	3	3	2	4	1
	Feigelstock Ödön	2	2	3	2	3	3	2	3	3	1	4	1
5	Geleji Géza tdm.	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1	3	1
	Grünwald Róbert	2	2	2	2	2	2	2	2	m	1	3	2
	Hacker Hugó	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2	4	2
	Hacker Miksa	1	2	3	2	3	2	2	2	1	3	3	1
	Hacky Kálmán	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	5	1
10	Hoffmann Győző	2	2	2	2	2	3	3	3	m	2	4	1
	Józsa István tdm.	1	2	2	3	1	3	2	2	2	2	3	2
	Kinzl József tdm.	2	1	1	2	2	2	3	2	3	3	3	1
	Kopstein Árpád ism.	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	5	2
	Kremser Jenő	2	2	2	3	3	1	2	2	2	1	3	1
15	Léb Árpád ism.			k	i	m	a	r	a	d	t		
	Linzbauer Imre	3	3	4	3	3	3	4	3	1	2	4	2
	Lipner Ödön ftdm.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
	Mandola Viktor			k	i	m	a	r	a	d	t		
	Niemetz József	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
20	Pesti Ernő ftdm.	1	2	2	3	2	2	3	2	2	2	3	1
	Pollák Károly tdm.	1	2	3	2	2	3	3	4	3	3	5	2
	Radics András tdm.	1	2	3	1	1	1	1	2	1	2	3	1
	Rátskay Sándor	3	4	4	4	3	4	4	3	2	3	4	2
	Russ Artur	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	1
25	Schaffer Pál	2	2	2	2	2	2	3	2	2	1	3	1
	Schneider Ernő	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	1
	Schuschny Adolf	2	2	1	3	1	2	2	2	3	3	3	1
	Simon Árpád	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1
	Speierl Károly ism.	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	4	2
30	Steinbach Vilmos	vi	zs	gá	la	tl	an		m	ar	a	dt	
	Steiner László	1	2	3	3	2	3	2	3	3	1	4	1
	Varga Imre ftdm.	1	1	2	2	2	2	2	2	m	1	2	1
	Varga István ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	4	2
	Warschilka János	3	3	3	3	3	4	4	3	3	1	3	1
35	Wechsler János	3	4	4	4	3	4	4	4	3	3	5	2
	Wrchovszky Alfréd ism.	1	3	3	2	1	3	3	3	2	3	3	1
Magántanuló:													
	Karres Gyula	2	3	3	2	2	3	3	—	—	—	—	—
Összesen: 37.													

I. B. osztály.

Osztályfőnök: Müller József dr.

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyi-égtan	Rajzoló geom.	Szépírá	Tornázás	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
	Bauer Imre	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Berger Lipót	3	3	3	3	3	3	3	4	m	3	4	1
	Bohenzky Leó	3	2	1	4	3	2	3	2	2	2	2	2
	Böhm Pál	2	3	2	3	3	2	3	4	3	1	4	1
5	Breier Pál ftdm.	1	2	2	1	1	2	3	4	1	1	4	1
	Buresch Rezső			m	e	g	h	a	l	t			
	Dejl Gyula	3	3	1	3	3	3	3	3	2	3	3	1
	Fodor Rezső	3	4	4	3	3	4	4	4	4	3	5	2
	Gárdonyi Károly ism.	2	3	3	3	3	3	4	4	m	3	5	1
10	Grosz Jenő tdm.	1	2	1	2	2	2	2	3	3	2	3	1
	Gruss Ede	3	4	3	4	4	4	4	3	m	3	3	1
	Hackstock Károly	1	3	2	2	2	3	3	3	2	3	4	1
	Kertész István tdm.	2	3	3	2	2	3	2	3	1	3	3	1
	Kirkovits István tdm.	2	2	3	2	2	3	2	3	2	3	3	1
15	Kohn Vilmos ftdm.	2	2	3	2	2	2	2	3	m	3	3	1
	Kondor Bálint	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	5	3
	Környei Gábor ism.	1	2	3	3	1	2	2	2	1	1	2	1
	Mühl Nándor	1	3	2	2	3	2	3	3	2	1	3	1
	Nagy Ernő	3	3	2	1	1	2	2	3	3	2	4	1
20	Nagy Ferenc	1	1	1	2	1	2	3	3	3	3	3	1
	Peischl Kálmán tdm.	1	3	2	2	2	3	3	3	3	3	4	2
	Pető Kálmán	3	4	4	3	4	4	4	4	3	3	5	2
	Pozsgay Antal	1	1	1	2	2	2	2	3	1	2	4	1
	Reumann Ferenc tdm.	2	3	3	2	2	3	2	3	2	3	3	1
25	Rosenberger Ferenc ftdm.	1	1	1	3	2	2	2	1	3	2	1	1
	Schiller Ferenc			k	i	m	a	r	a	d	t		
	Schotten Jakab tdm.	1	2	1	2	2	2	2	1	3	3	2	1
	Seedoch Tamás	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
	Simon Gusztáv	1	3	2	2	2	2	2	2	1	2	3	1
30	Stöckler Lajos	3	3	3	2	3	3	3	4	3	3	4	2
	Szeneczey Ferenc tdm.	1	2	2	1	3	3	1	2	2	2	3	1
	Taschner Ede	3	4	3	3	4	4	4	4	3	2	4	1
	Tauber Zsigmond ism. ftdm.	2	2	1	2	2	3	2	3	2	3	4	1
	Tiefenbach Vilmos tdm.	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	3	1
35	Unger Frigyes	1	3	2	3	3	2	3	3	2	3	3	1
	Zsilla József ism.	3	4	2	3	2	3	3	2	2	3	3	1

Összesen : 36.

II. osztály.

Osztályfőnök: *Stodolni Gyula dr.*1908. évi április hó 1-től: *Seemann Kálmán.*

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiség	Rajzoló geom.	Szépíró	Tornázás	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
	Arnhold Géza tdm., öszt.	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1	3	1
	Arvai István	2	3	3	2	2	3	3	3	3	1	3	1
	Árvai Vince	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1	3	2
	Bálint Béla tdm	1	2	2	3	2	2	2	2	2	3	2	1
5	Bozzay Károly	1	1	3	2	2	1	2	2	1	2	2	1
	Bruckner Kálmán	1	3	2	3	2	3	3	3	2	1	3	1
	Cséby Gyula tdm.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	3	1
	Diebold Károly tdm.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
	Dux György	1	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2
10	Figdor Ignác	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	1
	Fink Oszkár	1	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	2
	Fischer József	1	1	1	1	1	1	1	1	m	2	2	1
	Fleischer Ferenc	2	3	2	3	2	3	3	3	3	3	3	1
	Fleischer Imre	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	4	1
15	Frischmann Arnold	2	2	1	3	2	2	3	3	3	3	4	1
	Frühwirth Jenő	1	3	3	2	3	3	3	2	2	2	3	1
	Gerhardt Oszkár ism.	1	2	2	3	3	2	2	2	1	2	3	2
	Glocknitzer Márkus	3	3	2	3	3	2	2	3	2	3	3	1
	Hábán Nándor tdm.	1	1	1	2	2	2	2	2	3	2	3	1
20	Hacker Ödön	2	3	2	2	2	3	3	3	3	3	3	1
	Kirkovits Jenő tdm.	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	3	1
	Klaber Leó	3	3	3	3	3	2	3	2	m	1	3	1
	Koch Oszkár	1	3	3	2	3	2	2	3	3	2	4	1
	Kovalszky Jenő tdm.	2	3	3	3	3	2	2	3	3	2	3	2
25	Kreutz Imre	3	3	3	3	3	3	3	3	m	3	4	1
	Lapitz Ferenc	2	3	3	3	2	2	2	3	m	2	3	1
	Laschober Gyula tdm.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2
	Léb Pál	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	4	1
	Lederer János	1	3	2	4	3	3	2	3	m	2	3	1
30	Lehner Antal tdm.	1	2	2	1	1	2	2	3	2	1	4	1
	Löffler Ferenc	1	2	1	2	2	1	2	1	3	1	2	1
	Lukács Gyula	3	3	3	3	2	2	3	3	3	3	4	1
	Mangold Imre	2	3	2	2	2	2	3	3	2	1	3	1
	Manninger Alfréd	1	3	2	2	2	1	2	2	1	3	3	2
35	Martiny Miklós	2	2	1	2	2	2	1	1	3	2	3	2
	Nitsinger Béla tdm.	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	1
	Oleár Mihály	1	2	3	2	2	2	2	3	2	1	3	1
	Pahr János	2	3	2	2	2	2	2	3	3	3	4	1
	Parragh Endre öszt.	1	1	2	1	1	1	2	2	1	3	3	1
40	Patzenhofer Frigyes	1	2	2	2	2	2	3	3	3	2	4	2
	Payer Ferenc	2	2	1	2	1	2	2	3	2	1	3	1
	Pekovits Artur tdm.	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	3	1

III. osztály.

Osztályfőnök: *Strauch Jenő.*

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiség	Rajzoló geom.	Szabadkézi rajz	Tornázás	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
	Bleich Emil tdm.	2	2	3	3	3	2	2	3	2	1	1	3	3	1
	Braun Jenő	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	3	1
	Deutsch Leó	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	1
	Frischmann Mór	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	4	1
5	Gröger Rikárd	1	2	2	3	2	2	1	2	1	1	2	2	3	1
	Hambach János	2	3	3	3	2	2	2	3	3	2	3	1	3	1
	Hernfeld Béla	2	1	1	1	2	2	1	1	1	3	3	1	3	1
	Kammerloher Ottó tdm.	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1	3	1
	Klein Miklos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	3	1
10	Koch Ferenc ism.	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	2	3	3	1
	Kocsis Károly	2	3	3	3	3	2	2	2	2	3	2	2	3	1
	Kohn Siegfried	3	3	3	3	2	3	3	3	4	3	3	2	3	1
	Kovalszky Pál ism.	1	3	3	3	2	3	2	3	3	m	3	3	3	1
	Kraul Ernő	1	2	1	2	2	2	1	2	1	2	1	1	3	1
15	Laffer Lajos	2	3	3	4	3	3	3	3	4	2	2	3	3	1
	Lederer Ferenc tdm.	2	1	3	2	3	2	1	2	2	3	2	3	2	1
	Lehner Mihály	1	3	3	3	2	2	3	3	3	2	1	1	3	1
	Marton Rezső	2	3	3	4	3	2	3	3	3	3	3	3	4	3
	Max Mór	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	2	3	4	1
20	Mayer Frigyes	3	3	3	4	4	3	3	3	4	3	3	3	3	1
	Ollinger János ftdm.	3	2	3	3	3	3	2	3	2	1	1	1	3	1
	Pekovits Sándor tdm.	1	3	2	3	2	1	2	3	3	2	2	1	3	1
	Pintér Sándor	2	3	2	4	3	2	3	3	4	3	3	3	3	2
	Pollák Dezső tdm.	1	1	2	2	1	1	1	2	2	3	m	3	3	1
25	Reininger Ármin	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	Reischl József	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	1
	Romwalter Frigyes	3	3	2	2	2	1	1	3	3	3	2	1	3	1
	Rosenheim Zsigmond	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	2	3	4	1
	Schiller János				k	i	m	a	r	a	d	t			
30	Schleicher Antal tdm.	2	1	1	2	3	1	1	1	1	2	1	2	3	1
	Schlögl János	3	3	3	4	3	3	3	4	4	3	2	3	4	1
	Schwarz Emil	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
	Somogyi Jakab	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	1
	Stehle Ottó tdm.	2	2	1	2	2	1	2	2	2	3	1	2	3	1
35	Steiner Bódog	2	3	3	2	2	2	3	3	3	3	m	1	3	1
	Steiner György	2	3	3	4	3	3	3	3	4	3	3	3	4	2
	Stráner Gyula	2	1	1	2	1	1	1	2	2	2	3	1	2	1
	Szántó István	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	m	3	2	1
	Szlimák Rikárd tdm.	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2	2	2	3	2
40	Tiefenbach Róbert tdm.	2	1	1	2	2	2	2	1	1	3	3	2	4	1
	Unger Ferenc	1	3	3	3	2	2	2	3	3	3	2	3	4	1
	Weisz Ernő	3	3	2	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	2

IV. osztály.

Osztályfőnök: *Török Mihály.*

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Rajzoló geom.	Szabadkézi rajz	Tornázás	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
	Baál Károly ftdm.	2	2	3	3	2	1	2	3	3	3	1	3	2
	Babies Rikárd	3	3	2	2	2	3	3	3	3	3	1	3	2
	Blum Albert tdm.	1	2	2	2	2	1	2	1	3	3	3	3	1
	Breyer Jenő	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1	3	1
5	Császár Imre	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3	1
	Csikor István	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Deutsch Dezső	2	3	3	3	3	2	2	2	2	1	2	3	2
	Deutsch Ignác	1	1	1	2	1	2	2	1	3	2	3	3	1
	Egész Aladár	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1	3	3	2
10	Feigelstock Samu	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	2	3	1
	Fischer Hugó	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2	3	4	1
	Gyura Pál tdm.	2	2	3	3	2	2	2	2	2	1	2	2	1
	Hammer János	1	3	3	3	2	2	2	2	3	2	3	3	1
	Herzog Gyula	1	3	3	3	2	3	3	2	2	3	2	3	2
15	Hoffmann Károly	1	3	3	3	3	2	2	2	2	3	1	3	2
	Hollós Rezső ftdm. ism.	2	2	3	2	2	2	2	2	3	2	3	3	2
	Horváth Jenő	2	3	3	3	3	2	2	2	3	2	2	3	1
	Hünner Róbert	2	2	2	3	2	2	2	2	2	1	3	2	1
	Józsa László tdm.	2	1	2	1	2	2	2	1	3	2	1	3	2
20	Kalisch Kornél ftdm.	2	2	2	2	2	1	2	2	3	2	3	3	1
	Kalisch Ödön ftdm.	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	1
	Kessler Oszkár	1	2	1	2	2	1	2	1	2	3	1	2	1
	Koch Rezső	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1	3	3	2
	Kohn Aladár	3	3	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3	1
25	Kopstein Aladár	1	1	1	2	1	1	1	2	3	m	2	4	2
	Kovács István ftdm.	1	1	2	2	1	1	2	2	3	3	3	4	2
	Kovács József	1	2	3	3	2	2	2	2	2	1	3	3	2
	Kovács Kálmán ism.	3	3	3	3	3	2	1	2	2	2	3	3	1
	Lakatos Ferenc	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1	3	3	1
30	Mangold Ernő ftdm.	1	1	1	1	1	1	1	2	3	3	1	2	1
	Mayrhofer Pál	1	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	3	1
	Meller Andor	2	3	3	2	3	2	3	3	3	3	2	4	2
	Müller Pál tdm.	1	2	2	2	1	1	2	1	1	2	3	1	1
	Papp Lajos tdm.	1	3	3	3	2	2	2	2	3	3	1	4	2
35	Pollák Mór	2	3	3	3	3	3	3	3	3	m	3	3	1
	Proszky Károly	2	3	3	3	3	3	2	2	2	1	3	3	1
	Rosenheim Lajos ism.	1	3	3	3	2	2	2	2	3	m	2	4	1
	Sántha Kálmán tdm.	1	3	3	3	2	1	2	2	2	1	2	3	1
	Schiller Jenő	1	2	2	3	1	2	2	2	3	2	3	3	1
40	Schweiger Adolf	2	3	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3	1
	Somos István ftdm.	2	2	3	2	3	2	2	2	1	2	2	3	1
	Stessel Ernő	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	2	4	2

V. osztály.

Osztályfőnök: *Horvát Rezső.*

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettud.	Vegy.	Matematika	Természettud.	Magaslat	Latin nyelv	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
	Boninsegna Ernő				k	i	m	a	r	a	d	t			
	Deutsch Endre tdm.	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1
	Fischer Imre	1	2	2	2	1	1	2	3	3	2	3	2	4	1
	Fürst Béla	2	4	2	3	3	3	3	3	2	3	—	1	3	1
5	Heuffel Rezső	2	3	2	3	3	2	3	3	1	1	—	1	3	1
	Homor János				k	i	m	a	r	a	d	t			
	Horvát József tdm.	1	2	1	1	1	1	1	3	2	3	2	1	3	1
	Kuhn Frigyes	2	3	3	2	2	3	3	3	3	3	—	3	3	1
	Mandl Mór tdm.	2	3	2	2	3	2	3	3	3	2	3	1	4	1
10	Mayer Fülöp	1	3	2	2	3	3	1	1	2	3	4	3	3	1
	Mechle József	2	3	2	3	3	3	3	3	1	2	—	1	3	1
	Mulzer János tdm., öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	2	1	1
	Niemetz Sándor	3	3	2	3	1	2	3	3	3	1	—	1	3	1
	Pintér Ferenc öszt.	1	3	1	2	1	2	2	3	3	2	2	2	3	1
15	Seltenhofer Ödön	1	3	3	3	1	3	3	3	3	3	—	1	3	1
	Tárnok Gyula tdm.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	2	3	3	1
	Weinberger Rezső	1	3	2	3	3	3	3	4	2	1	—	2	3	1
	Weltner Andor	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	—	2	3	2
	Wieder József tdm.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	2	3	1
Magántanuló:															
20	Gyarmathy György	3	2	3	3	2	2	3	3	3	—	—	—	—	—
Összesen: 20.															

VI. osztály.

Osztályfőnök: *Bász Miksa.*

[illegible]

VII. osztály.

Osztályfőnök: *Faragó Andor.*

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettan	Vegytan	Mennyiségtan	Ábrázoló geom.	Szabadkézi rajz	Tornázás	Egészségtan	Latin nyelv	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
Andreska Henrik tdm.	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	—	2	3	1
Berghold Kálmán tdm., öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1	1	1	3	1
Hadarics József tdm.	1	3	3	2	1	3	3	3	2	2	3	3	—	1	2	1
Hollós Jenő	1	2	2	2	2	3	3	2	3	3	3	3	—	2	3	2
5 Huber Jenő	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	2	—	2	3	1
Kelényi Dezső tdm., öszt.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	m	2	3	1	2	1
Konráth Árpád	3	2	3	3	3	4	3	3	3	1	1	3	—	1	3	1
Krizmanich János tdm.	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	3	1	1	2	1
Lederer Ló	1	3	1	2	3	3	4	4	3	3	3	2	—	1	3	1
10 Lencz István	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	—	1	4	1
Petrik Ottó öszt.	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	2	1	—	1	2	1
Pollák Mór tdm.	2	2	3	2	1	2	3	2	3	3	3	1	4	1	4	1
<i>Magántanulók:</i>																
Fries Ferenc					k	i	m	a	r	a	d	t				
14 Kirkovits Lajos	3	4	4	4	4	4	4	4	3	3	—	—	—	—	—	—
<i>Összesen: 14.</i>																

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Ábrázoló geom.	Szabadkézi rajz	Bölcsészet	Tornázás	Latin nyelv	Ének	Dolg. külső al.	Magaviselet
	Biringer Endre	2	2	3	3	1	2	3	3	2	2	2	—	1	3	2
	Böhm Oszkár tdm., öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1
	Brückner Jenő	2	2	2	3	2	2	3	3	3	2	2	—	1	3	1
	Dénes Béla tdm.	1	2	3	3	1	2	2	2	3	1	1	—	1	3	1
5	Deutsch Bertalan tdm.	2	2	3	3	3	2	2	2	3	1	1	—	1	3	1
	Deutsch Győző tdm.	1	1	2	2	1	2	2	2	3	1	1	—	1	2	1
	Firnberg Zsigmond	1	2	3	2	2	3	3	3	3	1	3	—	1	3	1
	Freund Pál tdm.	1	3	2	3	3	3	3	1	2	2	1	—	1	2	1
	Füredi Oszkár	1	2	3	2	2	2	2	1	2	1	1	—	1	3	1
10	Holzinger Kornél	1	2	3	2	2	3	3	3	3	2	1	—	1	2	1
	Horváth Béla tdm.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	3	—	1	1	1
	Lipthay Béla	2	2	3	2	2	2	2	3	3	1	2	—	1	3	1
	Mašek József	2	3	3	3	3	3	3	1	2	2	1	—	1	1	1
	Mayer Miksa tdm.	1	2	3	2	1	2	2	3	3	2	3	—	1	3	1
15	Romwalter Alfréd	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m	2	1	3	1
	Rosenheim Artur tdm.	1	2	3	2	2	2	1	3	3	1	1	—	1	3	1
	Schärmár Jenő	2	3	3	3	2	3	3	2	1	3	2	—	1	3	1
	Seedoch Tivadar	1	3	3	3	2	3	3	3	3	2	1	—	1	3	1
	Tschurl Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1	3	1
<i>Magántanuló:</i>																
20	Vendl Mária tdm.	1	1	3	1	1	1	2	1	2	1	—	—	—	—	—
<i>Összesen: 20.</i>																

XVIII.

Az érettségi vizsgálatra vonatkozó adatok.

A) Az írásbeli érettségi vizsgálat 1908. évi május hó 18., 19. és 20-án volt

Írásbeli tételek.

A magyar nyelvből: Vörösmarty Mihály mint éposziró. Eredmény: 4 jeles, 9 jó, 6 elégséges, 1 elégtelen.

A német nyelvből: Szabad dolgozatul: Warum kann heutzutage keine Heldensage entstehen? Értekezés. 2. A haza (Arany János). Fordítás magyarból németre. Eredmény: 4 jeles, 8 jó, 8 elégséges.

A mennyiségtanból. 1. Algebrai tétel: Egy hadoszlop utolsó sorában 162 katona állott, minden előbbiben 7-el kevesebb, összesen 1802. Hányan voltak az első sorban s hány sorból állott az oszlop? 2. Geometria tétel: $2y+3x=24$ és $2y-x=2$ egyenésekre $x=2\cdot3$ és $y=-18$ pontból merőleges egyenest húzunk; meghatározandó a merőlegesek hossza s az általuk bezárt szög nagysága. Eredmény: 6 jeles, 8 jó, 5 elégséges, 1 elégtelen.

B) A szóbeli érettségi vizsgálat június 17, 19 és 20-án volt.

Az érettségi vizsgálat eredményének áttekintése.

Az érettségi vizsgálatra jelentkezők és a vizsgázók nem szerint		a)	b) Az írásbelin	c)	d)	e) A szóbelin			f) Az érettségit végzett ifjak és leányok pályaválasztása																
Hányan jelentkeztek érettségi vizsgálatra ?			Hány készítette el minden dolgozatát legalább elégséges eredménnyel ?	Hány utasított az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra ?	Hányan bocsátottak összesen szóbelire ?	A szóbeli vizsgálat elől betegség vagy egyéb ok miatt visszalépett ?			Hány lett jelesen	Hány jól	Hány egyszerűen	Hány utasított javító vizsgálatra ?	Hány utasított ismétlő vizsgára a szóbeli alapján ?	bölcsészeti	jogi	orvosi	állatorvosi	mérnöki	építési	gépészmérnöki	vegyészi	gazdasági	kereskedői	alsóbb hivatalnoki	katonai
fiú	19	17	—	19	—	5	4	10	—	—	1	1	3	1	1	1	1	1	2	5	2	2	2	1	
Leány	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jelesen megfelelően, érettek: Böhm Oszkár, Deutsch Győző, Horváth Béla, Romwalter Alfréd, Tschurl Ernő, Vendl Mária.

Jól megfelelően, érettek: Brückner Jenő, Dénes Béla, Füredi Oszkár, Mayer Miksa.

Érettek: Biringer Endre, Deutsch Bertalan, Firnberg Zsigmond, Freund Pál, Holzinger Kornél, Lipthay Béla, Mašek József, Rosenheim Artur, Schármár Jenő, Seedoch Tivadar.

Javító vizsgálatot tett sikerrel 2.

Pótló érettségi vizsgálatot a latinból: 5.

Pótló érettségi vizsgálatot a görögből: 2.

Az elsőízben érettségire állók közül 19 végezte az idén a VIII. osztályt, magánúton készült az érettségire 1.

XIX.

Statisztikai adatok az ifjúságról.

O s z t á l y	I. A	I. B	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
1. Felvétetett az egész év folyamán . .	37	36	68	46	50	20	21	14	20	312
Vizsgálatot tett	33	34	66	45	49	18	18	13	20	296
2. A vizsgálatot tett magántanulók száma	1	—	3	2	—	1	—	1	1	9
3. A vizsgálatot tett tanulók közül ismétlő volt	4	4	3	2	4	—	1	—	—	18
4. A vizsgálatot tett tanulók közt val- lásra nézve volt:										
róm. kath.	16	19	35	23	27	7	11	9	6	153
ev. ref.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
ág. h. ev.	6	5	14	5	3	4	3	—	3	43
izraelita	11	10	16	17	19	7	4	4	11	99
Összesen . .	33	34	66	45	49	18	18	13	20	296
5. Anyanyelvre nézve volt:										
magyar.	23	20	43	27	29	9	13	10	13	187
német	10	13	23	17	20	9	5	3	7	107
horvát	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Összesen . .	33	34	66	45	49	18	18	13	20	296
6. A tanulók nyelvismerete:										
csakis magyarul beszél	9	12	19	11	12	3	5	5	—	76
csakis németül beszél	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hányan tudtak magyarul	33	34	66	45	49	18	18	13	20	296

Osztály		I.	A.	B.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
7. A tanulók szülei közt polgári állásra nézve volt a tanév végén:												
Östermelő	nagybirtokos és bérlő	—	—	1	—	1	2	—	—	1	5	
	kisbirtokos és bérlő	—	1	5	—	1	—	—	—	—	7	
Iparos	alkalmazott	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	
	nagyiparos	3	—	4	—	1	1	—	1	1	11	
Kereskedő és vállalkozó	kisiparos	6	7	9	9	8	4	4	1	3	51	
	alkalmazott	—	—	—	2	1	—	—	1	—	4	
Tisztviselő	nagykereskedő	2	—	—	2	1	—	1	1	—	7	
	kiskereskedő, szatócs stb.	6	5	15	6	11	1	3	1	2	50	
	alkalmazott	—	4	—	1	2	—	—	—	5	12	
	köztisztviselő (állami, hatósági)	2	2	4	6	3	3	1	—	—	21	
	magán- és társulati	6	—	7	5	4	—	3	1	1	27	
Katona		—	—	2	—	—	—	1	1	—	4	
Más értelmiségi		4	4	9	5	6	2	1	3	6	40	
Személyes szolgálatból élő		—	9	3	1	5	3	1	2	—	24	
Magánzó (nyugdíjas) stb..		4	2	7	8	5	1	3	1	1	32	
Összesen		33	34	66	45	49	18	18	13	20	296	
8. A tanulók életkora a tanév végén:												
10-ik életévét betöltötte		5	2	—	—	—	—	—	—	—	7	
11-ik " "		18	21	11	—	—	—	—	—	—	50	
12-ik " "		7	9	22	15	—	—	—	—	—	53	
13-ik " "		3	2	23	15	4	—	—	—	—	47	
14-ik " "		—	—	9	8	17	1	—	—	—	35	
15-ik " "		—	—	1	7	15	7	—	—	—	30	
16-ik " "		—	—	—	—	7	6	8	1	—	22	
17-ik " "		—	—	—	—	5	2	6	6	6	25	
18-ik " "		—	—	—	—	1	1	3	2	10	17	
19-ik " "		—	—	—	—	—	1	1	2	4	8	
20-ik és több életévét betöltötte		—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
Összesen		33	34	66	45	49	18	18	13	20	296	
9. A tanulók illetősége:												
helybeli		28	15	42	34	32	11	10	10	18	200	
megyebeli		3	9	14	5	10	3	1	2	2	49	
más megyebeli		1	8	10	6	5	4	7	1	—	42	
ausztriai		1	2	—	—	2	—	—	—	—	5	
Összesen		33	34	66	45	49	18	18	13	20	296	

O s z t á l y		I. A	I. B	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
10. A tanulók egészségi állapota:											
Betegségi eset	nem járványos, könnyű	79	67	130	86	79	58	51	30	43	623
	" " súlyos	2	5	9	8	7	—	—	—	—	31
	járványos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	meghalt	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
11. A tanulók magaviselete:											
Hány tanuló kapott	jó jegyet	22	28	51	37	33	17	13	11	18	230
	szabályszerű jegyet	10	5	12	4	16	—	4	1	1	53
	kevésbé szabályszerű jegyet	—	1	—	2	—	—	1	—	—	4
	rossz jegyet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen		32	34	63	43	49	17	18	12	19	287
12. A fegyelmi esetek száma:											
igazgatói megrovásban részesült		—	1	—	1	—	—	1	—	—	3
tanárkari megrovásban részesült		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
tanács folytán eltávozott		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
kizáratott		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen		—	1	—	1	—	—	1	—	—	3
13. A tanulók mulasztása:											
igazolt órák száma		683	619	1859	1400	1040	516	343	219	238	6717
nem igazolt órák száma		—	—	—	1	—	—	14	—	—	15
hány tanuló nem mulasztott		7	8	11	10	9	1	2	2	4	54
hány tanuló mulasztott igazolatlanul		—	—	—	1	—	—	1	—	—	2
14. A tanulásban tett előmenetel:											
jeles eredmény		1	2	3	1	1	2	1	1	4	16
jó eredmény		10	9	16	13	12	3	3	4	3	73
elégséges eredmény		14	15	45	20	35	11	10	5	13	168
egy tárgyból elégtelen		2	3	2	6	—	2	3	1	—	19
két tárgyból elégtelen		4	—	—	3	1	—	—	1	—	9
több tárgyból elégtelen		2	5	—	2	—	—	1	1	—	11
Összesen		33	34	66	45	49	18	18	13	20	296

15. A tanulók előmenetelének kimutatása.

Osztály	Érdemjegy	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Földrajz	Természettud.	Természetrajz	Vegytan	Mennyiség	Rajz és ábr. geom.	Szabadkézi rajz	Bölcsész.	Szépírá.	Tornázás	Egészség	Latin nyelv	Ének	Dolg. külső alakja	Magaviselet
I. A.	1	14	4	3	—	—	3	7	—	—	5	4	—	—	1	6	—	—	10	—	28
	2	9	15	11	—	—	12	10	—	—	10	8	—	—	15	8	—	—	10	4	10
	3	10	12	15	—	—	15	16	—	—	12	15	—	—	11	15	—	—	12	14	—
	4	—	2	4	—	—	3	—	—	—	6	6	—	—	5	—	—	—	—	10	—
	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
I. B.	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
	1	15	5	10	—	—	5	6	—	—	2	3	—	—	3	6	—	—	5	1	28
	2	8	9	10	—	—	14	13	—	—	14	12	—	—	5	11	—	—	9	4	5
	3	11	15	11	—	—	12	11	—	—	13	13	—	—	17	12	—	—	20	15	1
	4	—	5	3	—	—	3	4	—	—	5	6	—	—	9	1	—	—	—	10	—
II.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
	1	31	10	13	—	—	7	13	—	—	11	8	—	—	6	10	—	—	18	2	51
	2	23	23	27	—	—	29	30	—	—	27	28	—	—	18	22	—	—	18	7	12
	3	12	33	26	—	—	28	23	—	—	28	30	—	—	39	21	—	—	27	34	—
III.	4	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	20	—
	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—
	1	11	9	9	4	6	9	—	12	—	4	9	3	—	—	8	—	—	11	3	37
	2	20	9	11	13	16	20	—	15	—	13	10	13	—	—	15	—	—	11	30	4
IV.	3	14	26	25	20	22	16	—	18	—	27	20	29	—	—	16	—	—	21	10	2
	4	—	1	—	8	1	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
	1	21	8	6	4	8	—	—	12	—	6	6	2	—	—	9	—	—	13	2	33
V.	2	21	13	12	12	21	—	—	26	—	29	33	20	—	—	18	—	—	16	4	16
	3	7	28	31	33	20	—	—	11	—	14	9	26	—	—	15	—	—	20	36	—
	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	7	—	—
	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—
VI.	1	10	4	5	5	9	—	6	—	5	4	—	3	—	—	5	—	2	8	1	17
	2	6	3	9	6	2	—	5	—	3	1	—	7	—	—	4	—	3	6	1	—
	3	2	10	4	7	7	—	7	—	10	12	—	8	—	—	8	—	2	3	9	—
	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—
	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII.	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1	8	2	1	2	5	—	3	—	3	1	3	5	—	—	5	—	2	9	1	13
	2	7	1	7	8	10	—	13	—	3	3	9	6	—	—	2	—	1	6	3	4
	3	3	14	10	8	3	—	2	—	11	11	6	7	—	—	7	—	2	3	12	1
	4	—	1	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
VIII.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
	1	7	2	4	3	5	—	—	1	2	2	4	2	—	—	3	4	2	9	—	11
	2	4	6	3	7	4	—	—	5	3	5	2	6	—	—	3	4	—	3	3	1
	3	2	4	5	2	3	—	—	5	6	4	7	5	—	—	5	4	1	—	7	—
VIII.	4	—	1	1	1	1	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	1	14	6	4	5	9	—	—	—	5	5	8	3	12	—	10	—	—	19	2	18
	2	6	10	3	7	8	—	—	—	9	7	4	7	7	—	5	—	2	—	4	1
VIII.	3	—	4	13	8	3	—	—	—	6	8	8	10	1	—	3	—	1	—	13	—
	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	m	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—

A nmlt. vallás- és közokt. m. kir. miniszterium 68652/1908. sz. a. kelt rendeletével az intézet kiváló tanulói részére jutalomkönyveket adományozott. A következő tanulók kapták: Krizmanich János VII. o. t. Bárá Eötvös József: Magyarország 1514-ben. Berghold Kálmán VII. o. t. Dr. Acsay Antal: A renaissance Itáliában. Wieder József V. o. t. Petiscus: Az Olympos.

A nmlt. vallás- és közokt. m. kir. miniszterium 25369/1908. sz. r. az 1907/1908. tanévi intézeti tornaversenyre 100 K-át utalványozott. A nyertes tanulók a következő díjakban részesültek:

1. Nagy ezüst érem, elnyerte: Krizmanich János VII. o. t.
 2. Kis ezüst érem, elnyerték: Krizmanich János VII. o. t., Weisz Gusztáv VI. o. t., Wieder József V. o. t., Gyura Pál IV. o. t.
 3. Nagy bronz érem, elnyerték: Konráth Árpád VII. o. t., Hollós Rikárd VI. o. t., Pintér Ferenc V. o. t., Proszky Károly IV. o. t.
 4. Kis bronz érem, elnyerték: Huszár Gyula VI. o. t., Wöllner Frigyes VI. o. t., Niemetz Sándor V. o. t.
 5. Könyvjutalomban részesültek: Linzbauer Imre I A. o. t. és Breyer Pál I B. o. t. Verne: A 15 éves kapitány. Schneider Ernő I A. és Seedoch Tamás I B. o. t. Verne: A hódító Robur. Gerhardt Oszkár II. o. t. Verne: Két évi vakáció. Léb Pál és Payer Ferenc II. o. t. Verne: Utazás a Föld körül. Taschner András II. o. t. Verne: Úszó sziget. Ollinger János III. o. t. Verne: Kéraban, a Vasfejű. Unger Ferenc III. o. t. Cooper: A vadölő. Schweiger Adolf IV. o. t. Bulwer: Pompéji pusztulása. Proszky Károly IV. o. t. Scott Walter: Durward Quentin.
 6. Rajzeszközt kapott: Wieder József V. o. t.
- Minden nyertes tanuló még elismerő oklevelet is kapott.

TARTALOM.

	Lap
A matematika jelentősége az oktatásban	3
A bizonyítvány	11
I. Adatok az intézet 1907/1908. tanévi történetéhez	21
II. Személyzet	25
III. A tanárok tudományos és irodalmi működése.	27
IV. A rendes tantárgyak felosztása	28—29
V. Tananyag	30
VI. Írásbeli dolgozatok.	44
VII. A könyvtárak gyarapodása	46
VIII. Szertárak gyarapodása az 1907. évben	51
IX. Jótékony célú alapok	53
X. Segélyezések.	64
XI. A Berzsenyi-kör működése a jelen tanévben	66
XII. Testi nevelés	69
XIII. A közönséget érdeklő iskolai rendeletek	75
XIV. Az 1908/1909. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke	75
XV. A jövő tanévre s a tanulók felvételére vonatkozó közlemények	79
XVI. Különbözeti vizsgálatok tananyaga.	83
XVII. A tanulók érdemsorozata	86
XVIII. Az érettségi vizsgálatra vonatkozó adatok	99
XIX. Statisztikai adatok az ifjúságról	101

